

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រតបិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រតបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រតបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីរំលឹកគម្ពីរព្រះទ័ព្រតបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ុចទីណា ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចនៈស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
ប្អូនប្រុស ម៉ាន់ សារ៉េត

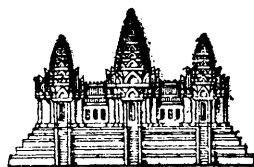
ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើកលែង

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីប៊ែរ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូប សារ៉ា ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវត្តានា និង ឧបាសិកា យុន សុនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រ ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និង លោកស្រី រតន៍ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យ៉ឺន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេន (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីរាជ, ចាន់ណា សុធានីរាជ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូរហង់ (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និង លោក ខ្លួន សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សេ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យ៉ឺម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និង លោកស្រី ធួរៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះចៅ ព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុខ័ណ្ឌ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ព្រះបិតាមហាវិ
និង
សេចក្តីប្រាប់កាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិតា

សោធន៍សបកាត

១០៧

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥១២

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្ដល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រកដងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation
of the complete collection of "TRIPITAKA" to the Cambodian
Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

ការម្នាក់ថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាមីរាបរមាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាមីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពិជម្រៅដ៏ធំ ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុក្ខន្ធ ដើរតាមពុទ្ធដីកាព្រះបរមត្រូ មិត្តមំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រិភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តបុក្យ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ Rev. Muchaku Seikyo

ប្រធានការិយាល័យ Rev. Sinohara Eiichi

អ្នកចាត់ការ Rev. Matunaga Zendo Rev. Arima Jitsujo Rev. Ito Yoshimichi
Rev. Watai Keiichi Rev. Sugiya Yoshizumi Rev. Sigeta Shincyo
Rev. Maeda Risyo Rev. Nakajima Kyoshi Mr. Ei Rokusuke

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！

敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、ブノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、瞋りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大藏經）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

My dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community.

It gives me a great pleasure to learn that the translation of the " Pali Tripitaka " into Cambodian by the " Tripitaka Commission " of the Buddhist Institute, Phnom Penh has been successfully achieved. The project to translate the Tripitaka was launched in 1930 and took 39 years to complete the whole work only in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but is also an important milestone in the history of publication in Cambodia.

Revival and prosperity of Buddhism in Cambodia is the ardent desire of the Japanese Buddhist Community. It is with this spirit that we have completed this important project and want to present the complete work to the Cambodian Buddhist community. It is a present not only to the Buddhist community in Cambodia but also to the Cambodian people and all the peace loving people in the world.

Cambodia experienced the greatest tragedies of modern times and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount this grief and anger, and to forgive and start working again for world peace.

This great work is a symbol of Japanese Buddhist communities resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and a testimony to the friendship between the people.

Join hands in prayer...
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: Rev. Eiichi Sinohara

Management Team:

Rev. Zendo Matunage   Rev. Jitsujo Arima   Rev. Yoshimichi Ito
Rev. Keiichi Watai   Rev. Yoshizumi Sugiya   Rev. Shincyo Sigeta
Rev. Risyo Maeda   Rev. Kyoshi Nakajima   Mr. Rokusuke Ei

អភិជម្ពប័ដក

បដ្ឋាន សោឡសមភាគ

. ១០៩

ព. ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានសូត្រ សោឡាសមោ ភាគោ

អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

នមោ តស្ស ភក្កវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

អនុលោមប្បបូជនីយតិកប្បដ្ឋានំ

កុសលតិកេ នកុសលតិកំ

(១) កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ។ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុស-
លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ឯកំ
ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
តយោ ខន្ធ ។ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុ-
សលោ ច នអព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា កុសលំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន សោឡសមភាគ

អនុលោមប្បបូជ្ជន៍យប្បដ្ឋាន

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ អង្គនោះ ។

អនុលោមប្បបូជ្ជន៍យតិកប្បដ្ឋាន

កុសលតិកៈ នកុសលតិកៈ

(១) ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជនរូប អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ ជាកុសល ។ ធម៌ មិនមែន ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ័យផង ចិត្តសមុជ្ជ-
នរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាកុសល ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
កតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ខន្ធភ័យ អាស្រ័យ នូវខន្ធទៀង ជាកុសល ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុ-
សលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ័យ អាស្រ័យ នូវខន្ធទៀង ជាកុសល ។

កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអកុសលោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលេ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ បញ្ច ។

[២] អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលេ ខន្ធ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
 លោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 ច នអព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអកុស-
 លោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បញ្ច ។

[៣] អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកាព្យាកតំ កិរិយាព្យា-
 កតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ បដិសន្ធិ ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច តយោ
 មហាភូតា ទ្វេ មហាភូតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាភូតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាកុសល ។ វារៈ ៥ ។

[២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវ
ពួកខន្ធ ជាអកុសល ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
សមុជ្ជានុបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអកុសល ។ ធម៌ មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ វារៈ ៥ ។

[៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុបផង
ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាវិបាកាព្យាកតៈ និងជាកិរិយាព្យាកតៈ
មហាក្ខត៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត១ មហាក្ខត២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត២

អនុលោមប្បព្វន័យត្ថិកប្បដ្ឋានំ

មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 វិទាកាព្យាកតំ បដិសន្ធិ មហាភូតំ ។ អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វិទាកាព្យាកតំ កិរិយាព្យា-
 កតំ ។ សង្ខតំ ។ តីណិ ។

[៤] កុសលញ្ច អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលេ
 ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 កុសលញ្ច អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលញ្ច អព្យា-
 កតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥] អកុសលញ្ច អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលញ្ច
 អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលញ្ច អព្យាកតញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មោ

អនុលោមប្បច្ច័យត្រិកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ វិបាកាព្យាកតបដិសន្ធិ និងមហាក្ខត ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ វិបាកាព្យាកតៈ និងកិរិយាព្យាកតៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ វាវៈ ៣ ។

[៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអកុសលផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសលផង ជាអព្យាកតៈផង

ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ចិត្តសមុជ្ជានុបមេវ ឯត្ត
វត្ថុតំ ។

ឯក្ខន្ធវិសតិ បញ្ញា កាតត្វា ។

[៦] កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអព្យាកតោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណី ។

[៧] អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា
អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអព្យាកតោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណី ។

[៨] អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា អព្យា-
កតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអកុសលោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុបត្តិម្យាង ប្រព្រឹត្ត
ទៅ កងភិក្ខុនេះ ។

បញ្ញា ១៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

(៦) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ ធម៌
មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

(៧) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

(៨) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

(៩) ហេតុយា ឯក្ខន្ធវីស អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា ឯក្ខន្ធវីស អនន្តេវ នវ សមនន្តេវ នវ សហ-
ជាតេ ឯក្ខន្ធវីស អវិកតេ ឯក្ខន្ធវីស ។

(១០) អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អកុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអព្យាកតោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អព្យា-
កតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន-
ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ធម្មំ
បដិច្ច នកុសលោ ច នអកុសលោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

(១១) កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច នអកុស-
លោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩
ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ។

[១០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
ក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។

អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ន អារម្មណាប្បច្ចយា អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណាប្បច្ចយា អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ន អារម្មណាប្បច្ចយា ។

[១២] ន ហេតុយា ច ន អារម្មណោ បណ្ណាស
 ន អធិបតីយា ឯក្ខន្ធវិស លោកិតេ បណ្ណាស ។

បច្ចុយ័យំ វិត្តារេតតំ សហជាតវារម្បិ វិត្តារេតតំ
 បច្ចុយវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

[១៣] បច្ចុយវារេមិ ហេតុយា ធម្មិស អារម្ម-
 ណោ អជ្ឈាស អវិគតេ ធម្មិស ។

និស្សយវារម្បិ សំសដ្ឋវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ
 បដិច្ចវាសនីសំ ។

[១៤] កុសលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ កុសលោ ធម្មោ ន អ-
 ព្យាកតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ កុ-
 សលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ច ន អព្យាកតស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ កុសលោ
 ធម្មោ ន កុសលស្ស ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
កុសលក្តី ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ ។

(១២) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ។

បច្ច័ន្ទិយៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ទាំងសហធាតុវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីឲ្យពិស្តារ ទាំងបច្ច័យវារៈក្តី បណ្ឌិត ក៏គប្បីឲ្យពិស្តារ ។

(១៣) ចំណែកខាងបច្ច័យវារៈ ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៦
ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៦ ។

និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(១៤) ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែន
ជាអកុសលផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[១៥] អកុសលោ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អកុសលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អកុសលោ ធម្មោ ន អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អកុសលោ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ច ន អព្យាកតស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អកុសលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។

[១៦] អព្យាកតោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អព្យាកតោ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អព្យាកតោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ច ន អកុសលស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណំ ។

[១៧] កុសលោ ធម្មោ ន កុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ។ អកុសលោ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ។ អព្យាកតោ ធម្មោ ន អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

[១៥] ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១៦] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៧] ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

[១៨] ហេតុយា តេរស អារម្មណេ អដ្ឋាវស
 អធិបតីយា សត្តរស អនន្តរេ សោឡស សមនន្តរេ
 សោឡស សហជាតេ ឯក្ខនវីស អញ្ញាមញ្ញេ នវ
 ជិស្សយេ ធឪ្វីស ឧបជិស្សយេ អដ្ឋាវស បុរេជាតេ
 ធិ បញ្ញាជាតេ នវ កក្កេ តេរស វិចារតេ តីណិ
 អាហារេ តេរស ។ បេ ។ មក្កេ តេរស សម្បយុត្តេ
 នវ វិញ្ញយុត្តេ ទ្វាទស ។ បេ ។ អវិកតេ ធឪ្វីស ។
 បញ្ញាវរំ វិត្តារេតព្វំ ។

វេទនាត្ថិកេ សវេទនាត្ថិកំ

[១៩] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បក្កយោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តេ ខន្ធ
 បដិច្ច សុខវេទនា ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ មហាក្ខតា នត្ថិ ។ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្កយោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដិសន្ធិ

[១៨] ក្នុងហត្ថប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៣ ក្នុងអារម្មណប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ១៨ ក្នុងអធិបតីប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៧ ក្នុងអនន្តរប្បដិសន្ធិ មាន
 វារៈ ១៦ ក្នុងសមនន្តរប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៦ ក្នុងសហជាតប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ១៩ ក្នុងអញ្ញាប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ២៦ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៨ ក្នុងបុរេជាតប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បដិសន្ធិ មាន
 វារៈ ១៣ ក្នុងវិបាកប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បដិសន្ធិ មាន
 វារៈ ១៣ ។ បេ ។ ក្នុងមគ្គប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្ប-
 ដិសន្ធិ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១២ ។ បេ ។ ក្នុង
 អវិគតប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ២៦ ។

បញ្ជាក់វារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

វេទនាតិកៈ ឥវេទនាតិកៈ

[១៩] ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បដិសន្ធិ គឺ
 សុខវេទនាផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសុខវេទនា ពួកមហាក្ខត មិនមាន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិទេ ។
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បដិសន្ធិ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ។

អនុលោមប្បព្វន័យត្ថិកប្បដ្ឋានំ

សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុត្ត-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុត្តមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុត្តមសុខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច ន អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[២០] ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ

អនុលោមប្បច្ច័យតិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនប្រកប ដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនប្រកបដោយ
វេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិន
មែនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនា
ក្តី ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសុខវេទនា ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ដែលមិន
ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។

(២០) ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ច ន-
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ច ន អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្មយុត្តា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា សុត្ត ។

[២១] អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិន
 មែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សុខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកប
 ដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែល
 មិនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ក្តី ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[២១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុក្ខមសុ-
ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទិក្ខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ច-
យា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទិក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុក្ខមសុខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ទិក្ខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ទិក្ខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេ-
ទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ច-
យា សត្ត ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិន
 មែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិន
 មែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែន
 ជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិន
 មែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែន
 ជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនា
 មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេ-
 ទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី ដែលមិនប្រកបដោយវេទនា
 មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 វេទនា មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២២) ហេតុយា ឯកវីស អារម្មណេ ឯកវីស
អវិភតេ ឯកវីស ។

(២៣) សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៤) នហេតុយា ឯកវីស នអារម្មណេ ឯកវីស
នវិប្បយុត្តេ ចុទ្ធស លោកតេ ឯកវីស ។

សហជាតវារម្បិ បច្ចយវារម្បិ និស្សយវារម្បិ
សំសង្ខវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ បដិច្ចវារសទិសំ ។

(២៥) សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ធម្មោ ន ឧត្តាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ន អធិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ន សុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តស្ស ច ន អធិក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋានប្បដ្ឋាន

[២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២១ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២១ ។

[២៣] ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[២៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២១ ក្នុងនិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៤ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២១ ។

សហជាតវារៈក្តី ចច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី

សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងចដ្ឋិច្ចវារៈដែរ ។

[២៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ជាច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយទុក្ខ-
វេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ជា
ច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែន
ជាសុខ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា
ជាច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ដែលមិន
ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខផង ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ

អនុលោមប្បដិសន្ធិកម្មវិធី

សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ន ទុក្ខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តស្ស ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូយោ
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ន សុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូយោ
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ន សុខាយ វេ-
ទនាយ សម្បយុត្តស្ស ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តស្ស ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
ត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូយោ សត្ត ។

[២៦] ហេតុយា ឯកវីស អាម្ពុណោ ឯកវីស
អវិកតេ ឯកវីស ។

បញ្ញាវារំ វិត្តាវេនតំ ។

វិហាកត្តិកេ នវិហាកត្តិកំ

[២៧] វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្ម-
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដូយា

អនុលោមប្បច្ច័យត្រីកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនាផង ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែន
 ជាសុខផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ដែលមិនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ដែល
 មិនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ដែលមិនប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជា
 ទុក្ខមិនមែនជាសុខផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

វិបាកត្តិកៈ នវិបាកត្តិកៈ

(២៧) ធម៌ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកធម្មធម្មោ ច ន លេវិចា-
 កនវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា
 វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកោ ច ន វិចារកធម្មធម្មោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា បញ្ច ។

(២៨) វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន វិចា-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា វិចារកធម្មធម្មំ
 បដិច្ច ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បក្ខយា វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកោ ច ន លេវិ-
 ចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខ-
 យា វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកោ ច ន វិចារក-
 ធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា បញ្ច ។

(២៩) លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន លេវ-
 វិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បក្ខយា
 លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន វិចារកោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី មិនមែនជាមិនមានវិបាកទាំងមិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាធម៌មាន
 វិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨] ធម៌ មិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវ-
 ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិ-
 បាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាក
 ជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកក្តី
 មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជា-
 ប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជា
 ប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជា
 ប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នេវវិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំ
 បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នេវវិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ
 ច ននេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា នេវវិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំ បដិច្ច ន-
 វិចារកោ ច នវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៣០] វិចារកញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំញ្ច
 ជម្ពំ បដិច្ច នវិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 វិចារកញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំញ្ច ជម្ពំ បដិច្ច ន-
 វិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកញ្ច នេវ-
 វិចារកនវិចារកធម្មជម្ពំញ្ច ជម្ពំ បដិច្ច ននេវវិចារកនវិ-
 ចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកញ្ច នេវវិ-
 ចារកនវិចារកធម្មជម្ពំញ្ច ជម្ពំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ
 ច ននេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជា
 ប្រក្រតីក្តី មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែន
 ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំង
 មិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវាៈ ៥ ។

(៣០) ធម៌ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាកផង មិន
 មែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ជា
 វិបាកផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែន
 ជាមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាកផង មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី មិនមែនជាមិនមែនវិបាក
 ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាកផង
 មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា វិចារកញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ច នវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

(៣០) វិចារកធម្មធម្មញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្ម-
 ធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា វិចារកធម្មធម្មញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្ម-
 ធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា វិចារកធម្មធម្មញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្ម-
 ធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ច នវេវិចារកនវិ-
 ចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណី ។

(៣២) វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា តីណី ។ វិចារកធម្មធម្មំ
 បដិច្ច នវិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា
 តីណី ។ នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច នវេវិ-
 ចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុណាមប្បបូធិយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រ-
ក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាកផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌
មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣១] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាធម៌មានវិបាក
ជាប្រក្រតីផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិន
មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មាន
វិបាកជាប្រក្រតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង
មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ។

[៣២] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
វិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាក
ទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក
ទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បជ្ជានំ

បញ្ច ។ វិចារកញ្ច នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មញ្ច ធម្ម
 បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[៣៣] ហេតុយា តេវីស អារម្មណោ ចុទ្ធស
 ។ បេ ។ អវិគតេ តេវីស ។

[៣៤] នហេតុយា អដ្ឋាវស នអារម្មណោ បណ្ណាវស ។
 សហជាតវារម្បិ បច្ចយវារម្បិ និស្សយវារម្បិ
 សំសដ្ឋវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ វិត្តាវេតតំ ។

[៣៥] វិចារកោ ធម្មោ នវិចារកស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ ធម្មោ នវិចារក-
 ធម្មធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ ធម្មោ
 ននេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ វិចារកោ ធម្មោ នវិចារកធម្មធម្មស្ស ច ននេវ-
 វិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ វិចារកោ ធម្មោ នវិចារកស្ស ច នវិចារក-
 ធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[៣៦] វិចារកោ ធម្មោ នវិចារកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ ធម្មោ

អនុលោមប្បព្វធីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាវិបាកផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៤ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៣ ។

[៣៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្គវារៈក្តី

សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៣៥] ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាក
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី
ផង មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាកផង
មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣៦] ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាវិបាក ដោយការមូលប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក

ន វិចារកធម្មធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចា-
 កោ ធម្មោ ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចាកោ ធម្មោ ន វិចារកស្ស
 ច ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចាកោ ធម្មោ ន វិចារកធម្ម-
 ធម្មស្ស ច ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចាកោ ធម្មោ ន វិចា-
 កស្ស ច ន វិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។

(ក៧) វិចារកធម្មធម្មោ ន វិចារកធម្មធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកធម្មធម្មោ ន វិចា-
 កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារក-
 ធម្មធម្មោ ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកធម្មធម្មោ ន វិចារកស្ស
 ច ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកធម្មធម្មោ ន វិចារក-
 ធម្មធម្មស្ស ច ន លេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកធម្មធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌មិនមែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ
 ធម៌ជាវិបាកជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌
 មានវិបាកជាប្រក្រតី ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិ-
 បាកជាប្រក្រតីផង ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ ជាវិបាក
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជា
 ប្រក្រតីផង ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ មានវា: ៦ ។

[៣៧] ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
 មានវិបាកជាប្រក្រតី ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាក ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ មាន
 វិបាកជាប្រក្រតី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិន
 មែនជាមានវិបាកជាប្រក្រតី ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ មានវិបាកជា
 ប្រក្រតី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាមិនមែន
 ជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីផង ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ
 ធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជា
 ប្រក្រតីផង មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជា
 ប្រក្រតីផង ដោយការម្នាណប្បច្ច័យ ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន វិចារកស្ស ឆ ន វិចារកធម្មធម្មស្ស ច ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆ ។

[៣៨] នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ននេវវិចា-
កនវិចារកធម្មធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
។ បេ ។ ឆ ។

[៣៩] ហេតុយា តេវស អារម្មណា អដ្ឋាវស
អធិបតីយា សត្តវស អនន្តរ សោឡស ។ បេ ។
បុរេជាតេ ឆ បច្ឆាជាតេ នវ អាសេវនេ ឆ កម្មេ ចុទ្ធស
វិចារកេ បញ្ច ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយេ អដ្ឋាវស ។ បេ ។
វិប្បយុត្តេ ទ្វាទស អវិគតេ តេវីស ។

បញ្ចារវំ វិត្តារេតតំ ។

ឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្តិកេ

នឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្តិកំ

[៤០] ឧបាទិណ្ឌបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
បាទិណ្ឌបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹមត្រូវ

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រ-
ក្រតីផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៣៨] ធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាមានវិបាកជា
ប្រក្រតី ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។ បេ ។ មានវារៈ ៦ ។

[៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៦ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនាគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ ។ ក្នុងត្រៀ-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ។ បេ ។ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១២
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៣ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកៈ

និឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកៈ

[៤០] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា
ជាដើម) កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ ទូរ
ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកហើយ
ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

ឧទានិទ្ធានានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុទានិទ្ធានានិយោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទានិទ្ធានានិយំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អនុទានិទ្ធានានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទានិទ្ធានានិយំ ធម្មំ បដិច្ច

ន ឧទានិទ្ធានានិយោ ប ន អនុទានិទ្ធានានិយោ

ប ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទានិទ្ធានានិយំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អនុទានិទ្ធានានិយោ ប ន អនុទានិទ្ធាន-

ានិយោ ប ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែល
 មិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានក្តី ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក
 ហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី
 ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ៥ ។

[៤១] អនុចាទិន្នចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អ-

នុចាទិន្នចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុចាទិន្នចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុចាទិន្នអនុចា-

ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុចាទិន្ន-

ចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុចាទិន្នចាទានិយោ ច

ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា តីណិ ។

[៤២] អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បច្ចយា អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ

បដិច្ច ន ឧចាទិន្នចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៤១] ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់
 យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤២] ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន
 កាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែល
 មិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អនុចាទិន្នចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-

យា អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចាទិន្ន-

ចាទានិយោ ច ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ច ធម្មា

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ

បដិច្ច ន ឧចាទិន្នចាទានិយោ ច ន អនុចាទិន្នចាទា-

និយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

(២៣) អនុចាទិន្នចាទានិយញ្ច អនុចាទិន្ន-

អនុចាទានិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចាទិន្ន-

ចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មិន
 កាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន កាន់យកហើយទាំង ជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី
 ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមិន កាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស កាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ដែលមិនមែន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន កាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧ-
 បាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន
 កាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៤៣) ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យក
 ហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេសមិន កាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទានផង ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន កាន់យកហើយទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុចាទិន្នចាទានិយញ្ច   អនុចាទិន្នអនុចាទានិយញ្ច

ធម្មំ បដិច្ច ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុចាទិន្នចាទានិយញ្ច អនុចា-

ទិន្នអនុចាទានិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ឧចាទិន្នចាទានិ-

យោ ច ន អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ច ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

(២២)   ឧចាទិន្នចាទានិយញ្ច   អនុចាទិន្នចា-

ទានិយញ្ច   ធម្មំ   បដិច្ច   ន ឧចាទិន្នចាទានិយោ

ធម្មោ   ឧប្បជ្ជតិ   ហេតុប្បច្ចយា   ឧចាទិន្នចាទា-

និយញ្ច   អនុចាទិន្នចាទានិយញ្ច   ធម្មំ   បដិច្ច

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា
 ទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ដែលមិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ដែលមិន
 មែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវាៈ ៣ ។

(២២) ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក
 ហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ ដែល
 មិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រ
 យោជន៍ ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផងដែលមានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង

ន អនុចាទិន្នា អនុចាទានិយោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បវដ្ឋយា ឧចាទិន្នា ចាទានិយោ អនុចាទិន្នា ចាទានិយោ
 ឆម្ពំ បដិច្ច ន ឧចាទិន្នា ចាទានិយោ ច ន អនុចាទិន្នា-
 អនុចាទានិយោ ច ឆម្ពា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បវដ្ឋយា
 តីណិ ។

[២៥] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា ឯកាទស សហជាតេ ឯក្ខន្ធិស ។ បេ ។

សហជាត . . . បច្ចយ . . . និស្សយ . . . សំសដ្ឋ
 . . . សម្បយុត្តវាម្បី វិត្តាវេតតំ ។

[២៦] ឧចាទិន្នា ចាទានិយោ ឆម្ពោ ន ឧចាទិន្នា-
 ចាទានិយស្ស ឆម្ពស្ស ហេតុប្បវដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧ-
 ចាទិន្នា ចាទានិយោ ឆម្ពោ ន អនុចាទិន្នា ចាទានិយស្ស
 ឆម្ពស្ស ហេតុប្បវដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌
 ដែលមិនមែន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

(៤៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៩ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១១ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១៩ ។ បេ ។

សហជាត ... បច្ចយ ... និស្សយ ... សំសង្ក ... នឹងសម្ប-
 យុត្តវារៈ បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(៤៦) ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក
 ហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិន
 មែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។

[២៧] ឧទានិទ្ធានានិយោ ឆម្ពោ ន ឧទានិទ្ធា-

នានិយស្ស ឆម្ពស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ឧទានិទ្ធានានិយោ ឆម្ពោ ន អនុទានិទ្ធានានិយស្ស

ឆម្ពស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទានិទ្ធានា-

និយោ ឆម្ពោ ន អនុទានិទ្ធានានិយស្ស ឆម្ពស្ស

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទានិទ្ធានានិយោ

ឆម្ពោ ន ឧទានិទ្ធានានិយស្ស ច ន អនុទានិទ្ធានា-

នានិយស្ស ច ឆម្ពស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ឧទានិទ្ធានានិយោ ឆម្ពោ ន អនុទានិទ្ធានានិយស្ស

ច ន អនុទានិទ្ធានានិយស្ស ច ឆម្ពស្ស អារម្ម-

ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

(៤៧) ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យកហើយ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក
 ហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧ-
 បាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិ-
 លេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយ
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ធម៌ ដែល
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមិនមែនមានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទានផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិ-
 លេស មិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវា: ៥ ។

(២៨) អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ ន អនុចា-

ទិន្ទចាទានិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-

យោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ ន ឧចាទិន្ទចាទានិ-

យស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចា-

ទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ ន អនុចាទិន្ទអនុចាទានិយស្ស

ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្ទចាទា-

និយោ ធម្មោ ន ឧចាទិន្ទចាទានិយស្ស ច ន អនុចា-

ទិន្ទអនុចាទានិយស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-

យេន បច្ចយោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ ន អនុ-

ចាទិន្ទចាទានិយស្ស ច ន អនុចាទិន្ទអនុចាទានិយស្ស

ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

(៤៨) ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យក ហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា- ទាន ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែល មិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយ កិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជា ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្ម ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជា បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយ កិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដោយ ការម្ស្នាប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក ហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនមាន កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ផង ដែលមិនមែនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិន ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ មានវាៈ ៥ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៩] អនុតាទិន្នអនុតាទានិយោ ធម្មោ ន អនុ-
 តាទិន្នអនុតាទានិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បេ ។ បញ្ច ។

[៣០] ហេតុយា តេស អារម្មណោ បណ្ណាស
 អធិបតិយា ឯកាទស ។ បេ ។

បញ្ញាវារម្មំ វិត្តារេតតំ ។

សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកេ

ន សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[៣១] សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្កិ-
 លិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្កិលិដ្ឋ-
 អសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

[៤៩] ធម៌ ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ
ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែន
មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ បេ ។ មានវារៈ ៥ ។

[៥០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១១ ។ បេ ។

បញ្ហាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

សង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកៈ

នសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកៈ

[៥១] ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែ
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែន
ជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
សៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សង្ក្ខីលីដ្ឋស-
 ង្កីលេសិកោ ច ន អសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកោ ច ន អសង្ក្ខី-
 លីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា បញ្ច ។

(៥២) អសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 អសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលីដ្ឋ-
 អសង្ក្ខីលេសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អ-
 សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខី-
 លេសិកោ ច ន អសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

(៥៣) អសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកោ ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិន
 មែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី សាស្ត្រយ
 ទ្ធិធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ក្តី សាស្ត្រយ ទ្ធិធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៥២] ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សា-
 ស្ត្រយ ទ្ធិធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិន
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សាស្ត្រយ ទ្ធិធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិន
 មែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិន
 សៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី សាស្ត្រយ ទ្ធិធម៌ ដែលមិន
 សៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[៥៣] ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មង សាស្ត្រយ ទ្ធិធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អសន្តិលំដ្ឋអសន្តិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អសន្តិលំដ្ឋអសន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អសន្តិលំដ្ឋអសន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ ច នអសន្តិលំដ្ឋអសន្តិលេ-
 សិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អសន្តិលំដ្ឋអ-
 សន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ
 ច នអសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៥៤] សន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកញ្ច អសន្តិលំដ្ឋអ-
 សន្តិលេសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេ-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៥៥] អសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកញ្ច អសន្តិលំដ្ឋ-
 អសន្តិលេសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេ-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 តីណិ ។

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែល
 មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៥៤) ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង
 នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៥៥) ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ផង នូវធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ចេ ។ មានវារៈ ៣ ។

[៥៦] ហេតុយា ឯក្ខន្ធវីស អារម្មណេ នវ អវិ-

តតេ ឯក្ខន្ធវីស ។ បេ ។

សហជាតភវម្មំ បច្ចយ . . . និស្សយ . . . សំសដ្ឋ

. . . សម្បយុត្តភវម្មំ បញ្ញាភវេន សទ្ធិសំ ។

[៥៧] ហេតុយា តេរស អារម្មណេ បណ្ណាស

អធិបតីយា បណ្ណាស អនន្តេរ សោឡ្យស ។ បេ ។

បុរេជាតេ ន បច្ឆាជាតេ នវ អាសេវនេ អដ្ឋ តត្ថេ

តេរស វិចារកេ អដ្ឋ អាហារេ តេរស ។ បេ ។

វិប្បយុត្តេ ទ្វាទស អវិតតេ ធម្មីស ។

វិចក្កតិកេ សីតក្កតិកំ

[៥៨] សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កសវីចា-

រោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្កយា សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្កយា

សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

[៥៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ។ បេ ។
 សហជាតវារៈក្តី បច្ចយ ... និស្សយ ... សំសដ្ឋ ...

សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រវេហលគ្នានឹងបញ្ញាវារៈដែរ ។

[៥៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១៦ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ឆាជាត-
 ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៨ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១៣ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៨ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ១៣ ។ បេ ។ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២៦ ។

វិគក្កតិកៈ ផវិគក្កតិកៈ

[៥៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមាន
 វិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈទាំងប្រកបដោយវិចារៈ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សវិតក្កសវីចារោ ច ន អវិតក្កអវីចារោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អវិតក្កវីចារមត្តោ ច ន អវិតក្កអវីចារោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 វិតក្កសវីចារោ ច ន អវិតក្កវីចារមត្តោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 វិតក្កសវីចារោ ច ន អវិតក្កវីចារមត្តោ ច ន អវិតក្ក-
 អវីចារោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

(៥៧) អវិតក្កវីចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិ-
 តក្កវីចារមត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អវិ-
 តក្កវីចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កសវីចារោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កវីចារមត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កអវីចារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិង
 ប្រកបដោយវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក្តី
 មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិន
 មានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈ
 និងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ
 មានត្រឹមតែវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៧ ។

(៥៩) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្ក-
 សវិចារោ ច ន អវិតក្កអវិចារោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្ក-
 វិចារមត្តោ ច ន អវិតក្កអវិចារោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្ក-
 សវិចារោ ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិ-
 តក្កសវិចារោ ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ ច ន អវិតក្ក-
 អវិចារោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦០] អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្ក-
 អវិចារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 សត្ត ។

[៦១] សវិតក្កសវិចារញ្ច អវិតក្កអវិចារញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សវិតក្កសវិចារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ
 ក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំង
 មិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ
 និងប្រកបដោយវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈក្តី
 មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ
 ទាំងមិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[៦០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។ មានវារៈ ៧ ។

[៦១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈផង មិនមានវិតក្កៈ
 ទាំងមិនមានវិចារៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៦២] សវិតក្កវិចារមត្តញ្ច^(១) អវិតក្កវិចារញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៣] សវិតក្កសវិចារញ្ច អវិតក្កវិចារមត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៤] សវិតក្កសវិចារញ្ច អវិតក្កវិចារមត្តញ្ច
អវិតក្កវិចារញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កសវិចារោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៥] ហេតុយា ឯក្កនបញ្ញាស អារម្មណេ
ឯក្កនបញ្ញាស អវិតតេ ឯក្កនបញ្ញាស ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តារេតតំ ។

បីតិវិញ្ញាណំ នបីតិវិញ្ញាណំ

[៦៦] បីតិសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន បីតិសហ-
កតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បីតិសហ-
កតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខសហកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា បីតិសហកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
បេក្ខាសហកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

១ អវិតក្កវិចារមត្តញ្ច?

អនុលោមប្បដិសន្ធិក្នុងប្បដិសន្ធិ

(៦២) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈផង មិនមានវិតក្កៈ
ទាំងមិនមានវិចារៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៧ ។

(៦៣) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈផង មិនមានវិតក្កៈ
មានត្រឹមតែវិចារៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៧ ។

(៦៤) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈផង មិនមាន
វិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈផង មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៧ ។

(៦៥) ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៤៧ ក្នុងអារម្មណប្បដិសន្ធិ
មានវារៈ ៤៧ ក្នុងអវិគតប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៤៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារផងចុះ ។

បីតិវិចារៈ ឥបីតិវិចារៈ

(៦៦) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
ដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចដ៏យប្បដ្ឋានំ

បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នបីតិសហគតោ ច នឧ-
 បេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខសហគតោ ច ន-
 ឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នបីតិសហគតោ ច ន-
 សុខសហគតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នបីតិសហគតោ ច ន
 សុខសហគតោ ច នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៧] សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខស-
 ហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៨] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នឧបេក្ខា-
 សហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៩] បីតិសហគតញ្ច សុខសហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នបីតិសហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៧០] ហេតុយា អដ្ឋវីស អារម្មណេ ចតុត្ថិស
 អវិកតេ អដ្ឋវីស ។

សហជាតវារម្មី សម្បយុត្តវារម្មី បញ្ញាវារម្មី
 សព្វត្ថ វិត្តាវេតតំ ។

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិក្កី មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាតិក្កី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខតិក្កី មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាតិក្កី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយបីតិក្កី មិនមែនប្រកបដោយសុខតិក្កី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយបីតិក្កី មិនមែនប្រកបដោយសុខតិក្កី មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាតិក្កី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[៦៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយបីតិផង ប្រកបដោយសុខផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៨ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៨ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ គ្រប់ៗ បទផងចុះ ។

ទស្សនត្ថិកោ នទស្សនត្ថិកំ

[៧១] នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ននស្ស-
 នេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្ស-
 នេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នភាវនាយ បហាតតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ននេវនស្សនេន នភាវនាយ បហាតតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតតំ
 ធម្មំ បដិច្ច នភាវនាយ បហាតតោ ច ននេវនស្ស-
 នេន នភាវនាយ បហាតតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ននស្ស-
 នេន បហាតតោ ច នភាវនាយ បហាតតោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៧២] ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នភាវនា-
 យ បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៧៣] នេវនស្សនេន នភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ននស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណំ ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ទស្សនត្ថិកៈ និទស្សនត្ថិកៈ

[៧១] ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនជា
 មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ដែលមិនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិន
 ត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្ស-
 នៈក្តី មិនត្រូវលះដោយការវិនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧២] ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ។

[៧៣] ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៤] ទស្សនេន បហាតព្វញ្ច នេវ ទស្សនេន-
ន ភាវនាយ បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន ប-
ហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[៧៥] ភាវនាយ បហាតព្វញ្ច នេវ ទស្សនេន ន-
ភាវនាយ បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន បហា-
តព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[៧៦] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អវិកតេ ឯក្ខន្ធិស ។

សហជាតវារម្មី សម្បយុត្តវារម្មី បញ្ញាវារម្មី

វិត្តារេតទំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិច្ចិកេ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិច្ចិកំ

[៧៧] ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៧៨] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អវិកតេ ឯក្ខន្ធិស
វិត្តារេតទំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចដ័យប្បដ្ឋាន

(៧៤) ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈផង មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនត្រូវលះ
ដោយការវិនាសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៧៥) ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនាសផង មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនត្រូវលះ
ដោយការវិនាសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៧៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ចាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

និទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

(៧៧) ធម៌ មានហេតុដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២៦ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

អាបយគាមិទ្ធិកេ នអាបយគាមិទ្ធិកំ

[៧៩] អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយតាមី

ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច

ន អបចយតាមី ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អាច-

យតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន នេវាចយតាមីនាបចយតាមី

ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច

ន អបចយតាមី ច ន នេវាចយតាមីនាបចយតាមី ច

ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច

ន អាចយតាមី ច ន អបចយតាមី ច ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៨០] អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន អបចយតាមី

ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អបចយតាមី ធម្មំ

បដិច្ច ន អាចយតាមី ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អាបយ គាមិព្ពិកៈ នអាបយ គាមិព្ពិកៈ

[៧៩] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់
 នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការ
 សន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំ
 កត្វនឡើងក្តី មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងទាំងមិនមែន
 ជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការ
 សន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងក្តី មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៨០] ធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន នេវាចយតាមីនាបចយ-

តាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អបចយតាមី

ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយតាមី ច ន នេវាចយតាមីនាប-

ចយតាមី ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អបចយ-

តាមី ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយតាមី ច ន អបចយតាមី

ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៧០] នេវាចយតាមីនាបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច

ន អាចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នេវា-

ចយតាមីនាបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន អបចយតាមី

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នេវាចយតាមីនាបច-

យតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយតាមី ច ន នេវាចយ-

តាមីនាបចយតាមី ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

ភីណា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិន
 ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនដល់នូវការសន្សំ
 ក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់
 នូវការសន្សំក្នុងឡើងក្តី មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងក្តី មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំក្នុង
 ឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៨១] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការ
 សន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការ
 សន្សំក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវ
 ការសន្សំក្នុងឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុង
 ឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៨២] អាចយកាមីញ៉ា នេវាចយកាមីនាបចយ-

កាមីញ៉ា ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយកាមី ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា អាចយកាមីញ៉ា នេវាចយកាមីនាបច-

យកាមីញ៉ា ធម្មំ បដិច្ច ន អបចយកាមី ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា អាចយកាមីញ៉ា នេវាចយកាមីនាបច-

យកាមីញ៉ា ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយកាមី ច ន អបច-

យកាមី ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[៨៣] អបចយកាមីញ៉ា នេវាចយកាមីនាបចយ-

កាមីញ៉ា ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយកាមី ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា អបចយកាមីញ៉ា នេវាចយកាមីនាបច-

យកាមីញ៉ា ធម្មំ បដិច្ច ន អបចយកាមី ធម្មា

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨២] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង
 ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក្តី មិនមែន
 ជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការសន្យា
 ក្នុងឡើងផង មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិន
 ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[៨៣] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង មិនមែនដល់នូវ
 ការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អបចយតាមីត្វ នេវាចយ-
តាមីនាបចយតាមីត្វ ធម្មំ បដិច្ច ន អាចយតាមី ច
ន អបចយតាមី ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។

(៨៤) ហេតុយា ឯក្ខន្ធវិសេស ព័ត្តាពេ ។

សេក្ខតិកេ នសេក្ខតិកំ

(៨៥) សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសេក្ខោ ធម្មា ឧ-
ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសេក្ខោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសេក្ខោ ច ន ធម្មាសេក្ខា-
នាសេក្ខោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សេក្ខំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សេក្ខោ ច ន អសេក្ខោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វន័យប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្តាន
 ឡើងក្តី មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្តានឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនដល់នូវការសន្សំកត្តានឡើងផង មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្តានឡើង
 ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្តានឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៨៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ ១ បទ ។

សេក្ខតិកៈ ផសេក្ខតិកៈ

(៨៥) ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី មិនមែន
 ជាមិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈក្តី មិនមែន
 ជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៨៦) អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសេក្ខោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អសេក្ខំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន សេក្ខោ ច
 ន នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន សេក្ខោ ច ន-
 អសេក្ខោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៨៧) នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នេវសេក្ខា-
 នាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សេក្ខោ ច ន អសេក្ខោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

(៨៨) សេក្ខញ្ច នេវសេក្ខានាសេក្ខញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា សេក្ខញ្ច នេវសេក្ខានាសេក្ខញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨៦] ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអ-
 សេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ
 ក្តី មិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៥ ។

[៨៧] ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជា
 អសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈក្តី
 មិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែន
 ជាអសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[៨៨] ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈផង
 មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈផង មិនមែន
 ជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

សេត្តញ្ច នេវសេត្តានាសេត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សេត្តោ ច ន អសេត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៨៩] អសេត្តញ្ច នេវសេត្តានាសេត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច នសេត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 អសេត្តញ្ច នេវសេត្តានាសេត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអ-
 សេត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អសេត្តញ្ច
 នេវសេត្តានាសេត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នសេត្តោ ច ន-
 អសេត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៩០] ហេតុយា ឯក្ខន្ធវិសេសេ ភិក្ខុភិក្ខុភិក្ខុភិក្ខុ ។

បរិវត្តិកំ នបរិវត្តិកំ

[៩១] បរិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិវត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បរិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ប-
 រិវត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បរិវត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អប្បមាណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈក្តី មិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
សេក្ខៈផង មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៩] ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈ
ផង មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈ
ផង មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈក្តី មិនមែនជាអសេក្ខៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអសេក្ខៈផង មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាអសេក្ខៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ ១ បទ ។

បរិវត្តិកៈ   នបរិវត្តិកៈ
១១   ១១

[៩១] ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចន្តា អាស្រ័យ នូវធម៌
មានសភាពតូចន្តា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចន្តា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចន្តា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិត្តោ ច ន អប្បមាណោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន មហាគ្គតោ ច ន អប្បមាណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៩២) មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច ន មហាគ្គតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច ន
 បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា មហាគ្គតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អប្បមាណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិត្តោ ច ន អប្បមាណោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន មហាគ្គតោ ច ន អប្បមាណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៩៣) អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បមាណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយោ អប្បមាណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អប្ប-
 មាណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មហាគ្គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចធ្លាវក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចធ្លាវ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចធ្លាវ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៧២) ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់
 នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមាន
 សភាពតូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនមានសភាពតូចធ្លាវក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនដល់នូវសភាពធំក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៧៣) ធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានប្រមាណ
 មិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវ
 សភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បព្វយា អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មហាគ្គតោ
 ច ន អប្បមាលោកា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា
 អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិក្កោ ច ន មហាគ្គតោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។

(៧៤) បរិក្កញ្ច អប្បមាណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 មហាគ្គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា បរិក្កញ្ច
 អប្បមាណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បមាលោកា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា បរិក្កញ្ច អប្បមាណញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន មហាគ្គតោ ច ន អប្បមាលោកា ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា ភីណិ ។

(៧៥) បរិក្កញ្ច មហាគ្គតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 បរិក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា បរិក្កញ្ច
 មហាគ្គតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន មហាគ្គតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា បរិក្កញ្ច មហាគ្គតញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អប្បមាលោកា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចឆ្មារក្តី មិនមែនដល់នូវសភាពធំក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៩៤] ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង មានប្រមាណមិនបានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង មានប្រមាណមិនបានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង មានប្រមាណមិនបានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៥] ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចឆ្មារ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង ដល់នូវសភាពធំផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង ដល់នូវសភាពធំផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង ដល់នូវសភាពធំផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បបូជនីយក្ខិកប្បដ្ឋានំ

បរិត្តញ្ច មហាត្តតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន បរិត្តោ ច ន អប្ប-
មាលោក ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរិត្តញ្ច
មហាត្តតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន មហាត្តតោ ច ន អប្បមា-
លោក ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

(៩៦) ហេតុយា តេវីស អារម្មណេ ចុទ្ធស ។ បេ ។
សព្វត្ថ វិត្តារេតតំ ។

បរិត្តារម្មណតិកេ នបរិត្តារម្មណតិកំ

(៩៧) បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន បរិត្តារម្មណោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៩៨) ហេតុយា ឯក្ខន្ធវីស ។ បេ ។ អវិគតេ
ឯក្ខន្ធវីស ។

ហីនតិកេ នហីនតិកំ

(៩៩) ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហីនោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បដ្ឋយា សង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកត្តិកសទិសំ ។

(១០០) ហេតុយា ឯក្ខន្ធវីស ។ បេ ។ អវិគតេ
ឯក្ខន្ធវីស ។

អនុលោមប្បច្ច័យតិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចឆ្មារក្តី មិនមែនមានប្រមាណមិនបានក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង ដល់នូវសភាពធំផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំក្តី មិន
មែនមានប្រមាណមិនបានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារផង
ដល់នូវសភាពធំផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ។

[៩៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៤ ។ បេ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ៗបទផងចុះ ។

បរិវារមូលាតិកៈ ឧបរិវារមូលាតិកៈ

[៩៧] ធម៌ មិនមែនមានការមូលក្តីតូចឆ្មារ អាស្រ័យ នូវធម៌
មានការមូលក្តីតូចឆ្មារ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ។

ហីនតិកៈ ឧហីនតិកៈ

[៩៩] ធម៌ មិនមែនថោកទាប អាស្រ័យ នូវធម៌ ថោក-
ទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងសន្តិលិង្គសន្តិលេ-
សិកត្តិកៈដែរ ។

[១០០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៩ ។

មិប្បត្តិកំ សមិប្បត្តិកំ

[១០១] មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន មិច្ឆត្តនិយ-
 តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សម្មត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិយតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សម្មត្តនិយតោ ច ន អនិយតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន មិច្ឆត្តនិ-
 យតោ ច ន សម្មត្តនិយតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[១០២] សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សម្មត្តនិ-
 យតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សម្មត្តនិយតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន មិច្ឆត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិយតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន មិច្ឆត្តនិយតោ ច ន អនិយតោ ច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

មិប្បត្តិកៈ និមិប្បត្តិកៈ
២១១ ២១១

(១០១) ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាព
 ខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមាន
 សភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀងក្តី
 មិនមែនមិនទៀងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង
 ក្តី មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាព
 ខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានព័រៈ៥ ។

(១០២) ធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មានស-
 ភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 មិនទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀងក្តី មិនមែន
 មានសភាពមិនទៀងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា សម្មត្ថនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន មិច្ឆត្ថនិយតោ ច ន សម្មត្ថនិយតោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[១០៣] អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន មិច្ឆត្ថនិយតោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១០៤] មិច្ឆត្ថនិយតញ្ច អនិយតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន មិច្ឆត្ថនិយតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[១០៥] សម្មត្ថនិយតញ្ច អនិយតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន មិច្ឆត្ថនិយតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

[១០៦] ហេតុយា ឯក្ខនដីស ។ បេ ។ សព្វត្ថ
 វត្ថុតោរេតត្ថំ ។

មគ្គារម្មណតិកេ នមគ្គារម្មណតិកំ

[១០៧] មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មគ្គា-
 រម្មណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តំ ហេតុប្បច្ចយា មគ្គារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន មគ្គហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តំ

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹង
ទៀងក្តី មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មាន
សភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ៥ ។

[១០៣] ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានសភាពមិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មាន
វារៈ ៣ ។

[១០៤] ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀងផង មានសភាពមិនទៀងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ។

[១០៥] ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀងផង មានសភាពមិនទៀងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦] ក្នុងហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ១៩ ។ បេ ។ បណ្ឌិត
គប្បីឱ្យពិស្តារ គ្រប់ ៗ បទផងចុះ ។

មគ្គារម្មណតិកៈ នមគ្គារម្មណតិកៈ

[១០៧] ធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌
មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែន
មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា មក្ការម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មក្កាធិបតី
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា មក្ការម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន មក្ការម្ពណោ ច ន មក្កាធិបតី ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា មក្ការម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មក្កហេតុ-
 កោ ច ន មក្កាធិបតី ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មក្ការម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច ន មក្ការម្ពណោ ច ន មក្កហេ-
 តុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា មក្ការម្ពណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន មក្ការម្ពណោ ច ន មក្កហេតុកោ ច
 ន មក្កាធិបតី ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សត្ត ។

[១០៨] ហេតុយា បញ្ចត្តិស អភិកេត បញ្ចត្តិស
 សព្វត្ថ វិន្ទាវេតព្វំ ។

ឧប្បន្នតិកេ នឧប្បន្នតិកំ

[១០៩] ឧប្បន្នោ ធម្មោ ន អនុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[១១០] ហេតុយា តីណំ អារម្មណេ នវ ។ បេ ។

[១១១] បច្ចុប្បន្នោ ធម្មោ ន អតតស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 មានមគ្គជាហេតុក្តី មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនមានមគ្គជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនមានមគ្គជាហេតុក្តី មិនមែនមគ្គជាអធិ-
 បតីក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣៥ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ ៗ បទផងចុះ ។

ឧប្បន្នតិកៈ នឧប្បន្នតិកៈ

[១០៩] ធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
 មែនជាមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។ បេ ។

[១១១] ធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអតីត
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១២] ហេតុយា ភីណំ អារម្មណេ នវ ។ បេ ។

អតីតារម្មណតិកេ នអតីតារម្មណតិកំ

[១១៣] អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតីតារម្ម-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អតីតារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អនាគតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បព្វយា អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន បច្ចុប្បន្នា-
 រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អតីតារម្ម-
 ណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតីតារម្មណោ ច ន បច្ចុប្បន្នារម្ម-
 ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អតីតារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អនាគតារម្មណោ ច ន បច្ចុប្បន្នារម្ម-
 ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អតីតារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អតីតារម្មណោ ច ន អនាគតារម្មណោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អតីតារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អតីតារម្មណោ ច ន អនាគតារម្មណោ ច
 ន បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា
 សត្វ ។

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថិតប្បដ្ឋាន

[១១២] ក្នុងហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នួលប្បបូជនីយ
មានវារៈ ៧ ។ បេ ។

អតីតារម្មណ៍តិកៈ នរតីតារម្មណ៍តិកៈ

[១១៣] ធម៌ មិនមែនមានការម្នួលជាអតីត អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានការម្នួលជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌
មិនមែនមានការម្នួលជាអនាគត អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នួលជា
អតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនមានការម្នួល
ជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នួលជាអតីត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនមានការម្នួលជាអតីតក្តី មិនមែនមាន
ការម្នួលជាបច្ចុប្បន្នក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នួលជាអតីត ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនមានការម្នួលជាអនាគតក្តី
មិនមែនមានការម្នួលជាបច្ចុប្បន្នក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នួលជា
អតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនមានការម្នួល
ជាអតីតក្តី មិនមែនមានការម្នួលជាអនាគតក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មាន
ការម្នួលជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែន
មានការម្នួលជាអតីតក្តី មិនមែនមានការម្នួលជាអនាគតក្តី មិនមែន
មានការម្នួលជាបច្ចុប្បន្នក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នួលជាអតីត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៧ ។

[១១៤] ហេតុយា ឯក្ខន្ធវីស ។ បេ ។ អវិគតេ
ឯក្ខន្ធវីស ។

អជ្ឈត្តតិកេ នអជ្ឈត្តតិកំ
ឈ្ល១១

[១១៥] អជ្ឈត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន តហិទ្ធា ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច ន-
អជ្ឈត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១៦] ហេតុយា ទ្វេ សព្វត្ថ វិត្តាកេ ។

អជ្ឈត្តារម្មណតិកេ នអជ្ឈត្តារម្មណតិកំ
ឈ្ល១២

[១១៧] អជ្ឈត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តា-
រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

[១១៨] ហេតុយា ធ ។ បេ ។

សនិទស្សនតិកេ នសនិទស្សនតិកំ
ឈ្ល១៣

[១១៩] អនិទស្សនសច្ចដ៏យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អនិទស្សនសច្ចដ៏យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិ

[១១៤] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៧ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគ-
តប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១៧ ។

អដ្ឋង្គតិកៈ ឆដ្ឋង្គតិកៈ

[១១៥] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[១១៦] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ២ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ ៗ បទ ។

អដ្ឋង្គារម្មណតិកៈ ឆដ្ឋង្គារម្មណតិកៈ

[១១៧] ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌
មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។

[១១៨] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៦ ។ បេ ។

សនិទស្សនតិកៈ ឆសនិទស្សនតិកៈ

[១១៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ

អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនស-
 ប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

(១២០) អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិ-

ទស្សនអប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

អនុលោមប្បព្វធីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញទាំង
មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិន
មែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញទាំង
មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិន
មែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។

[១២០] ធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិន
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។

[១២១] អនិទស្សនសប្បដិយត្ថា អនិទស្សន-
 អប្បដិយត្ថា ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

[១២២] ហេតុយា អដ្ឋាស អារម្មណេ ភីណិ
 អភិគតេ អដ្ឋាស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

សហជាតវារម្មំ សអ្សយុត្តវារម្មំ វិត្តារេតតំ ។

[១២៣] អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ នអនិ-
 ទស្សនអប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ នសនិទស្សន-
 សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ នអនិទស្សនសប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ធម្មោ នសនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច នអនិទស្ស-
 នអប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុណមប្បប្បដិសន្ធិប្បដ្ឋាន

[១២១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ផង មិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[១២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៨ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៨ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ ៗ បទ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បទិវាស្តារផងចុះ ។

[១២៣] ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញ
ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនប្រកប
ដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនប្រកបដោយ
ការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ

អនិទស្សនអប្បដិយោ ឆម្មោ ន អនិទស្សនសប្បដិ-
 យស្ស ច ន អនិទស្សនអប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ឆម្មោ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច អនិទស្សនសប្បដិ-
 យស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆ ។

(១២៤) សនិទស្សនសប្បដិយោ ឆម្មោ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណី ។ បេ ។

(១២៥) ហេតុយា ឆ អារម្មណេ នវ ។

បញ្ញាវារំ វិត្តាវេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនប្រកបដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
 ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនប្រកបដោយការ
 ឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ។

[១២៤] ធម៌ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។

[១២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បប្បនីយប្បដ្ឋានំ

អនុលោមប្បប្បនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហោតទុកេ នហោតទុកំ

(១២៦) ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសម្មជានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិ ។ ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន នហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ច ន នហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហោតុប្បច្ចយា ។ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ន ហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហោតុ ច ន នហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ហោតុញ្ច ន ហោតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ហោតុញ្ច ន ហោតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 ហោតុញ្ច ន ហោតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហោតុ ច ន ន-
 ហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហោតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយទុកប្បដ្ឋាន

ហោតទុកៈ នហោតទុកៈ

(១២៦) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ គឺ បដិសន្ធិ ។ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង មិនមែនជាហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង មិនមែនជាហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(១២៧) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ
នវ ។

សហជាតវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ បដិច្ចវារសទិសំ ។

(១២៨) ហេតុយា ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(១២៩) ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ នហេតុ ធម្មោ
ន នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
តីណិ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មោ នហេតុស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(១៣០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អវិគតេ នវ ។

បញ្ញាវារម្បិ ឃំ វិត្តារេតត្ថំ ។

សហោត្តកុកេ នសហោត្តកុកេ

(១៣១) សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នសហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច នសហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នសហេតុកោ ច

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១២៨] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៩] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

សហោតិកទុក្ខៈ និសហោតិកទុក្ខៈ

[១៣១] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌

ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សហេតុកោ ច ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ សហេតុកកា អហេតុកកា ធម្មំ
 បដិច្ច ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 សហេតុកកា អហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុ-
 កោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកកា
 អហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ ច ន អ-
 ហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១៣២) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ធ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តានេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុផង មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុផង មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមានហេតុផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត ឥប្បធិធម៌ស្ថាវរៈផងចុះ ។

ហេតុសម្បយុត្តទកេ និហេតុសម្បយុត្តទកំ

[១៣៣] ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្ប-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
សម្បយុត្តោ ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេ-
តុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុ-
វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុសម្បយុត្តោ ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ហេ-
តុវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុសម្បយុត្តោ ច ន ហេ-
តុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៣៤] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ហោតុសម្បយ្យតិទុកៈ   នហោតុសម្បយ្យតិទុកៈ

[១៣៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនប្រាស
 ចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រកបដោយហេតុផង ប្រាសចាកហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយហេតុផង ប្រាសចាកហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុផង ប្រាសចាកហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតករម្សិ បញ្ញាករម្សិ វិត្តាវេតងំ ។

ហេតុសហេតុកកៃ ឆហេតុសហេតុកកៃ

(១៣៥) ហេតុញ្ចវ សហេតុកកញ្ច ឆម្ហំ បដិច្ច
នហេតុចេវ ន អហេតុកកាច ឆម្ហា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ហេតុញ្ចវ សហេតុកកញ្ច ឆម្ហំ បដិច្ច
ន អហេតុកកាចេវ ន នហេតុច ឆម្ហា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ហេតុញ្ចវ សហេតុកកញ្ច ឆម្ហំ បដិច្ច
ន ហេតុចេវ ន អហេតុកកាច ន អហេតុកកាចេវ ន ន-
ហេតុច ឆម្ហា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សហ-
តុកកញ្ចវ ន ច ហេតុំ ឆម្ហំ បដិច្ច ន អហេតុកកាចេវ-
ន នហេតុច ឆម្ហា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សហ-
តុកកញ្ចវ ន ច ហេតុំ ឆម្ហំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន-
អហេតុកកាច ឆម្ហា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ស-
ហេតុកកញ្ចវ ន ច ហេតុំ ឆម្ហំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន-
អហេតុកកាច ន អហេតុកកាចេវ ន នហេតុច ឆម្ហា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុញ្ចវ សហេតុកកញ្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ហោតុសហោតុកុកុរៈ នហោតុសហោតុកុកុរៈ

[១៣៥] ធម៌ មិនមែនហេតុតាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុតាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ តាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ តាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុតាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ

អនុលោមប្បព្វនីយទុកប្បដ្ឋានំ

សហេតុកក្សោវ ន ចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុចេវ-
 ន អហេតុកោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ហេតុក្សោវ សហេតុកក្សា សហេតុកក្សោវ ន ចហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុក្សោវ សហេតុកក្សា ស-
 ហេតុកក្សោវ ន ចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុចេវ ន-
 អហេតុកោច ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៣៦] ហេតុយា នវ ។

សហជានភវម្មិ បញ្ញាភវម្មិ វិត្តាវេតងំ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តកេ

នហេតុហេតុសម្បយុត្តកំ

[១៣៧] ហេតុក្សោវ ហេតុសម្បយុត្តកា ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុក្សោវ ហេតុសម្បយុត្តកា
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិន
 មែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

នហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[១៣៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុញ្ចោ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុថេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ន ហេតុ-
 វិប្បយុត្តោថេវ ន ន ហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។ ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុវិប្បយុត្តោថេវ ន ន ហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុថេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុថេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ន ហេតុវិប្ប-
 យុត្តោថេវ ន ន ហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ហេតុញ្ចោ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុញ្ចោ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុញ្ចោ ហេតុសម្ប-
 យុត្តញ្ច ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុវិប្បយុត្តោថេវ ន ន ហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ហេតុញ្ចោ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ហេតុ-
 សម្បយុត្តញ្ចោ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុថេវ ន-
 ហេតុវិប្បយុត្តោច ន ហេតុវិប្បយុត្តោថេវ ន ន ហេតុច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ
 ទាំងមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយហេតុ ទាំងមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាស
 ចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយហេតុ ទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផង ប្រកបដោយហេតុ ទាំងមិនមែន
 ហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាក
 ហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទាំង
 ប្រកបដោយហេតុផង ប្រកបដោយហេតុ ទាំងមិនមែនហេតុផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាស
 ចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផង ប្រកបដោយ
 ហេតុ ទាំងមិនមែនហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រ

[១៣៨] ហេតុយា នវ ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

និហោតិសហោតិកុក្កេ និហោតិនិសហោតិកុក្កំ

[១៣៩] ន ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤០] ហេតុយា នវ ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

[១៤១] សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បច្ចយោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤២] ហេតុយា ឯកំ ។

សប្បច្ចយុក្កេ និសប្បច្ចយុក្កំ

[១៤៣] សប្បច្ចយោ ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស

ធម្មស្ស ភាវច្ឆណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បច្ចយោ

ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស ភាវច្ឆណាប្បច្ចយេន

បច្ចយោ ។ បេ ។

សង្ខតំ សប្បច្ចយសនិសំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បជ្ជាន

[១៣៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

និហោតុសហោតុកុទ្ធកិះ និហោតុនិសហោតុកុទ្ធកិះ

[១៣៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៤០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[១៤១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សប្បប្បច្ច័យទុក្ខិះ និសប្បប្បច្ច័យទុក្ខិះ

[១៤៣] ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយការម្នាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមាន
បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយការម្នា-
ប្បច្ច័យ ។ បេ ។ សន្និធានធម៌ ដូចគ្នានឹងសប្បច្ច័យដែរ ។

សនិទស្សនទុកេ នសនិទស្សនទុកំ

[១៤៤] អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្ស-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនោ ច ន-
អនិទស្សនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤៥] ហេតុយា ភីណំ សព្វត្ថ ភីណំ ។

សប្បដិសន្ធិយទុកេ នសប្បដិសន្ធិយទុកំ

[១៤៦] សប្បដិសន្ធិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិសន្ធិ-
យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សប្បដិសន្ធិយំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អប្បដិសន្ធិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សប្បដិ-
សន្ធិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិសន្ធិយោ ច ន អប្បដិសន្ធិយោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អប្បដិសន្ធិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អប្បដិសន្ធិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អប្បដិសន្ធិយំ

សនិទស្សនទុក្ខៈ នសនិទស្សនទុក្ខៈ

[១៤៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមានការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៣ ។

សប្បដ្ឋិយទុក្ខៈ នសប្បដ្ឋិយទុក្ខៈ

[១៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់

ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិយោ ច
 ន អប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 សប្បដិយត្ថា អប្បដិយត្ថា ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សប្បដិយត្ថា អប្បដិ-
 យត្ថា ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សប្បដិយត្ថា អប្បដិយត្ថា ធម្មំ បដិច្ច
 ន សប្បដិយោ ច ន អប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[១២៧] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

រូបីទុក្ខំ ឆរិយីទុក្ខំ

[១២៨] រូបី ធម្មំ បដិច្ច ន រូបី ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[១២៩] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ផង មិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ ៗ បទ ។

រូបីទុក្ខៈ នូវបីទុក្ខៈ

[១៤៨] ធម៌ មិនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មានរូប ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ។

លោកីយទុកេ នលោកីយទុកំ

(១៥០) លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច នលោកុត្តរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ លោកុត្តរំ
 ធម្មំ បដិច្ច នលោកីយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច នលោកុត្តរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 លោកីយោ ច នលោកុត្តរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ លោកីយញ្ច លោកុត្តរញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច នលោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១៥១) ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច ។

កេនបិវិញ្ញាយ្យទុកេ នកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកំ

(១៥២) កេនចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កេនចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា កេនចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច នកេន-
 ចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិប្បដ្ឋាន

លោកិយទុក្ខៈ នលោកិយទុក្ខៈ

[១៥០] ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 លោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌
 មិនមែនជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 លោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោ-
 កិយក្ខី មិនមែនជាលោកុត្តរៈក្ខី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយផន្ត ជាលោកុត្តរៈផន្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៥១] កងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ កងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ។

កេសបិវិញ្ញាយ្យទុក្ខៈ នកេសបិវិញ្ញាយ្យទុក្ខៈ

[១៥២] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនា
 នីមួយៗ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនា
 នីមួយៗ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
 ដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនា នីមួយៗ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹង
 ច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនា នីមួយៗ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

កេនចិនីញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន កេនចិនីញោយ្យោ ច
 ន កេនចិនីញោយ្យោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ។ កេនចិនីញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន កេនចិនី-
 ញោយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

[១៥៣] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អាសវិទុកេ នោអាសវិទុកំ

[១៥៤] អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោ-
 អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោ អាសវេ ច ន នោ អាសវេ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោ-
 អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោ អាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី មិនមែន
 ជាមិនមែនត្រូវដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អាសវិទុកៈ នោអាសវិទុកៈ

[១៥៤] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវេ ច ននោអាសវេ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អាសវំញ នោ-
 អាសវំញ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អាសវំញ នោអាសវំញ ធម្មំ បដិច្ច
 ននោអាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អាស-
 វំញ នោអាសវំញ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវេ ច ន-
 នោអាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៥៥] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

សាសវិទុកេ នសាសវិទុកំ

[១៥៦] សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នអនាសវេ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអនាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នសាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាភាសាវៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនភាសាវៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាភាសាវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនជាភាសាវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសាវៈផង មិនមែនជាភាសាវៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនភា-
 សាវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសាវៈផង មិនមែនជាភាសាវៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាភាសាវៈក្តី មិនមែនជា
 មិនមែនភាសាវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសាវៈផង មិនមែនជាភាសាវៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

សាសវិទុក្ខិៈ និសាសវិទុក្ខិៈ

[១៥៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសាវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសាវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសាវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានភាសាវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងភាសាវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានភាសាវៈ ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បព្វនីយទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ ច
 ហេតុប្បព្វយា អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សាសវោ
 ច ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។
 សាសវញ្ច អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[១៥៧] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អាសវិសម្បយុត្តទុកេ ន អាសវិសម្បយុត្តទុកំ

[១៥៨] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាស-
 វសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អាស-
 វសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។ អាសវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា អាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អា-
 សវសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា

អនុលោមប្បច្ច័យទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី មិន
 មែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានអាសវៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង មិនមានអាសវៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ មានសេចក្តីពិស្តារ
 គ្រប់ ៗ បទ ។

អាសវៈវិសម្មយត្ថទិកៈ ណិអាសវៈវិសម្មយត្ថទិកៈ

[១៥៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
 ក្តី មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយអា-
 សវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាស
 ចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ

ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៥៧] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អាសវិសាសវិទុកេ និអាសវិសាសវិទុកំ

[១៦០] អាសវត្ថោវ សាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវេចេវ ន អនាសវេច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា អាសវត្ថោវ សាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនាសវេចេវ ន នោច អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា អាសវត្ថោវ សាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវេចេវ ន អនាសវេច ន អនាសវេចេវ ន-
 នោច អាសវេ^(១) ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

១ ន នោច អាសវេ ពាតិ ភវិត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋនីយប្បដ្ឋាន

នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ ។

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ ភាសវៈផង ប្រាសចាកភាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ

ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ ភាសវៈផង ប្រាសចាកភាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈក្តី មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈផង ប្រាសចាកភាសវៈផង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ ។

[១៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋនីយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ តែមានវារៈ ៩ ។

អាសវិសាលវិទុកៈ និអាសវិសាលវិទុកៈ

[១៦០] ធម៌ មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈទាំង មិនមែនជាមិនមែនភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ ធម៌ មិនមែន ជាភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋនីយ ។

អនុលោមប្បញ្ញត្តិយុទ្ធកប្បជ្ជា

សាសវត្តោនោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវេ-
 វេនោចអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ អាសវត្តោសាសវត្តោ សាសវត្តោនោ-
 ចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវេវេនោច អនាសវេន
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១៦១] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តកំ

ន អាសវិអាសវិសម្បយុត្តកំ

[១៦២] អាសវត្តោ អាសវសម្បយុត្តកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវេវេនោច អាសវិប្បយុត្តោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អាសវសម្បយុត្ត-
 ត្តោនោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវិប្បយុត្តោច
 នោច អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ អាសវត្តោ អាសវសម្បយុត្តកំ អាសវិប្ប-
 យុត្តត្តោនោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវេវេនោច
 អាសវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនមានភាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈទាំងមិនមែនជាមានភាសវៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមានភាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាមានភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងភាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំងមិនមែនជា
 មានភាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

និអាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

[១៦២] ធម៌ មិនមែនជាមានភាសវៈទាំងមិនមែនមិនប្រាសចាកមានភាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាមានភាសវៈទាំងប្រកបដោយមានភាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកមានភាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយមានភាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមានភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមានភាសវៈទាំងមិនមែនមិនប្រាសចាកមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាមានភាសវៈទាំងប្រកបដោយមានភាសវៈផង ប្រាសចាកមានភាសវៈទាំងមិន
 មែនមានភាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៣] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកេ

អាសវីប្បយុត្តនសាសវិទុកំ

[១៦៤] អាសវីប្បយុត្តំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អាសវីប្បយុត្តំ អនាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អាសវីប្បយុត្តំ សាសវញ្ច
អាសវីប្បយុត្តំ អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្ប-
យុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។

[១៦៥] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

ឆគោប្បកិទុកេ ឆគោប្បកិទុកំ

[១៦៦] សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ សញ្ញា-
ជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្លំ ធម្មំ
បដិច្ច នោ កន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

អាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

[១៦៤] ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ប្រាសចាក អាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាស ចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ផង ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បទទាំងអស់ ។

ឆក្កោប្បកិទុកៈ ឆក្កោប្បកិទុកៈ

[១៦៦] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន ជាគន្លឹះ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លឹះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ឡិយំ ធម្មំ បដិច្ច នោឡិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា យោកំ ធម្មំ បដិច្ច នោយោតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច នោជីវ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរមាសំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោបរមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា អាសវតោច្ឆកសទិសំ ។

មហាជ្ឈន្តទុក្ខំ មហាជ្ឈន្តទុក្ខំ

[១៦៧] សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អនាម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ សារម្មណាញ អនាម្មណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៦៨] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

[១៦៩] ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោចិត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ សង្ខតំ ។

ធម៌ មិនមែនជាធម៌ៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាធម៌ៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាយោគៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 យោគៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជានិវរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាបកមាសៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបកមាសៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានសេចក្តីដូចមាសវត្ថុច្បុកៈដែរ ។

មហាជនទី១៖ មហាជនទី១៖

(១៦៧) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ផង មិនមានការម្នាក់ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(១៦៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បទទាំងអស់ ។

(១៦៩) ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាចិត្ត ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន-
 មែនចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧០] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[១៧១] ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ព្វយា ។ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសម្មដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វ-
យា ។ ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ចិត្តានុបវរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ចិត្តានុបវរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។
ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្ម-
ដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសម្មដ្ឋានសហកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋស-
ម្មដ្ឋានសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ចិត្ត-
សំសដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបវរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋ-
សម្មដ្ឋានានុបវរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

[១៧០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បទតាំងអស់ ។

[១៧១] ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រ-
កបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលច្រឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ តាំងឡើងដោយ
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនកើតជា
មួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ច្រឡំតាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌
ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង កើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលច្រឡំ តាំងឡើង កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំតាំងឡើងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុកប្បដ្ឋានំ

អជ្ឈតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ន ពាហិរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច
 ន ឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ ឧបាទា
 ធម្មំ បដិច្ច ន នោ ឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[១៧២] ឧបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទិន្នោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ អនុបាទិន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនុបាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៧៣] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

ទិគោប្បកទកេ ទិគោប្បកទកំ

[១៧៤] ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច នោ ឧបាទានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។ កិលេសំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោ កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នវ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្នុង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧២] ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
 តណ្ហាជាដើម) កាន់យកហើយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកហើយ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៣ ។ ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មិនកាន់យកហើយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មិនកាន់យកហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បទទាំងអស់ ។

ទិដ្ឋាក្កិកៈ ទិដ្ឋាក្កិកៈ

[១៧៤] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៧ ។ ធម៌
 មិនមែនជាកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកិលេស ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ទស្សនេនបហាតព្វទុកេ

នទស្សនេនបហាតព្វទុកំ

(១៧៥) នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 នស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន-
 បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតព្វោ ច
 ន នស្សនេន បហាតព្វោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។ នស្សនេន បហាតព្វញ្ច ន នស្ស-
 នេន បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតព្វោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

(១៧៦) ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋន្តិយប្បដ្ឋាន

ទស្សនេនិបហាត្ថព្វទុក្ខៈ

និទស្សនេនិបហាត្ថព្វទុក្ខៈ

[១៧៥] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
ដែលមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ ក្តី ដែលមិនមែនជាមិនត្រូវលះ ដោយ
ទស្សនៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលមិន
ត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះ ដោយ
ទស្សនៈផង ដែលមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុកប្បដិសន្ធិ

ភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខំ

នភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខំ

[១៧៧] ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភា-
វិនាយ បហាតព្វំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន ភាវិនាយ បហា-
តព្វំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៧៨] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ខំ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ខំ

[១៧៩] នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៨០] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ភាវិនាយបហាតព្វទុកៈ

នភាវិនាយបហាតព្វទុកៈ

[១៧៧] ធម៌ ដែលមិនត្រូវលះ ដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលត្រូវលះ ដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
ដែលមិនមែនជាមិនត្រូវលះ ដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ត្រូវលះ ដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកៈ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកៈ

[១៧៩] ធម៌ មានហេតុដែលមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុដែលត្រូវលះ ដោយ
ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋានំ

ភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កំ

នភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កំ

[១៨១] ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៨២] ហេតុយា នវ ។

សវិតក្កុក្កំ នសវិតក្កុក្កំ

[១៨៣] សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណំ ។ អវិតក្កំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

[១៨៤] ហេតុយា នវ ។

សវិចារក្កំ នសវិចារក្កំ

[១៨៥] សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិចារោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណំ ។ អវិចារំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុកុកៈ

នភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុកុកៈ

[១៨១] ធម៌ មានហេតុដែលមិនត្រូវលះ ដោយការវា អាស្រ័យ
នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះ ដោយការវា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនត្រូវលះ ដោយការវា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះ ដោយការវា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សវីតិកុកុកៈ នសវីតិកុកុកៈ

[១៨៣] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សវីហារកុកុកៈ នសវីហារកុកុកៈ

[១៨៥] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិហារៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិហារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិហារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានវិហារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] ហេតុយា នវ ។

សប្បីតិកុក្កេ នសប្បីតិកុក្កំ

[១៨៧] សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសប្បីតិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អប្បីតិកំ ធម្មំ
បដិច្ច នអប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៨៨] ហេតុយា នវ ។

បីតិសហគតិកុក្កេ នបីតិសហគតិកុក្កំ

[១៨៩] បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នបីតិសហគ-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នបីតិ-
សហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ននបីតិសហគតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៩០] ហេតុយា នវ ។

សុខសហគតិកុក្កេ នសុខសហគតិកុក្កំ

[១៩១] សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខសហ-
គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ននសុខសហគតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៩២] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុកប្បដ្ឋាន

(១៨៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សប្បីតិកទុកៈ នសប្បីតិកទុកៈ

(១៨៧) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៨៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បីតិសហគតទុកៈ នបីតិសហគតទុកៈ

(១៨៩) ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៩០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សុខសហគតទុកៈ នសុខសហគតទុកៈ

(១៩១) ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៩២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកេ នឧបេក្ខាសហគតទុកំ

[១៧៣] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
បេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណី ។ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នឧ-
បេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៧៤] ហេតុយា នវ ។

កាមាវចរទុកេ នកាមាវចរទុកំ

[១៧៥] កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នកាមា-
វចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៧៦] ហេតុយា នវ ។

រូចាវចរទុកេ នរូចាវចរទុកំ

[១៧៧] រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន រូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នរូចាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៧៨] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

ឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខៈ នឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខៈ

[១៩៣] ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៩៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

កាមាវចរទុក្ខៈ នកាមាវចរទុក្ខៈ

[១៩៥] ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
កាមាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៩៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

រូបាវចរទុក្ខៈ នរូបាវចរទុក្ខៈ

[១៩៧] ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
រូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៩៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

អរូបាវចរទុក្ខំ នអរូបាវចរទុក្ខំ

(១៩៩) អរូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូបាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណំ ។ នអរូបា-
 វចរំ ធម្មំ បដិច្ច ននអរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០០) ហេតុយា បញ្ច ។

បរិយាបន្នទុក្ខំ នបរិយាបន្នទុក្ខំ

(២០១) បរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច នបរិយាបន្នោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អបរិយាបន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច នបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច នបរិយា-
 បន្នោ ច នអបរិយាបន្នោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ បរិយាបន្នញ្ច អបរិយាបន្នញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នអបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០២) ហេតុយា បញ្ច ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុកប្បដិសន្ធិ

អរូបាវចរទុកៈ នអរូបាវចរទុកៈ

(១៩៩) ធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អរូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាអរូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

(២០០) ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៥ ។

បរិយាបន្នទុកៈ នបរិយាបន្នទុកៈ

(២០១) ធម៌ ដែលមិនមែនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។
ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ ដែល
មិនមែនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនរាប់បញ្ចូលក្នុង
វដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ ដែលមិនរាប់បញ្ចូល
ក្នុងវដ្តៈក្តី មិនមែនជាមិនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនរាប់
បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាមិនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈផង
មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

(២០២) ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបទនីយប្បដ្ឋានំ

និយ្យានិកទុក្ខំ ននិយ្យានិកទុក្ខំ

(២០៣) និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ននិយ្យានិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។ អនិយ្យា-
និកំ ធម្មំ បដិច្ច ននិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០៤) ហេតុយា បញ្ច ។

និយត្តទុក្ខំ ននិយត្តទុក្ខំ

(២០៥) និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ននិយតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
ននិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០៦) ហេតុយា បញ្ច ។

សឧត្តរទុក្ខំ នសឧត្តរទុក្ខំ

(២០៧) សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច នអនុត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុត្តរំ ធម្មំ
បដិច្ច នសឧត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និយ្យានិកទុក្ខៈ ននិយ្យានិកទុក្ខៈ

(២០៣) ធម៌ មិនមែនជាគ្រឿងនាំចេញចាកវដ្តៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ជាគ្រឿងនាំចេញចាកវដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាគ្រឿងនាំចេញចាកវដ្តៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនជាគ្រឿងនាំចេញចាកវដ្តៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។

(២០៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និយតទុក្ខៈ ននិយតទុក្ខៈ

(២០៥) ធម៌ មិនមែនជាទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ទៀង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាទៀង
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សឧត្តរទុក្ខៈ នសឧត្តរទុក្ខៈ

(២០៧) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានឧត្តរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បដិច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សឧត្តរោ ច ន អនុត្តរោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ សឧត្តរោ អនុត្ត-
 រោ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២០៨) ហេតុយា បញ្ច ។

សរណទុក្ខំ នសរណទុក្ខំ

(២០៩) សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ច ន អរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ សរណោ អរ-
 ណោ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២១០) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ
 បញ្ច ។

(២១១) សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អនុលោមប្បបូជន៍យុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈក្តី មិនមែនជាមិនមានឧត្តរៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ។ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈផង
មិនមានឧត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ។

(២០៨) ក្នុងហេតុប្បបូជន៍ មានវារៈ ៥ ។

សរណាទុក្ខៈ នសរណាទុក្ខៈ

(២០៩) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ (លាមក) អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈក្តី
មិនមែនជាមិនមានរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍។
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ
ផង មិនមានរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ។

(២១០) ក្នុងហេតុប្បបូជន៍ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បបូជន៍
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បបូជន៍ មានវារៈ ៥ ។

(២១១) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជន៍ ។

[២០២] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ភីណិ
នោវិគតេ ភីណិ ។

សហជាតវារម្មំ បច្ចយវារម្មំ និស្សយវារម្មំ
សំសដ្ឋវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ចវារស-
ទិសំ វិត្តាវេតតំ ។

[២០៣] សរណោ ធម្មោ នសរណាស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សរណោ ធម្មោ នអរ-
ណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សរណោ
ធម្មោ នសរណាស្ស ច នអរណាស្ស ច ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ នសរ-
ណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៤] សរណោ ធម្មោ នសរណាស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សរណោ ធម្មោ នអរ-
ណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។

[២០៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
អធិបតីយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ អវិគតេ បញ្ច ។

[២០៦] សរណោ ធម្មោ នសរណាស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ . . . ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋានិយប្បដ្ឋាន

[២១២] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ្ញាំងសហជាតវារៈផង បច្ច័យវារៈផង និស្សយវារៈផង
សំសង្កវារៈផង សម្បយុត្តវារៈផង ឲ្យពិស្តារ ដូចបដិច្ចវារៈផងចុះ ។

[២១៣] ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈផង
មិនមែនជាមិនមានរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមានរណៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១៤] ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយរណៈ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ។ បេ។

[២១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២១៦] ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយរណៈ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ . . .

បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[២១៧] សរណា ធម្មោ នអរណស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ . . . ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។

[២១៨] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
នអធិបតិយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត ឆោវិគតេ ចត្តារិ ។

[២១៩] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ។

[២២០] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយបញ្ចាជាតប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(២១៧) ធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន

ជាមិនមានរណៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហ-

ជាតប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២១៨) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(២១៩) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២២០) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលភ្នំភៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យ

ពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទេវតិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុទេវកុសលតិកេ នហេតុទេវកុសលតិកំ

[២២១] ហេតុំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ កុសលញ្ច នហេតុ
កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានមេវ
អារម្មណំ នត្ថិ ។

[២២២] ហេតុយា ភីណិ អធិបតីយា ភីណិ
អវិគតេ ភីណិ ។

សហជាតវាវច្ឆិ និស្សយវាវច្ឆិ បដិច្ចវាវសទិសំ ។

[២២៣] ហេតុ កុសលោ ធម្មោ នហេតុស្ស
នកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២៤] ហេតុ កុសលោ ធម្មោ នហេតុស្ស
នកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ភីណិ ។ នហេតុ កុសលោ ធម្មោ ននហេតុស្ស
នកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អនុលោមប្បបូជន៍យុទ្ធកតិកប្បដ្ឋាន

ហេតុទុកកុសលតិកៈ នហេតុទុកកុសលតិកៈ

[២២១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា ហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន ជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាកុសល ផង មិនមែនជាហេតុ ជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ការម្មណ៍ មិនមានចិត្តជាសម្បជានទេ ។

[២២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២២៣] ធម៌ ជាហេតុ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២៤] ធម៌ ជាហេតុ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន មែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន មែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ

តីណិ ។ ហេតុ កុសលោ ច នហេតុ កុសលោ
 ច ធម្មា នហេតុស្ស នកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២២៥) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អវិគតេ តីណិ ។

បញ្ញាវារម្មិ វិត្តាវេតតំ ។

(២២៦) ហេតុំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 ហេតុំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នអកុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ អកុស-
 លញ្ច នហេតុំ អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២២៧) ហេតុយា តីណិ អធិបតិយា តីណិ
 អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មិ និស្សយវារម្មិ បដិច្ចវាសនិសំ ។

(២២៨) ហេតុ អកុសលោ ធម្មោ នហេតុស្ស
 នអកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាភុសលក្តី មិនមែនជាហេតុ ជា
ភុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាភុសល ដោយ
ការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ឯបញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[២២៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអភុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអភុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអភុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ជាអភុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុមិនមែនជាអភុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអភុសល
ផង មិនមែនជាហេតុ ជាអភុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។

[២២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
សហជាតវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២២៨] ធម៌ ជាហេតុ ជាអភុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាអភុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២៩] ហេតុ អកុសលោ ធម្មោ នហេតុស្ស
 នអកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ វីណី ។ នហេតុ អកុសលោ ធម្មោ នន-
 ហេតុស្ស នអកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ វីណី ។ ហេតុ អកុសលោ ច ន-
 ហេតុ អកុសលោ ច ធម្មោ នហេតុស្ស នអកុស-
 លស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ វីណី ។

[២៣០] ហេតុយា វតំ អារម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា វតំ អវិគតេ វីណី ។

[២៣១] នហេតុ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
 ហេតុ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 វីណី ។

[២៣២] ហេតុយា វីណី អធិបតិយា វីណី
 អវិគតេ វីណី ។

និស្សយវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តាវេតងំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២២៩] ធម៌ ជាហេតុ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន

មែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិន

មែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ

៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាអកុសលក្តី មិនមែនជាហេតុ ជាអកុសលក្តី

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល

ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ។

[២៣១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

និស្សយវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ហេតុទុកវេទនាតិកេ នហេតុទុកវេទនាតិកំ

(២៣៣) ហេតុំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៣៤) ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ តីណិ
 អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តារេតព្វំ ។

(២៣៥) ហេតុំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៣៦) ហេតុយា តីណិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(២៣៧) ហេតុំ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នអនុក្ខមសុខាយ វេទនា-
 យសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៣៨) ហេតុយា តីណិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុត្តិកប្បដ្ឋាន

ហោត្តទុកវេទនាតិកៈ នហោត្តទុកវេទនាតិកៈ

[២៣៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារផងចុះ ។

[២៣៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ៗ បទ ។

[២៣៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
 សុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៣៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ៗ បទ ។

ហោតុទុកវិបាកត្ថិកេ នហោតុទុកវិបាកត្ថិកំ

(២៣៩) ហេតុំ វិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន វិបាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ភីណិ ។
 ហេតុំ វិបាកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន វិបាកធម្ម-
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ភីណិ ។ ន ហេតុ
 នេវិបាកនវិបាកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន នេវ-
 វិបាកនវិបាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ
 ភីណិ ។

ហោតុទុកឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្ថិកេ

នហោតុទុកឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្ថិកំ

(២៤០) ហេតុំ ឧបាទិណ្ឌបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន ឧបាទិណ្ឌបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយោ ភីណិ ។ ហេតុំ អនុបាទិណ្ឌបា-
 ទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អនុបាទិណ្ឌបាទា-
 និយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

ហេតុទុកវិបាកត្តិកៈ នហេតុទុកនវិបាកត្តិកៈ

[២៣៩] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាវិបាក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមានវិបាកជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្តិកៈ

នហេតុទុកនឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្តិកៈ

[២៤០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស
 (មានតណ្ហាជាដើម) មិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យក
 ហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាហេតុ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុំ អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 នអនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

ហេតុទុកសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

នហេតុទុកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

(២៤០) ហេតុំ សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នហេតុ នសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ នហេតុំ អសង្កិលិដ្ឋសង្កិ-
 លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ នអសង្កិលិដ្ឋសង្កិ-
 លេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
 ហេតុំ អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 នអសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់
យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ហេតុ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកតិកៈ

និហេតុទុក្ខនិសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកតិកៈ

[២២១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនសៅហ្មង
តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលមិនសៅហ្មង
ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តន្តិយប្បដ្ឋានំ

ហោត្តទុក្ខវិធីក្កតិកេ នហោត្តទុក្ខនវិធីក្កតិកំ

(២២២) ហេតុំ សវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុំ នសវិតក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុំ នអវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុំ នអវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

ហោត្តទុក្ខបីតិក្កិកេ នហោត្តទុក្ខនបីតិក្កិកំ

(២២៣) ហេតុំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុំ
នបីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ភីណិ ។ ហេតុំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុំ នសុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុំ នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដ្ឋាន

ហោត្តទុកវិតក្កតិកៈ នហោត្តទុកនវិតក្កតិកៈ

[២២២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិតក្កៈ នឹងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈនឹងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាមិនមានវិតក្កៈនិងមានត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិន
 មានវិតក្កៈនិងមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមាន
 វិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ហោត្តទុកបីតិក្កិកៈ នហោត្តទុកនបីតិក្កិកៈ

[២២៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយសុខ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុត្តកប្បដ្ឋានំ

ហេតុទុក្ខទស្សនត្ថិកេ នហេតុទុក្ខនទស្សនត្ថិកំ

(២២៤) ហេតុំ នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ ន នស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ ភាវនាយ បហាតតំ
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន ភាវនាយ បហាតតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ នហេតុំ នេវ នស្ស-
នេន ន ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន-
នេវ នស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុក្កេ

នហេតុទុក្ខនទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុក្កំ

(២២៥) ហេតុំ នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ ភាវនាយ ប-
ហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន ភាវនាយ បហា-
តត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដិសន្ធិ

ហេតុទុក្ខទស្សនត្តិកៈ នហេតុទុក្ខនិទស្សនត្តិកៈ

(២៤៤) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ហេតុ ដែលត្រូវលះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនជាមិន
 មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនមែនត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវ
 លះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុទុក្ខៈ

(២៤៥) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវ
 លះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានហេតុដែល
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
 ដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានហេតុដែលត្រូវលះ
 ដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ-
 បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឯកំ ។

ហេតុទុក្ខអាបយគាមិគីកំ

នហេតុទុក្ខនអាបយគាមិគីកំ

(២៤៦) ហេតុំ អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន អាចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ ហេតុំ អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន អបចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ នហេតុំ នេវ ចយតាមីនា បចយតាមី ធម្មំ
 បដិច្ច ន នហេតុ ន នេវ ចយតាមីនា បចយតាមី ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិ

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។

ហេតុទុកអាបាយគាមិភិក្ខុៈ

នហេតុទុកនអាបាយគាមិភិក្ខុៈ

[២២៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វន
ឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាមិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំ
កត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវការសន្សំ
កត្វនឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វន័យទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ហោត្តទុក្ខសេក្ខតិកេ នហោត្តទុក្ខនសេក្ខតិកំ

[២២៧] ហេតុំ សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នសេក្ខា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
ហេតុំ អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នអសេក្ខា
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ នហេតុំ
នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ននេវ-
សេក្ខានាសេក្ខា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ភីណិ ។

ហោត្តទុក្ខបរិគ្គតិកេ នហោត្តទុក្ខនបរិគ្គតិកំ

[២២៨] នហេតុំ បរិគ្គំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ
នបរិគ្គោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
ហេតុំ មហត្ថតំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នមហត្ថតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ
អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នអប្បមាណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដ្ឋាន

ហោត្តទុកសេក្ខតិកៈ នហោត្តទុកនសេក្ខតិកៈ

[២៤៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
 ជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាសេក្ខៈទាំងមិនមែនជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ហោត្តទុកបរិវត្តិកៈ នហោត្តទុកនបរិវត្តិកៈ

[២៤៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានសភាព
 តូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មានសភាពតូចធ្លាវ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដល់
 នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាហេតុ មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហោតទុកបរិគារមណតិកេ

នហោតទុកនបរិគារមណតិកំ

[២៤៩] ហេតុំ បរិគារមណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន បរិគារមណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភី-
ណិ ។ ហេតុំ មហាត្តតារមណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន មហាត្តតារមណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ភីណិ ។ ហេតុំ អប្បមាណារមណំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ ន អប្បមាណារមណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

ហោតទុកហីនតិកេ នហោតទុកនហីនតិកំ

[២៥០] ហេតុំ ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន ហីនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
នហេតុំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ន មជ្ឈិមោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ
បណីតំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន បណីតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខបរិច្ចារម្មណតិកៈ

នហេតុទុក្ខនបរិច្ចារម្មណតិកៈ

[២៤៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់តូចធ្លា
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់តូចធ្លា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការ
 ម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់ដល់
 នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខហីនតិកៈ នហេតុទុក្ខនហីនតិកៈ

[២៥០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនថោកទាប អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុ ថោកទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកណ្តាល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាកណ្តាល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនឧត្តម
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ឧត្តម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហោត្តទកមិប្បត្តិកៃ ឆហោត្តទកនមិប្បត្តិកំ
១ ១ ២១១ ១ ១ ២១១

(២៥១) ហេតុំ មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

ហេតុ ន មិច្ឆត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ហេតុំ សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន សម្មត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន ហេតុំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ន ហេតុ ន អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា ភីណិ ។

ហោត្តទកមគ្គារម្មណត្ថិកៃ
១ ១ ២១២ឆហោត្តទកនមគ្គារម្មណត្ថិកំ
១ ១ ២១២

(២៥២) ហេតុំ មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ

ន មគ្គារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភី-
 ណិ ។ ហេតុំ មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន មគ្គហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ភីណិ ។ ហេតុំ មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន មគ្គាធិបតី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខមិប្បត្តិកៈ នហេតុទុក្ខនិមិប្បត្តិកៈ
១ ១ ២១ ១ ១ ២១

(២៥១) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានសភាពខុសនឹង
ទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានស-
ភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខមគ្គារម្មណតិកៈ
១ ១ ២១

នហេតុទុក្ខនិមគ្គារម្មណតិកៈ
១ ១ ២១

(២៥២) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
មានមគ្គជាអធិបតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានមគ្គជាអធិបតិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បដ្ឋនីយប្បដ្ឋានំ

ហោតុទុក្ខឧប្បន្នតិកេ នហោតុទុក្ខនឧប្បន្នតិកំ

(២៥៣) ហេតុ អនុប្បន្នោ ធម្មោ នហេតុស្ស
ន អនុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
នវ ។ ហេតុ ឧប្បន្នំ ធម្មោ នហេតុស្ស នឧប្ប-
ន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

ហោតុទុក្ខអតីតតិកេ នហោតុទុក្ខនអតីតតិកំ

(២៥៤) ហេតុ អតីតោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន-
អតីតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។
ហេតុ អនាគតោ ធម្មោ នហេតុស្ស នអនាគតស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

ហោតុទុក្ខអតីតារម្មណតិកេ

នហោតុទុក្ខនអតីតារម្មណតិកំ

(២៥៥) ហេតុ អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណី ។ ហេតុ អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន អនាគតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា តីណី ។ ហេតុ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋានិយប្បដ្ឋាន

ហោត្តទុកឱប្បន្តតិកៈ នហោត្តទុកនឱប្បន្តតិកៈ

[២៥៣] ធម៌ ជាហេតុ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើង ដោយការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ ជាហេតុ ដែលប្រឌន្តកើតឡើង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រឌន្តកើតឡើង ដោយការមូល-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ហោត្តទុកអតីតតិកៈ នហោត្តទុកនអតីតតិកៈ

[២៥៤] ធម៌ ជាហេតុ ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាអតីត ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
ធម៌ ជាហេតុ ជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាអនាគត ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ហោត្តទុកអតីតារម្មណតិកៈ

នហោត្តទុកនអតីតារម្មណតិកៈ

[២៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការមូលជាអតីត
ភាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការមូលជាអតីត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនមានការមូលជាអនាគត ភាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការ-
មូលជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការមូលជាបច្ចុប្បន្ន ភាស្រ័យ

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុ ន បច្ចុប្បន្នាវម្ពណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខអវ្យាគារមណតិកេ

នហេតុទុក្ខអវ្យាគារមណតិកំ

(២៥៦) ហេតុ អវ្យាគារមណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុ ន អវ្យាគារមណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុ តហិវាវម្ពណំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន តហិវាវម្ពណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខសនិទស្សនតិកេ

នហេតុទុក្ខសនិទស្សនតិកំ

(២៥៧) ន ហេតុ សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
ន ន ហេតុស្ស ន សនិទស្សនសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ ន ហេតុ
សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ន ហេតុស្ស ន ស-
និទស្សនសប្បដិយស្ស ច ន ន ហេតុស្ស ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

នូវធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខអង្គិកាមណាតិកៈ

នហេតុទុក្ខអង្គិកាមណាតិកៈ

[២៥៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មានការម្នាក់ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខសនិទស្សនតិកៈ

នហេតុទុក្ខសនិទស្សនតិកៈ

[២៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ បេ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៨] នហេតុំ អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ

បដិច្ច នហេតុ នអនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[២៥៩] ហេតុំ អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច

នហេតុ នអនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ

បដិច្ច នហេតុ នអនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ អនិទស្សនសប្បដិ-

យេត្ថ នហេតុំ អនិទស្សនសប្បដិយេត្ថ ធម្មំ បដិច្ច

នហេតុ នអនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៦០] ហេតុយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៥៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៥៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំង
មិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការឃើញទាំង
មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាហេតុ មិន
មានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។

[២៦០] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ
សហោតុកិទុក្ខកុសលត្ថិកេ
នសហោតុកិទុក្ខនិកុសលត្ថិកំ

(២៦០) សហោតុកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នសហោតុកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ឯកំ ។ សហោតុកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នសហោតុកោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អហោតុកំ អព្យាកតំ ធម្មំ
បច្ចយា នអហោតុកោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

ហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខកុសលត្ថិកេ
នហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខនិកុសលត្ថិកំ

(២៦២) ហេតុសម្បយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុសម្បយុត្តោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ហេតុសម្បយុត្តំ អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុសម្បយុត្តោ នអកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ហេតុសម្បយុត្តំ
អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ចយា នហេតុសម្បយុត្តោ នអព្យា-
កតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុសលតិកៈ

សហោតិកទុកកុសលតិកៈ

និសហោតិកទុកនិកុសលតិកៈ

[២៦១] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានហេតុ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។

ហោតិសម្បយុតិទុកកុសលតិកៈ

និហោតិសម្បយុតិទុកនិកុសលតិកៈ

[២៦២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ប្រាសចាកហេតុ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។

ហោតុសហោតុកិក្ខុកុសលត្តិកេ

នហោតុសហោតុកិក្ខុនកុសលត្តិកំ

(២៦៣) ហេតុថេវសហេតុកោច កុសលោ
 ធម្មោ នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច នកុសលស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ ហេតុ-
 ថេវសហេតុកោច កុសលោ ធម្មោ នអហេតុកស្ស-
 ថេវននចហេតុស្ស នកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ ហេតុថេវសហេតុកោ-
 ច កុសលោ ធម្មោ នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច
 នកុសលស្ស ច នអហេតុកស្សថេវននចហេតុស្ស
 នកុសលស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ តីណិ ។

(២៦៤) សហេតុកោថេវនចហេតុ កុសលោ
 ធម្មោ នអហេតុកស្សថេវននចហេតុស្ស នកុស-
 លស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។
 . . . នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច នកុសលស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។ . . .
 នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច នកុសលស្ស ច
 នអហេតុកស្សថេវននចហេតុស្ស នកុសលស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

ហោត្ថសហោត្ថកទុក្ខកុសលតិកៈ

នហោត្ថសហោត្ថកទុក្ខកុសលតិកៈ

(២៦៣) ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
 ជាកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ជាហេតុទាំង
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយការ
 ម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាកុសលផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៦៤) ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ
 ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 . . . ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ . . . ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
 ជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បព្វន័យទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៦៥] ហេតុថេវសហេតុកោច កុសលោ ច
សហេតុកោចេវនចហេតុ កុសលោ ច ធម្មា នហេ-
តុស្សថេវនអហេតុកស្សច នកុសលស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។ . . . នអហេ-
តុកស្សថេវននចហេតុស្ស នកុសលស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អដ្ឋ ។ . . . នហេតុស្ស-
ថេវនអហេតុកស្សច នកុសលស្ស ច នអហេតុ-
កស្សថេវននចហេតុស្ស នកុសលស្ស ច ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[២៦៦] ហេតុថេវសហេតុកោច អកុសលោ
ធម្មា នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច នអកុស-
លស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯតេន
ឧទាយេន នវ បញ្ញា កាតញ្ច ។

[២៦៧] ហេតុថេវសហេតុកោច អព្យាកតោ
ធម្មា នហេតុស្សថេវនអហេតុកស្សច នអព្យាក-
តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ បញ្ញា
កាតញ្ច ។ សង្ខតំ ។

ហេតុថេវហេតុសម្បយុត្តទុកំ ហេតុថេវសហេតុ-
កទុកសទិសំ ។ សង្ខតំ ។ នវ បញ្ញា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

(២៦៥) ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជា
 កុសលក្ខី ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ជាកុសលក្ខី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិន
 មែនជាកុសល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែន
 ជាកុសល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ផង មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាកុសលផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(២៦៦) ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាអកុ-
 សល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 មិនមែនជាអកុសល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ប្រសា ៩ យ៉ាង បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ដោយឧបាយន្តៈផងចុះ ។

(២៦៧) ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងហេតុ ជាអព្យា-
 ក្រឹត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ប្រសាទាំង ៩ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

ហេតុចេវហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ប្រហែលគ្នានឹងហេតុចេវសហេតុក-
 ទុកៈដែរ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ មានប្រសា ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តន្តិយប្បដ្ឋានំ

នហោតុសហោតុកុទ្ទកកុសលត្ថិកេ

នហោតុនសហោតុកុទ្ទកនកុសលត្ថិកំ

(២៦៨) នហោតុំ សហោតុកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នហោតុ នសហោតុកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ នហោតុំ សហោតុកំ អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច នហោតុ នសហោតុកោ នអកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 នហោតុំ អហោតុកំ អក្យកតតំ ធម្មំ បដិច្ច នហោ-
 តុ នអហោតុកោ នអក្យកតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សប្បប្បយុទ្ធកកុសលត្ថិកេ

នសប្បប្បយុទ្ធកនកុសលត្ថិកំ

(២៦៩) សប្បច្ចយំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអប្បច្ច-
 យោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 សប្បច្ចយំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអប្បច្ចយោ ន-
 អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបទនិយមប្បដ្ឋាន

និហោតុសហោតុកុទុកកុសលតិកៈ

និហោតុនិសហោតុកុទុកនិកុសលតិកៈ

(២៦៨) ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
 ជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមានហេតុ ជា
 អព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

សប្បប្បាយទុកកុសលតិកៈ

និសប្បប្បាយទុកនិកុសលតិកៈ

(២៦៩) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 បច្ច័យ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុសលត្តិកេ

សប្បដិសន្ធិ អព្យាករណ៍ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បដិសន្ធិ ធម្មំ
អព្យាករណ៍ ធម្មំ ឧប្បដិសន្ធិ ហេតុប្បដិសន្ធិ ឯកំ ។
សង្ខតំ សប្បដិសន្ធិសន្តិកំ ។

សនិទស្សន្តកុសលត្តិកេ

នសនិទស្សន្តកុសលត្តិកំ

(២៧០) អនិទស្សន្ត កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន
អនិទស្សន្ត ធម្មំ កុសលំ ធម្មំ ឧប្បដិសន្ធិ ហេតុ-
ប្បដិសន្ធិ តិណំ ។ អកុសលំ កុសលសន្តិកំ ។
អនិទស្សន្ត អព្យាករណ៍ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន្ត
ធម្មំ អព្យាករណ៍ ធម្មំ ឧប្បដិសន្ធិ ហេតុប្បដិសន្ធិ ។

សប្បដិសន្ធិកុសលត្តិកេ

នសប្បដិសន្ធិកុសលត្តិកំ

(២៧១) អប្បដិសន្ធិ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្ប-
ដិសន្ធិ ធម្មំ កុសលំ ធម្មំ ឧប្បដិសន្ធិ ហេតុប្បដិសន្ធិ
តិណំ ។ អប្បដិសន្ធិ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្ប-
ដិសន្ធិ ធម្មំ អកុសលំ ធម្មំ ឧប្បដិសន្ធិ ហេតុប្បដិសន្ធិ
តិណំ ។ អព្យាករណ៍ ឯកំ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុសលតិកៈ

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបំប្រញ ប្រហែលគ្នានឹងសប្បច្ច័យៈដែរ ។

សនិទស្សនទុកកុសលតិកៈ

នសនិទស្សនទុកកុសលតិកៈ

[២៧០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ មិនមែនជា-
សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ ជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសល ប្រហែលគ្នា
នឹងកុសលដែរ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ មិនមែនជា
អព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ ជាអព្យាក្រឹត ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

សប្បដិសន្ធិទុកកុសលតិកៈ

នសប្បដិសន្ធិទុកកុសលតិកៈ

[២៧១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា-
សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ក្នុងអព្យាក្រឹត មានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

រូបទុកកុសលត្ថិកេ នរូបទុកនកុសលត្ថិកំ

[២៧២] អរូបី កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរូបី ន-
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
អរូបី អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរូបី ន អកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ រូបី អព្យា-
កតំ ធម្មំ បច្ចយា ន អរូបី ន អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

លោកីយទុកកុសលត្ថិកេ

នលោកីយទុកនកុសលត្ថិកំ

[២៧៣] លោកីយំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
លោកុត្តរោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទ្វេ ។ លោកីយំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នលោកុត្តរោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ឯកំ ។ លោកីយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ច-
យា ន លោកីយោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

រូបីទុកកុសលតិកៈ ឆបីទុកកុសលតិកៈ

(២៧២) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរូប ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជា
 អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរូប ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិន
 មែនជាអព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មានរូប ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

លោកិយទុកកុសលតិកៈ

ឆលោកិយទុកកុសលតិកៈ

(២៧៣) ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកិយ មិនមែនជា
 អព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ជាលោកិយ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុសលត្ថិកេ

កេនបិវិញ្ញាយ្យទុកកុសលត្ថិកេ

នកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកនកុសលត្ថិកំ

(២៧២) កេនចិវិញ្ញាយ្យំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នកេនចិវិញ្ញាយ្យេន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកេនចិវិញ្ញាយ្យេន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ អព្យា-
 កតំ ធម្មំ បដិច្ច នកេនចិវិញ្ញាយ្យេន អព្យាក-
 តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។

អាសវិទុកកុសលត្ថិកេ

នោអាសវិទុកនកុសលត្ថិកំ

(២៧៥) នោអាសវំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 នោអាសវេន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ឯកំ ។ អាសវំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
 អាសវេន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា តីណី ។ នោអាសវំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ននោអាសវេន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា តីណី ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

កេនបិរិពោយ្យទុកកុសលតិកៈ

នកេនបិរិពោយ្យទុកនកុសលតិកៈ

[២៧៤] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនាមន័ម្ហូយ
 មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនា
 ន័ម្ហូយ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
 ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនាមន័ម្ហូយ មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនាមន័ម្ហូយ ជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ ដែលមិនមែន
 ត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនាមន័ម្ហូយ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹង
 ធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណនាមន័ម្ហូយ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អាសវិទុកកុសលតិកៈ នោអាសវិទុកនកុសលតិកៈ

[២៧៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសវៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាភាសវៈ មិនមែនជា
 អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនមានភាសវៈ
 មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាភាសវៈ ជាអព្យា-
 ក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តនីយប្បដ្ឋានំ

សាសវិទុកកុសលត្ថិកេ

និសាសវិទុកនកុសលត្ថិកំ

[២៧៦] សាសវំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអ-
នាសវេ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា អនាសវំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអនាសវេ
នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។
សាសវំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអនាសវេ នអ-
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
សាសវំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នសាសវេ នអ-
ព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

អាសវិសម្បយុត្តិកុសលត្ថិកេ

និអាសវិសម្បយុត្តិនកុសលត្ថិកំ

[២៧៧] អាសវិសម្បយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នអាសវិសម្បយុត្តោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អាសវិសម្បយុត្តំ អកុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច នអាសវិសម្បយុត្តោ នអកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សាសវិទុកកុសលត្ថិកៈ នសាសវិទុកនកុសលត្ថិកៈ

[២៧៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែន
 ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានអាសវៈ ជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
 អាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។
 ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាអព្យាក្រឹត ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អាសវិសម្បយុត្តិទុកកុសលត្ថិកៈ

នអាសវិសម្បយុត្តិទុកនកុសលត្ថិកៈ

[២៧៧] ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយ
 អាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

អាសវីប្បយុត្តំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវ-
សម្បយុត្តោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណី ។

អាសវីសាសវិទុកកុសលត្ថិកេ

នអាសវីសាសវិទុកនកុសលត្ថិកំ

[២៧៨] សាសវត្ថោវនោចអាសវំ កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អនាសវោច ន កុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អាសវត្ថោវ-
សាសវញ្ច អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន
អនាសវោច ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា តីណី ។ សាសវត្ថោវនោចអាសវំ អព្យាកតំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវោចេវ ន នោចអាសវោ ន អ-
ព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អាសវោបេវិអាសវីសម្បយុត្តិទកំ

នវតោច្ឆកំ អន្តរា លោកុត្តរបរិយាយេន បញ្ញា
ន លព្ភតិមេ បញ្ញា នហិមេ នត្ថំ ន សន្និស្សន្តិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលច្រាសចាកអាសវៈ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អាសវិសាសវិទុកកុសលតិកៈ

នអាសវិសាសវិទុកនកុសលតិកៈ

(២៧៨) ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានអា-
សវៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈតាំងមិនមែនជាអាសវៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈតាំងមិនមែនជាមិន
មានអាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈតាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈតាំងមិន
មែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈតាំងមិនមែនជាអាសវៈ ជាអព្យាក្រឹត ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អាសវោបេរិអាសវិសម្មយុត្តិទុកៈ

នវគោច្ឆកៈ បណ្ឌិត មិនសំដៅយក ក្នុងប្រសា ដោយលោកុ-
ត្តរបរិយាយ ក្នុងចន្លោះទេ វារៈតាំង ៥ នេះ មិនមែនជាមិនមាន តែ
មិនប្រាកដទេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទកកុសលត្ថិកេ

អាសវីប្បយុត្តនសាសវិទកកុសលត្ថិកំ

[២៧៩] អាសវីប្បយុត្តំ សាសវំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អាសវីប្ប-
 យុត្តំ អនាសវំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ-
 ន អនាសវោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឯកំ ។ អាសវីប្បយុត្តំ សាសវំ អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ន អកុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អា-
 សវីប្បយុត្តំ សាសវំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
 ីប្បយុត្តោ ន សាសវោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

ឆគោប្បកិទកកុសលត្ថិកេ

ឆគោប្បកិទកកុសលត្ថិកំ

[២៨០] នោសញ្ញោជនំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោសញ្ញោជនោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

អាសវិប្បយត្ថសាសវិទកកុសលត្តិកៈ

អាសវិប្បយត្ថសាសវិទកកុសលត្តិកៈ

(២៧៩) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមាន
 អាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអា-
 សវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែន
 ជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈនិងមិនមានអាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជា
 មិនមានអាសវៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាអកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 តែមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជា
 អព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឆគោបកទកកុសលត្តិកៈ

ឆគោបកទកកុសលត្តិកៈ

(២៨០) ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែនជាអកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកិច្ចប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា នោកន្ថំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោកន្ថោ
 នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោធិយំ
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោធិយោ នកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោយោគំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោយោគោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នោជីវណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
 ជីវណោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោបរាមាសំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ
 នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

សារម្មណទកកុសលតិកេ

នសារម្មណទកកុសលតិកំ

[២៨០] សារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសា-
 រម្មណោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ឯកំ ។ សារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសារម្ម-
 ណោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ឯកំ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកិច្ចប្បដិសន្ធិ

ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ មិនមែនជាកុសល អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនជាធម៌ៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាធម៌ៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
ធម៌ មិនមែនជាយោគៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាយោគៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌
មិនមែនជាវិវរណៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
វិវរណៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែន
ជាបរមាសៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរ-
មាសៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

សារម្មណ៍ទុកកុសលតិកៈ

និសារម្មណ៍ទុកកុសលតិកៈ

[២៨១] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ មិនមែន
ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។

បិត្តទេកកុសលតិកេ នបិត្តទេកនកុសលតិកំ

(២៨២) ចិត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នចិត្តោ ន-
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
ចិត្តំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នចិត្តោ នអកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ នោចិត្តំ
អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ននោចិត្តោ នអព្យាកតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

បេតសិកទេកកុសលតិកេ

នបេតសិកទេកនកុសលតិកំ

(២៨៣) ចេតសិកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ចេតសិកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ ចេតសិកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នចេតសិកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ អចេតសិកំ អព្យាកតំ ធម្មំ
បដិច្ច នអចេតសិកោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

បិដកទុកកុសលតិកៈ សិបិដកទុកកុសលតិកៈ

[២៨២] ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាចិត្ត ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាចិត្ត ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាអព្យាក្រឹត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

បេតិកទុកកុសលតិកៈ

សបេតិកទុកកុសលតិកៈ

[២៨៣] ធម៌ មិនមែនជាបេតិក មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាបេតិក ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាបេតិក មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបេតិក ជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបេតិក
 មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានបេតិក ជាអព្យា-
 ក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

បិគ្គសម្បយុត្តទេកកុសលតិកេ

នបិគ្គសម្បយុត្តទេកកុសលតិកំ

(២៨៤) ចិត្តសម្បយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។ ចិត្តសម្បយុត្តំ អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អព្យាកតម្បលំ
 តីណិយេវ ។

បិគ្គសំសជ្ជទេកកុសលតិកេ

នបិគ្គសំសជ្ជទេកកុសលតិកំ

(២៨៥) ចិត្តសំសជ្ជំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ចិត្តសំសជ្ជោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។ ចិត្តសំសជ្ជំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ចិត្តសំសជ្ជោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អព្យាកតម្បលំ តីណិយេវ ។

បិគ្គសមដ្ឋានទេកកុសលតិកេ

នោបិគ្គសមដ្ឋានទេកកុសលតិកំ

(២៨៦) ចិត្តសមដ្ឋានំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នោចិត្តសមដ្ឋានោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បិត្តសម្បយ្យត្ថទុកកុសលតិកៈ

នបិត្តសម្បយ្យត្ថទុកនកុសលតិកៈ

[២៨៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយចិត្ត ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជិទុកកុសលតិកៈ

នបិត្តសំសជ្ជិទុកនកុសលតិកៈ

[២៨៥] ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំដោយចិត្ត ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំដោយចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

បិត្តសមដ្ឋានទុកកុសលតិកៈ

នោបិត្តសមដ្ឋានទុកនកុសលតិកៈ

[២៨៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនតាំងឡើងដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ តាំងឡើងដោយចិត្ត ជាកុសល ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានំ អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ននោចិត្តសមុដ្ឋានោ នអកុសលោ
ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ អព្យា-
កតម្វលំ តីណិយេវ ។

បិគ្គសហភទ្កកកុសលត្ថិកេ

នោបិគ្គសហភទ្កកកុសលត្ថិកំ

[២៨៧] ចិត្តសហភំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
ចិត្តសហភំ នកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា នវ ។ ចិត្តសហភំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នោចិត្តសហភំ នអកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា នវ ។ អព្យាកតម្វលំ តីណិយេវ ។

បិគ្គានុបរិវត្តិទ្កកកុសលត្ថិកេ

នោបិគ្គានុបរិវត្តិទ្កកកុសលត្ថិកំ

[២៨៨] ចិត្តានុបរិវត្តិ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
ចិត្តានុបរិវត្តិ នកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា នវ ។ ចិត្តានុបរិវត្តិ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នោចិត្តានុបរិវត្តិ នអកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា នវ ។ អព្យាកតម្វលំ តីណិយេវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនតាំងឡើង
ដោយចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ តាំងឡើងដោយ
ចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

បិត្តិសហភទ្កកុសលតិកៈ

សោបិត្តិសហភទ្កកុសលតិកៈ

[៤៨៧] ធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត
មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ជាអកុ-
សល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អព្យាកតមូល
មានតែវារៈ ៣ ។

បិត្តានុបរិវិត្តិទុកកុសលតិកៈ

សោបិត្តានុបរិវិត្តិទុកកុសលតិកៈ

[៤៨៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជា
អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកត្តិកប្បដ្ឋានំ

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកកុសលតិកេ

នោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកកុសលតិកំ

(២៨៩) ចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានំ កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានោ នអកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកកុសលតិកេ

នោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកកុសលតិកំ

(២៩០) ចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភំ អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភំ នអកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
អព្យាកតម្បលំ តីណីយេវ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានបរិវិធិទុកកុសលតិកេ

នោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានបរិវិធិទុកកុសលតិកំ

(២៩១) ចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានានុបរិវត្តិ កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានានុបរិវត្តិ នកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុក្ខកុសលតិកៈ

សោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុក្ខកុសលតិកៈ

(២៨៩) ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុក្ខកុសលតិកៈ

សោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុក្ខកុសលតិកៈ

(២៩០) ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំ តាំងឡើង និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាធិបរិវិធិទុក្ខកុសលតិកៈ

សោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាធិបរិវិធិទុក្ខកុសលតិកៈ

(២៩១) ធម៌ ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលច្រឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបរិវត្តិ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបរិវត្តិ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អព្យាកតម្ងលំ
 តីណីយេវ ។

អជ្ឈតិកទុក្ខកុសលតិកេ

នអជ្ឈតិកទុក្ខនកុសលតិកំ

(២៧២) អជ្ឈត្តិកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តិ-
 កោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ពាហិរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តិកោ ន កុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អជ្ឈ-
 ត្តិកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តិកោ ន អកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ពាហិរំ អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តិកោ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អព្យាកតម្ងលំ
 តីណីយេវ ។

ឧបាទាទុក្ខកុសលតិកេ នឧបាទាទុក្ខនកុសលតិកំ

(២៧៣) នោ ឧបាទា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នោ ឧបាទា ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

អវ្យាគីកទុកកុសលតិកៈ

និរវ្យាគីកទុកកុសលតិកៈ

(២៩២) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្រៅ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

ឧបាទាទុកកុសលតិកៈ និរុបាទាទុកកុសលតិកៈ

(២៩៣) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាអកុសល ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បញ្ញត្តិយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ នោធុចាណា អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នោធុចាណា ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ អព្យាកតម្វលំ ភីណិយេវ ។

ឧបាទ្នន្នទុក្ខកុសលតិកេ នឧបាទ្នន្នទុក្ខនកុសលតិកំ

[២៧៤] អនុចាទិន្នំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ធុ-
ចាទិន្នោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ឯកំ ។ អនុចាទិន្នំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ធុចា-
ទិន្នោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ឯកំ ។ អព្យាកតម្វលំ ឯកមេវ ។

ឧបាទានគោប្បកិទុក្ខកុសលតិកេ

នោឧបាទានគោប្បកិទុក្ខនកុសលតិកំ

[២៧៥] នោធុចាណានំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នោធុចាណានោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា ឯកំ ។ នោធុចាណានំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នោធុចាណានោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា
មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល
មានតែវារៈ ៣ ។

ឧបាទ្វីន្ទទុក្ខកុសលតិកៈ នឧបាទ្វីន្ទទុក្ខនកុសលតិកៈ

(២៩២) ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
តណ្ហាជាដើម) កាន់យកហើយ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយ ជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកប
ដោយកិលេសកាន់យកហើយ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយ ជាអកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ១ ។

ឧបាទានគោប្បកិទុក្ខកុសលតិកៈ

នោឧបាទានគោប្បកិទុក្ខនកុសលតិកៈ

(២៩៥) ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តន្តយប្បដ្ឋានំ

កិលេសគោប្បកទុកកុសលត្តិកេ

នោកិលេសគោប្បកទុកកុសលត្តិកំ

(២៩៦) នោកិលេសំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នោកិលេសោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វទុកកុសលត្តិកេ

នទស្សនេនបហាតព្វទុកកុសលត្តិកំ

(២៩៧) ន ទស្សនេន បហាតព្វំ កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ទស្សនេន បហាតព្វំ
អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ន-
អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។
ន ទស្សនេន បហាតព្វំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

កិលេសគោប្បកទុកកុសលត្តិកៈ

នោកិលេសគោប្បកទុកកុសលត្តិកៈ

[២៩៦] ធម៌ មិនមែនជាកិលេស មិនមែនជាអកុសល អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេស ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ទស្សនេនបហាតិព្វទុកកុសលត្តិកៈ

នទស្សនេនបហាតិព្វទុកកុសលត្តិកៈ

[២៩៧] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌
ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អនុលោមប្បព្វន័យទុក្ខកុសលត្តិកេ

ភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខកុសលត្តិកេ

នភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខនកុសលត្តិកេ

(២៩៨) ន ភាវិនាយ បហាតព្វ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច នន ភាវិនាយ បហាតព្វ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ភាវិនាយ បហាតព្វ
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភាវិនាយ បហាតព្វ ន-
 អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ទ្វេ ។
 ន ភាវិនាយ បហាតព្វ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
 ភាវិនាយ បហាតព្វ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ទ្វេ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុសលត្តិកេ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុសលត្តិកេ

(២៩៩) ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ន កុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ន អកុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ការវិនាយបហាតព្វទុក្ខកុសលត្តិកៈ

នការវិនាយបហាតព្វទុក្ខនកុសលត្តិកៈ

(២៩៨) ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិន
មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែល
មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា
មិនមែនជាអព្យាក្រឹត អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា
ជាអព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុសលត្តិកៈ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុសលត្តិកៈ

(២៩៩) ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ន ធន្យនេន បហាតព្វហេតុកំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ធន្យនេន បហាតព្វហេតុកោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

អព្យាកតវេ សព្វត្ថ បច្ចយវសេន កលោតព្វំ ។

ភាវីនាយបហាតព្វហេតុកុកុសលត្ថិកេ

នភាវីនាយបហាតព្វហេតុកុកុសលត្ថិកំ

[៣០០] ន ភាវីនាយ បហាតព្វហេតុកំ កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ភាវីនាយ បហាតព្វហេតុកោ ន កុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ន-
 ភាវីនាយ បហាតព្វហេតុកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ភាវីនាយ បហាតព្វហេតុកោ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អព្យាកតម្បលំ
 ទ្វេ ។

សវីតកុកុសលត្ថិកេ នសវីតកុកុសលត្ថិកំ

[៣០១] សវីតក្កំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 វីតកោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា តីណី ។ សវីតក្កំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចដ័យប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជា
អព្យាក្រឹត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

បណ្ឌិត គប្បីរាប់ ក្នុងអព្យាក្រឹតវារៈ ដោយអំណាចនៃបច្ច័យ
ក្នុងបទទាំងពួងចុះ ។

ការិសាយបហាតព្វហេតុកុកុសលតិកៈ

នការិសាយបហាតព្វហេតុកុកុសលតិកៈ

[៣០០] ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិន
មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការវិនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជាអកុ-
សល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាក្រឹតមូល
មានតែវារៈ ២ ។

សវីតកុកុកុសលតិកៈ នសវីតកុកុកុសលតិកៈ

[៣០១] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌

ន សវីតតោ ន អកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បទូយា តីណិ ។ អព្យាកតម្ងលំ តីណិយេវ ។

សវីហារទុក្ខកុសលតិកោ នសវីហារទុក្ខនកុសលតិកំ

(៣០២) សវីហារំ កុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច នសវី-
ហារោ ន កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា
តីណិ ។ សវីហារំ អកុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច នសវីហា-
រោ ន អកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា
តីណិ ។ អព្យាកតម្ងលំ តីណិយេវ ។

សប្បតិកទុក្ខកុសលតិកោ នសប្បតិកទុក្ខនកុសលតិកំ

(៣០៣) សប្បតិកំ កុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច ន-
សប្បតិកោ ន កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូ-
យា អប្បតិកំ កុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច ន អប្បតិកោ
ន កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា តីណិ ។
សប្បតិកំ អកុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច ន សប្បតិកោ
ន អកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បទូយា អប្ប-
តិកំ អកុសលំ ឆម្នំ បដិច្ច ន អប្បតិកោ

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដ្ឋាន

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិវាទៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

សវីហារទុកកុសលតិកៈ នសវីហារទុកនកុសលតិកៈ

[៣០២] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិហារៈ មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិហារៈ ជាអកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិហារៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិហារៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

សប្បីតិកទុកកុសលតិកៈ នសប្បីតិកទុកនកុសលតិកៈ

[៣០៣] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ មិនមែនជា
អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ មិន
មែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានបីតិ ជាអកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងបីតិ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងបីតិ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមានបីតិ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានបីតិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
អព្យាកតម្ភលំ តីណិយេវ ។

បីតិសហគតទុកកុសលត្ថិកេ

នបីតិសហគតទុកនកុសលត្ថិកំ

[៣០៤] បីតិសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
បីតិសហគតោ ន កុសលោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ បីតិសហគតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន បីតិសហគតោ ន អកុសលោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតម្ភលំ តីណិយេវ ។

សុខសហគតទុកកុសលត្ថិកេ

នសុខសហគតទុកនកុសលត្ថិកំ

[៣០៥] សុខសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សុខសហគតោ ន កុសលោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន សុខសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខ-
សហគតោ ន កុសលោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា សុខសហគតំ កុសលញ្ច ន សុខសហគតំ កុស-
លញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខសហគតោ ន កុសលោ ឆម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

បីតិសហគតិទុកកុសលតិកៈ

និបីតិសហគតិទុកនកុសលតិកៈ

[៣០៤] ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយបីតិ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយបីតិ ជា អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

សុខសហគតិទុកកុសលតិកៈ

និសុខសហគតិទុកនកុសលតិកៈ

[៣០៥] ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសុខ ជាអកុសលផង ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ ជាអកុសលផង

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកិក្ខុប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ សុខសហគតំ
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខសហគតោ នអកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នសុខសហ-
 គតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននសុខសហគតោ ន-
 អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។
 អព្យាកតម្ភលំ វីណិយេវ ។

ឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខកុសលត្ថិកេ

នឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខនកុសលត្ថិកំ

[៣០៦] ឧបេក្ខាសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នឧបេក្ខាសហគតោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នឧបេក្ខាសហគតំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ននឧបេក្ខាសហគតោ នកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នឧបេក្ខាសហគតោ ន-
 អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នឧ-
 បេក្ខាសហគតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននឧបេក្ខា-
 សហគតោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា វីណិ ។ អព្យាកតម្ភលំ វីណិយេវ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុល្យដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិន
 មិនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសុខ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយសុខ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុក្ខកុសលតិកៈ

នឧបេក្ខាសហគតទុក្ខនកុសលតិកៈ

[៣០៦] ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែន
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជា
 អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនប្រ-
 កបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
 មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតមូល មានតែវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

កាមាវចរទុក្ខកុសលត្តិកេ

នកាមាវចរទុក្ខនកុសលត្តិកំ

[៣០៧] កាមាវចរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កាមាវចរោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បទូយា នកាមាវចរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននកា-
មាវចរោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
ទ្វេ ។ កាមាវចរំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននកាមា-
វចរោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
ឯកំ ។ អព្យាកតម្បលំ ទ្វេ ។

រូបាវចរទុក្ខកុសលត្តិកេ

នរូបាវចរទុក្ខនកុសលត្តិកំ

[៣០៨] រូបាវចរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នរូបា-
វចរោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា
នរូបាវចរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននរូបាវចរោ នកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ទ្វេ ។ ន-
រូបាវចរំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននរូបាវចរោ នអ-
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទូយា ឯកំ ។
អព្យាកតម្បលំ ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

កាមាវចរទុក្ខកុសលតិកៈ

នកាមាវចរទុក្ខនកុសលតិកៈ

(៣០៧) ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកាមាវចរកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកាមាវចរអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

រូបាវចរទុក្ខកុសលតិកៈ

នរូបាវចរទុក្ខនកុសលតិកៈ

(៣០៨) ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជារូបាវចរកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

អរូបាវចរទុក្ខកុសលត្តិកេ

នអរូបាវចរទុក្ខនកុសលត្តិកំ

(៣០៩) អរូបាវចរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អរូបាវចរោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទ្វេ ។ នអរូបាវចរំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ននអរូបាវចរោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អព្យាកតតម្រលំ ទ្វេ ។

បរិយាបន្នទុក្ខកុសលត្តិកេ

នបរិយាបន្នទុក្ខនកុសលត្តិកំ

(៣១០) បរិយាបន្នំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អបរិយាបន្នោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អបរិយាបន្នំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអប-
រិយាបន្នោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទ្វេ ។ បរិយាបន្នំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នអបរិយាបន្នោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អព្យាកតតម្រលំ ទ្វេ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

អរូបាវចរទុក្ខកុសលតិកៈ

នអរូបាវចរទុក្ខនកុសលតិកៈ

(៣៤៩) ធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអរូបាវចរកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាអរូបាវចរ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

បរិយាបន្នទុក្ខកុសលតិកៈ

នបរិយាបន្នទុក្ខនកុសលតិកៈ

(៣៥០) ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ (ដែលមិនរាប់បញ្ចូល ក្នុងតេកូមិកវដ្តៈ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ (ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងតេកូមិកវដ្តៈ) ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

និយ្យានិកទុក្ខកុសលត្ថិកេ ននិយ្យានិកទុក្ខនកុសលត្ថិកំ

[៣០០] និយ្យានិកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ននិយ្យានិកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនិយ្យានិកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិ-
យ្យានិកោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទ្វេ ។ អនិយ្យានិកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ននិយ្យានិកោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អព្យាកតម្បលំ ទ្វេ ។

និយតិទុក្ខកុសលត្ថិកេ ននិយតិទុក្ខនកុសលត្ថិកំ

[៣០២] និយតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិ-
យតោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
អនិយតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិយតោ នកុស-
លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ និយតំ
អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិយតោ នអកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិយតំ អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ននិយតោ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ អព្យាកតម្បលំ ទ្វេ ។

និយ្យានិកទុកកុសលតិកៈ និយ្យានិកទុកកុសលតិកៈ

[៣១១] ធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ (កាត់នូវសំសារវេដ្ឋៈដោយ
 មិនមានសេសសល់) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិយ្យា-
 និកៈ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 និយ្យានិកៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ ជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិន
 មែនជានិយ្យានិកៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអនិយ្យា-
 និកៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។
 អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

និយ្យាតិកទុកកុសលតិកៈ និយ្យាតិកទុកកុសលតិកៈ

[៣១២] ធម៌ មិនមែនទៀង មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ទៀង ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនទៀង មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនទៀង ជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិន
 មែនទៀង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ទៀង ជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនទៀង មិនមែនជា
 អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនទៀង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

សឧត្តរទ្រកុកុសលត្រីកៃ នសឧត្តរទ្រកុកុសលត្រីកំ

(៣១៣) សឧត្តរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអ-
នុត្តរោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
អនុត្តរំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអនុត្តរោ នកុស-
លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ ស-
ឧត្តរំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអនុត្តរោ នអកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
អព្យាកតម្ភលំ ទ្វេ ។

សវណ្ណទ្រកុកុសលត្រីកៃ នសវណ្ណទ្រកុកុសលត្រីកំ

(៣១៤) អរណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសរ-
ណោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។ សរណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ
នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

(៣១៥) អរណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
នអរណោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិក្យដ្ឋាន

សឧត្តរទុក្ខកុសលតិក្កៈ នសឧត្តរទុក្ខនកុសលតិក្កៈ

(៣១៣) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានទុក្ខរៈ (គ្រឿងរើឡើងនូវខ្លួន)
មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខរៈ ជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
ទុក្ខរៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាទុក្ខរៈ ជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានទុក្ខរៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខរៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អព្យាកតមូល មានវារៈ ២ ។

សវណ្ណទុក្ខកុសលតិក្កៈ នសវណ្ណទុក្ខនកុសលតិក្កៈ

(៣១៤) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវណៈ ជាអកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវណៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវណៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

(៣១៥) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវណៈ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា អរណំ អក្សតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
ណោ ន អក្សតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣០៦] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ បដិច្ចវាសនិសំ ។

[៣០៧] អរណោ អក្សតតោ ធម្មោ ន អរ-
ណាស្ស ន អក្សតតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អរណោ អក្សតតោ ធម្មោ ន សរណាស្ស
ន អក្សតតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។

[៣០៨] អារម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សរណទុកវេទនាត្ថិកេ នសរណទុកនវេទនាត្ថិកំ

[៣០៩] សរណំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សរណំ
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋានប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
ជាអព្យាក្គតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារណៈ ជាអព្យាក្គតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(៣១៦) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣១៧) ធម៌ មិនមានរណៈ ជាអព្យាក្គតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ ដោយការមូលាប្បដ្ឋាយ
ធម៌ មិនមានរណៈ ជាអព្យាក្គតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ ដោយការមូលាប្បដ្ឋាយ ។

(៣១៨) ក្នុងការមូលាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២ ។

សរណទុកវេទនាតិកៈ នសរណទុកវេទនាតិកៈ

(៣១៩) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនប្រ-
កបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុកតិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា សរណំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ច ន អរណោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អរណំ សុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ចត្តារិ ។ សរណំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ សរណំ
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សរណោ ន អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ចត្តារិ ។

សរណទុក្ខវិបាកតិកោ នសរណទុក្ខវិបាកតិកំ

(៣២០) អរណំ វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
 ណោ ន វិចារកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ឯកំ ។ សរណំ វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
 ណោ ន វិចារកធម្មធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដិសន្ធិ

ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈប្រកប
 ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ធម៌ មិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ៤ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងរណៈ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
 មានវារៈ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងរណៈ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៤ ។

សរណទុកវិបាកតិកៈ នសរណទុកវិបាកតិកៈ

(៣២០) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជា
 វិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជាវិបាក ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងរណៈ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

អរណំ វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ នវិចារក-
 ធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ អរណំ
 នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន-
 នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឯកំ ។

សវណទុក្ខឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកេ

នសវណទុក្ខនិឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកំ

[៣២០] អរណំ ឧចានិទ្ធុចានានិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន ឧចានិទ្ធុចានានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ អនុចានិទ្ធុអនុចានា-
 និយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនុចានិទ្ធុអនុចានា-
 និយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមានវិបាកជាប្រក្រតី ភា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ភា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាក
 ជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។

សរណទុក្ខឧបាទ្ទនបាទានិយត្តិកៈ

និសរណទុក្ខនិឧបាទ្ទនបាទានិយត្តិកៈ

(៣២១) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ដែលមិន
 មែនកម្មប្រកបដោយកិសេស (មានតណ្ហាជាដើម)កាន់យកហើយទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ភាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ដែលកម្ម
 ប្រកបដោយកិសេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងរណៈ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិសេសមិនកាន់យក
 ហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ភាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានរណៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិសេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ។

អនុលោមប្បព្វនិយមទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

សរណទុក្ខសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកេ

និសរណទុក្ខនិសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកំ

[៣២២] សរណំ សង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកំ ធម្មំ

បដិច្ច ន សរណោ ន សង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ អសង្ខិលិដ្ឋ-

សង្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អសង្ខិលិដ្ឋ-

សង្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

អរណំ អសង្ខិលិដ្ឋអសង្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-

រណោ ន អសង្ខិលិដ្ឋអសង្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សរណទុក្ខវិភិក្ខុត្តិកេ និសរណទុក្ខវិភិក្ខុត្តិកំ

[៣២៣] សរណំ សវិតក្កសវិតារំ ធម្មំ បដិច្ច

ន សរណោ ន សវិតក្កសវិតារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

សវណ្ណទុក្ខសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកៈ

នសវណ្ណទុក្ខនសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកៈ

(៣២២) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ ដែលមិន
 មែនសៅហ្មងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយន័វរណៈ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយន័វរណៈ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំង
 មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ដែល
 មិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សវណ្ណទុក្ខវិភក្តិកៈ នសវណ្ណទុក្ខវិភក្តិកៈ

(៣២៣) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វវិចារៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយន័វវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វវិចារៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បព្វយា តីណី ។ អរណំ សវិតត្តសវីចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន សវិតត្តសវីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បព្វយា ឯកំ ។ សរណំ អវិតត្តវិចារមត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អវិតត្តវិចារមត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ចត្តារិ ។ អរណំ អវិតត្ត-
 អវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អវិតត្តអវិចារោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ឯកំ ។

សវណទុក្ខបិដិទ្ធិកេ នសវណទុក្ខនិបិដិទ្ធិកំ

(៣២២) សរណំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បព្វយា តីណី ។ អរណំ បីតិសហគតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន បីតិសហគតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ឯកំ ។ សរណំ សុខ-
 សហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សុខសហ-
 គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជាមិន
 មានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជាមិនមាន
 វិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិនមានវិតក្កៈ
 មិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សវណ្ណទុក្ខបីតិវិគ្គិកៈ នសវណ្ណទុក្ខបីតិវិគ្គិកៈ

(៣២២) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ប្រកប
 ដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

អរណំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន-
 សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ឯកំ ។ សរណំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ចត្តារិ ។

សរណទុក្ខទស្សនត្ថិកោ នសរណទុក្ខនិទស្សនត្ថិកំ

(៣២៥) សរណំ នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន នស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ សរណំ ភាវនាយ បហាតតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន ភាវនាយ បហាតតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ អរណំ នេវ-
 នស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
 ន នេវនស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតតោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។

សវណ្ណទុក្ខទស្សនតិកៈ នសវណ្ណទុក្ខនិទស្សនតិកៈ

[៣២៥] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ដែលមិនមែន
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ដែលមិនមែនត្រូវលះ
 ដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ ដែល
 ត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 រណៈ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយ
 ការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តនិយប្បដ្ឋានំ

សវណាទុក្ខទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកេ

នសវណាទុក្ខនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

(៣២៦) សវណំ នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសវណោ ននស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ស-
 វណំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នស-
 វណោ នភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អវណំ នេវនស្សនេន-
 នភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអវណោ
 ននេវនស្សនេន នភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯតំ ។

សវណាទុក្ខអាបយគាមិគ្គិកេ

នសវណាទុក្ខនអាបយគាមិគ្គិកំ

(៣២៧) សវណំ អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច នស-
 វណោ នអាចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សំណាទុក្ខទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

ឆសំណាទុក្ខទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[៣២៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មានហេតុ
 ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវារៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានរណៈ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈទាំង
 មិនមែនត្រូវលះដោយការវារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មាន
 ហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវារៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សំណាទុក្ខអាបយគាមិភិកៈ

ឆសំណាទុក្ខអាបយគាមិភិកៈ

[៣២៧] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ។ អរណំ អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ
 ន អបចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឯកំ ។ អរណំ នេវចយតាមីនាបចយតាមី ធម្មំ
 បដិច្ច នអរណោ ននេវចយតាមីនាបចយតាមី ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

សវណទុក្ខសេក្ខតិកោ នសវណទុក្ខនសេក្ខតិកំ

(៣២៨) អរណំ សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ
 នសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 អរណំ អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ នអ-
 សេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 អរណំ នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ
 ននេវសេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជា
 មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិន
 ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាមិនមែន
 ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈមិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងទាំង
 មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។

សវណ្ណទុក្ខស្មេក្ខតិកៈ និសវណ្ណទុក្ខនិស្មេក្ខតិកៈ

(៣២៨) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 ជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងរណៈ មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជា
 សេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជានេវសេក្ខានាសេក្ខៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជានេវសេក្ខានាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បដិសន្ធិយុទ្ធគំ

សវណាទកបរិត្តិតិកេ នសវណាទកនបរិត្តិតិកំ

[៣២៩] អរណំ បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ

នបរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អរណំ មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ នមហាគ្គ-

តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ

អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ នអប្បមាណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សវណាទកបរិត្តារម្មណតិកេ

នសវណាទកនបរិត្តារម្មណតិកំ

[៣៣០] សរណំ បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នស-

រណោ នបរិត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

ទ្វេ ។ សរណំ មហាគ្គតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ

នមហាគ្គតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

សវណាទុកបរិត្តិតិកៈ នសវណាទុកនបរិត្តិតិកៈ

[៣២៩] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនមាន
 សភាពភូតច្ឆារ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានសភាពភូតច្ឆារ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមានរណៈ ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 មានប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានប្រមាណ
 មិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សវណាទុកបរិត្តារម្មណតិកៈ

នសវណាទុកនបរិត្តារម្មណតិកៈ

[៣៣០] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
 មានការម្មណ៍ភូតច្ឆារ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ
 មានការម្មណ៍ភូតច្ឆារ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនមាន
 ការម្មណ៍ ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 រណៈ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បព្វនីយទុកតិកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ។ អរណំ អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សរណោ ន អប្បមាណារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សវណាទុកហំនិគ្គិកេ នសវណាទុកនិហំនិគ្គិកំ

[៣៣១] សរណំ ហំនំ ធម្មំ បដិច្ច នសរ-
ណោ ន ហំនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។ អរណំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ
ន មជ្ឈិមោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។
អរណំ បណីតំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ ន បណីតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សវណាទុកមិប្បត្តិកេ នសវណាទុកនមិប្បត្តិកំ

[៣៣២] សរណំ មិប្បត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សរណោ ន មិប្បត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
នសរណោ ន សម្មត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ សរណំ អនិយតំ ធម្មំ បច្ចយា(១)

អនុលោមប្បបូជន៍យុត្តិកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមាន
ការម្នាក់ ប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវារៈ មាន
ប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

សវណ្ណទុកហ៊ុនតិកៈ និសវណ្ណទុកនិហ៊ុនតិកៈ

[៣៣១] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែន
ថោកទាប អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ ថោកទាប
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែនជាកណ្តាល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
វារៈ ជាកណ្តាល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែនឧត្តម អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានវារៈ ឧត្តម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

សវណ្ណទុកមិប្បត្តិកៈ និសវណ្ណទុកនិមិប្បត្តិកៈ

[៣៣២] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែន
មានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វារៈ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែនមាន
សភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវារៈ មានសភាព
ត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវារៈ មិនមែនជាមិនទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌

ន សរណោ ន អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទេ ។

សរណោទុក្ខមគ្គារម្មណត្ថិកេ នសរណោទុក្ខមគ្គារម្មណត្ថិកំ

[៣៣៣] អរណំ មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
ណោ ន មគ្គារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។ អរណំ មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
ណោ ន មគ្គហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។ អរណំ មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
ន មគ្គាធិបតី ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

សរណោទុក្ខឧប្បន្នតិកេ នសរណោទុក្ខនឧប្បន្នតិកំ

[៣៣៤] សរណោ អនុប្បន្នោ ធម្មោ ន សរ-
ណស្ស ន អនុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ធម្មាវិ ។ អរណោ ឧប្បាទី ធម្មោ ន អរ-
ណស្ស ន ឧប្បាទីស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ទេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មានសភាពមិនឡើង ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សរណទុក្ខមគ្គារម្មណតិកៈ នសរណទុក្ខនមគ្គារម្មណតិកៈ

[៣៣៣] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានមគ្គជាអារ-
ម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមានរណៈ មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនមាន
មគ្គជាអធិបតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានមគ្គជាអធិបតិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

សរណទុក្ខឧប្បន្នតិកៈ នសរណទុក្ខនឧប្បន្នតិកៈ

[៣៣៤] ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនទាន់កើតឡើង
ហើយ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
ជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ ធម៌
មិនមានរណៈ ដែលកើតឡើង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
រណៈ ដែលមិនមែនកើតឡើង ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុត្តិកប្បដ្ឋានំ

សវណាទុក្ខអតីតតិកើ ឥសវណាទុក្ខឥអតីតតិកំ

(៣៣៥) សវណោ អតីតោ ធម្មោ នសវ-

ណស្ស ន អតីតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេ ន
បច្ចយោ ចត្តារិ ។ អនាគតោ អតីតសទិសំ ។

សវណាទុក្ខអតីតារម្មណាតិកើ

ឥសវណាទុក្ខឥអតីតារម្មណាតិកំ

(៣៣៦) សវណំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច

នសវណោ ន អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយោ អរណំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នស-
វណោ ន អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយោ ទេ ។ សវណំ អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
នសវណោ ន អនាគតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយោ ទេ ។ សវណំ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ
ធម្មំ បដិច្ច នសវណោ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ទេ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

សវណ្ណទុក្ខអតីតតិក្កៈ នសវណ្ណទុក្ខនអតីតតិក្កៈ

[៣៣៥] ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មិនមែនជាអតីត ដោយ ការម្ស្បាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អនាគតធម៌ ដូចជាអតីតធម៌ដែរ ។

សវណ្ណទុក្ខអតីតារម្មណតិក្កៈ

នសវណ្ណទុក្ខនអតីតារម្មណតិក្កៈ

[៣៣៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មិនមែន មានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអតីត អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មិនមែនមានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអតីត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មិនមែនមានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអនាគត អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ ន័វរណៈ មានការម្ស្បាប្បច្ច័យជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មិនមែនមាន ការម្ស្បាប្បច្ច័យជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័វរណៈ មាន ការម្ស្បាប្បច្ច័យជាបច្ចុប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បក្កដិយប្បដ្ឋានំ

សវណាទុក្ខអវជ្ជត្តារម្មណាតិកេ

នសវណាទុក្ខនិវរណាទុក្ខអវជ្ជត្តារម្មណាតិកំ

[៣៣៧] សវណំ អវជ្ជត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 នសវណោ នអវជ្ជត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ សវណំ តហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 នសវណោ នតហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

សវណាទុក្ខសនិទស្សនតិកេ

នសវណាទុក្ខនិវរណាទុក្ខសនិទស្សនតិកំ

[៣៣៨] សវណំ អនិទស្សនសម្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសវណោ នអនិទស្សនសម្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[៣៣៩] សវណំ អនិទស្សនសម្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 នសវណោ នអនិទស្សនសម្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អវណំ អនិទស្សនសម្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សវណាទុក្ខអដ្ឋង្គិកាមណាតិកៈ

និសវណាទុក្ខអដ្ឋង្គិកាមណាតិកៈ

[៣៣៧] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមែន
មានការម្នាក់ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វណៈ មានការម្នាក់ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមែនមានការ
ម្នាក់ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មាន
ការម្នាក់ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សវណាទុក្ខសនិទស្សនតិកៈ

និសវណាទុក្ខសនិទស្សនតិកៈ

[៣៣៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៣៣៩] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវណៈ
មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋានំ

ន សរណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សរណំ អនិទស្សនអប្បដិយត្វ
 អរណំ អនិទស្សនអប្បដិយត្វ ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
 ណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[៣៤០] ហេតុយា តីណិ អវិភតេ តីណិ ។

[៣៤១] អរណំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ន ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៤២] សរណំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណប្បច្ចយា ។

[៣៤៣] ន ហេតុយា ឯកំ ន អារម្មណោ តីណិ
 ចោវិភតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

មិនមានរណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង
មិនមានរណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៤០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

(៣៤១) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
រណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៤២) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងរណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។

(៣៤៣) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣៤៤) សរណោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
ន សរណស្ស ន អនិទស្សនអប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អរណោ អនិទស្សន-
អប្បដិយោ ធម្មោ ន សរណស្ស ន អនិទស្សនអប្ប-
ដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣៤៥) ហេតុយា ទ្វេ អធិបតីយា ទ្វេ អវិកតេ
តីណិ ។

(៣៤៦) សរណោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
ន សរណស្ស ន អនិទស្សនអប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ... បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣៤៧) នហេតុយា តីណិ ន អារម្មណេ តីណិ
នោវិកតេ តីណិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ វរំ វិញ្ញាបេតងំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

(៣៤៤) ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័រណៈ មិនមានការឃើញ
 ទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 ន័រណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមានរណៈ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ
 ពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័រណៈ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៤៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៣៤៦) ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយន័រណៈ មិនមានការឃើញ
 ទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 ន័រណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ... ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(៣៤៧) ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

អនុលោមប្បបូស្តិយតិកទុកប្បដ្ឋានំ

កុសលតិកហេតុទុកេ នកុសលតិកនហេតុទុកំ

[៣៤៨] កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអក្កាគតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នហេតុ ច នអក្កាគតោ នហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នហេតុ ច នអកុសលោ នហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បរា ។

[៣៤៩] អកុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអក្កាគតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បប្បន័យតិក្កទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលតិក្កហោតទុក្ខៈ នកុសលតិក្កនហោតទុក្ខៈ

(៣៤៨) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
កុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិន
មែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាកុសលទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំង
មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៣៤៩) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បព្វយា អកុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អកុសលោ នហេតុ ច នអព្យាកតោ នហេតុ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បព្វយា អកុសលំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ នហេតុ ច នអកុសលោ ន-
 ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។

(៣៥០) អព្យាកតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បព្វយា អ-
 ព្យាកតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នហេតុ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បព្វយា អព្យាកតំ ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នហេតុ ច នអកុសលោ
 នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បព្វយា តីណី ។

(៣៥១) ហេតុយា តោស អារម្មណោ នវ អវិ-
 គតេ តោស ។

(៣៥២) កុសលំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជនំ នអារម្មណប្ប-
 ព្វយា ។

អភិធម្មចំណីក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី
មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែន
ជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៣៥០) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាហេតុក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

(៣៥១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការប្បណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

(៣៥២) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនាការប្បណប្បច្ច័យ ។

[៣៥៣] ន អារម្មណេ នវ ន អធិបតិយា តេរស
នវិប្បយុត្តេ នវ ។

សហជាតវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ
បដិច្ចវារសទិសំ វិត្តាវេតតំ ។

[៣៥៤] កុសលោ ហេតុ ធម្មោ ន កុសលស្ស
ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
កុសលោ ហេតុ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ធម្មស្ស
ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុ-
សលោ ហេតុ ធម្មោ ន អក្យាកតស្ស ន ហេតុស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។ អកុ-
សលោ ហេតុ ធម្មោ ន អកុសលស្ស ន ហេតុស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។ អក្យា-
កតោ ហេតុ ធម្មោ ន កុសលស្ស ន ហេតុស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី^(១) ។

[៣៥៥] កុសលោ ហេតុ ធម្មោ ន កុសលស្ស
ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៥៦] ហេតុយា តេរស អារម្មណេ អដ្ឋាវស
អវិគតេ តេរស ។

បញ្ញាវរំ វិត្តាវេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកកុម្មជាន

[៣៥៣] ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងសហជាតវារៈផង សម្បយុត្តវារៈផង

ឲ្យពិស្តារ ដូចជាបដិច្ចវារៈផងចុះ ។

[៣៥៤] ធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាកុសល
ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
ធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ ជាអព្យា-
កតៈ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៥] ធម៌ ជាកុសល ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[៣៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៨ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ញាវារៈ ឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៣៥៧] កុសលំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអ-
កុសលោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
កុសលំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ នន-
ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៥៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិ-
តតេ នវ ។ សព្វត្ថេ នវ ។

កុសលត្ថិកុសហេតុកុក្កេ

នកុសលត្ថិកុសហេតុកុក្កំ

[៣៥៩] កុសលំ សហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
សលោ នសហេតុតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
កុសលំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នស-
ហេតុតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ
សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសហេតុតោ
ច នអកុសលោ នសហេតុតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អកុសលំ សហេតុកំ ធម្មំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

(៣៥៧) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត្តៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៣៥៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៩ ។

កុសលត្តិកុសលោត្តកទុក្ខៈ

និកុសលត្តិកុសលោត្តកទុក្ខៈ

(៣៥៩) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល
 ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ

បដិច្ច នក្កសលោ នសហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បព្វយា អក្កសលំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នក្កសលោ នសហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បព្វយា អក្កសលំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នក្ក-
 សលោ នសហេតុកោ ច នអក្កសលោ នសហេ-
 តុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បព្វយា ភីណំ ។
 អព្យាកតំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នក្កសលោ ន-
 សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា អព្យា-
 កតំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអក្កសលោ នស-
 ហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា អព្យាកតំ
 សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នក្កសលោ នសហេតុកោ
 ច នអក្កសលោ នសហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បព្វយា ភីណំ ។

(៣៦០) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណំ អវិ-
 តតេ ឯកានុស ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ចវាសនទិសំ ។

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថិកទុក្ខប្បដិដាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៦០] ក្នុងហេតុប្បបូជនីយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បបូជនីយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បបូជនីយ មានវារៈ ១១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចជាបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

(៣៦១) ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុផង មិនមែនជាភុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាភុសល ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាភុសល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាភុ-
 សល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ភុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាភុ-
 សល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាក្ខរៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអព្យាក្ខរៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ

ន អកុសលស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ សហេតុកោ ធម្មោ
 ន កុសលស្ស ន សហេតុកស្ស ច ន អកុសលស្ស
 ន សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ភីណិ ។

[៣ ៦ ២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ បណ្ណាស
 ។ បេ ។ អវិគតេ ឯកានុស ។

[៣ ៦ ៣] អកុសលំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អកុសលំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យា-
 កតោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អកុសលំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន-
 អហេតុកោ ច ន អព្យាកតោ ន អហេតុកោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ អព្យាកតំ អហេ-
 តុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អកុសលោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បច្ច័យត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាអព្យាក្គតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៣៦២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១៥ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១១ ។

(៣៦៣) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
 មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាអកុសល មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមាន
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្គតៈ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមាន
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្គតៈ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជិយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
សលោ នអហេតុកោ ច នអកុសលោ នអហេតុ-
កោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[៣៦៤] ហេតុយា ន អារម្មណេ ន អវិគតេ ន ។

កុសលតិកហោតុសម្បយត្ថទកេ

នកុសលតិកនហោតុសម្បយត្ថទកំ

[៣៦៥] កុសលំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បដ្ឋយា សហេតុកកុកសនិសំ ។

កុសលតិកហោតុសហោតុកទកេ

នកុសលតិកនហោតុសហោតុកទកំ

[៣៦៦] កុសលំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុ-
កោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុស-
លំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
អព្យាកតោ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
ហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[៣៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលត្តិកហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

នកុសលត្តិកនហោតុសម្បយុត្តិទុកៈ

[៣៦៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ដូចជាសហេតុកុទ្ទកៈដែរ ។

កុសលត្តិកហោតុសហោតុកុទុកៈ

នកុសលត្តិកនហោតុសហោតុកុទុកៈ

[៣៦៦] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំងមិន
មែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ហេតុញ្ចវ សហេ-
តុកកា ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុថេវ ន-
អហេតុកោច ន អព្យាកតោ ន ហេតុថេវ ន អហេតុ-
កោច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
អកុសលំ ហេតុញ្ចវ សហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ ន ហេតុថេវ ន អហេតុកោច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អព្យាកតំ ហេតុញ្ចវ-
សហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុថេវ-
ន អហេតុកោច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា . . .
ន អកុសលោ ន ហេតុថេវ ន អហេតុកោច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា . . . ន កុសលោ ន ហេតុ-
ថេវ ន អហេតុកោច ន អកុសលោ ន ហេតុថេវ ន អ-
ហេតុកោច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
 ហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជា
 ហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំង
 មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាហេតុទាំង
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជា
 មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ... ធម៌ មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ... ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣៦៨] កុសលំ សហេតុកកោរោ នហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នអហេតុកកោរោ នន-
 ហេតុច ធម្មោ . . . នអព្យាកកោ នអហេតុកកោរោ-
 ននហេតុច ធម្មោ . . . នអកុសលោ នអហេតុកកោ-
 រោ ននហេតុច នអព្យាកកោ នអហេតុកកោរោ-
 ននហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណី ។
 កុសលំ សហេតុកកោរោ នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
 នកុសលោ នអហេតុកកោរោ ននហេតុច ធម្មោ
 . . . កុសលំ សហេតុកកោរោ នហេតុ ធម្មំ
 បដិច្ច នអព្យាកកោ នអហេតុកកោរោ ននហេតុច
 ធម្មោ . . . នកុសលោ នអហេតុកកោរោ ននហេ-
 តុច នអព្យាកកោ នអហេតុកកោរោ ននហេតុច
 ធម្មា . . . ភីណី ។ អព្យាកកោ សហេតុកកោរោ ន-
 ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអហេតុ-
 កកោរោ ននហេតុច ធម្មោ . . . នកុសលោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[៣៦៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ
 មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ . . . ធម៌ មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី
 មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែន
 ជាហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យា-
 ក្ខតៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី . . . មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល

ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ . . . ន កុស-
 លោ ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ន អកុសលោ
 ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៣៦៩] ហេតុយា នវ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទកេ

នកុសលត្ថិកនហេតុហេតុសម្បយុត្តទកំ

[៣៧០] កុសលំ ហេតុញ្ចេវ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្ប-
 យុត្តោច ធម្មោ . . . ន អព្យាកតោ ន ហេតុចេវ ន
 ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មោ . . . ន អកុសលោ ន ហេតុ-
 ចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ន អព្យាកតោ ន ហេតុចេវ
 ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ភីណិ ។ អកុសលំ ភីណិ កាតតំ ។ អព្យាកតំ
 ភីណិ កាតតំ ។ នវ ។ កុសលំ ហេតុសម្ប-
 យុត្តញ្ចេវ ន ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន
 ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ . . . ន អព្យា-
 កតោ ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន នហេតុច ធម្មោ . . .

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ . . . ធម៌ មិន
មែនជាភុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី
មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
ហេតុក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៣៦៩) ភក្តីហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលតិកហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

នកុសលតិកនហេតុហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

(៣៧០) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល ជាហេតុទាំងប្រកបដោយ
ហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនប្រាស
ចាកហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកហេតុក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អកុសល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតៈ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ។ ជាវារៈ ៩ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
មែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ភុសល ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលោ ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន នហេតុច ន-
 អព្យាកតោ ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន នហេតុច ធម្មា
 ... តីណី ។ អកុសលំ ហេតុសម្បយុត្តោចេវ ន ច-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... តីណី ។ អព្យាកតំ តីណី ។
 នវ ។ បេ ។

កុសលត្ថិកនិហោតុសហោតុកុទ្ទកេ

នកុសលត្ថិកនិហោតុនិសហោតុកុទ្ទកំ

[៣៧០] កុសលំ នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ នហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មា
 ... ន អកុសលោ នហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មា
 ... ន កុសលោ នហេតុ ន សហេតុកោ ច
 ន អកុសលោ នហេតុ ន សហេតុកោ ច ធម្មា
 ... ។ អកុសលំ នហេតុំ សហេតុកំ ...
 តីណី ។ អព្យាកតំ នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ... អកុសលោ ... ន កុ-
 សលោ នហេតុ ន សហេតុកោ ច ន អកុសលោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វនិយម្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិន
 មែនហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុក្តី . . . មានវារៈ ៣ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 អកុសល ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ . . . មានវារៈ ៣ ។
 អព្យាកតៈ មានវារៈ ៣ ។ ជាវារៈ ៩ ។ បេ ។

កុសលត្ថិកិនហោត្ថសហោត្ថិកទុកៈ

នកុសលត្ថិកិនហោត្ថនសហោត្ថិកទុកៈ

[៣៧១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជា
 ហេតុនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ . . . ធម៌ មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ និងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុក្តី . . ។ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាហេតុនិងប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុ . . . មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 . . . មិនមែនជាអកុសល . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាហេតុ និងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុកុប្បដិសន្ធិ

នហេតុនសហេតុកោ ច ធម្មា . . . ភីណិ ។ អព្យា-
 កតំ នហេតុំអហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 នហេតុនអហេតុកោ ធម្មា . . . នអកុសលោ
 នហេតុនអហេតុកោ ធម្មា . . . នកុសលោ ន-
 ហេតុនអហេតុកោ ច នអកុសលោ នហេតុនអ-
 ហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដិសន្ធិ ភីណិ ។

កុសលភិក្ខុសប្បប្បយទុកេ

នកុសលភិក្ខុនសប្បប្បយទុកំ

[៣៧២] អព្យាកតោ អប្បច្ចយោ ធម្មា នអ-
 ព្យាកតស្ស នអប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ . . . នកុសលស្ស នអប្បច្ចយស្ស
 ធម្មស្ស . . . នអកុសលស្ស នអប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស
 . . . នអកុសលស្ស នអប្បច្ចយស្ស ច នអព្យាក-
 តស្ស នអប្បច្ចយស្ស ច ធម្មស្ស . . . នកុសលស្ស
 នអប្បច្ចយស្ស ច នអកុសលស្ស នអប្បច្ចយស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

អសង្ខតំ អប្បច្ចយសនិសំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី . . . មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែន
 ជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាហេតុ
 និងមិនមានហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជាហេតុ
 និងមិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . ធម៌ មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជា
 ហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជា
 ហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

កុសលតិកសប្បច្ច័យទុកៈ

នកុសលតិកនសប្បច្ច័យទុកៈ

[៣៧២] ធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ មិនមានបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 . . . នៃធម៌ មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ . . . នៃ
 ធម៌ មិនមែនជាភុស្តល មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ . . . នៃធម៌ មិន
 មែនជាភុស្តល តាំងមិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ
 តាំងមិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង . . . ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ភុស្តល តាំងមិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាភុស្តល តាំង
 មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អសង្ខតៈ ក៏ដូចគ្នានឹងអប្បច្ច័យដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ
 កុសលត្ថិកសនិទស្សនទុក្ខំ
 នកុសលត្ថិកនសនិទស្សនទុក្ខំ

[៣៧៣] អព្យាកតោ សនិទស្សនោ ធម្មោ
 នអព្យាកតស្ស នសនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . នកុសលស្ស នសនិ-
 ទស្សនស្ស ។ បេ ។ ធម្មញ្ញា កាតញ្ច ។ កុសលំ
 អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នអនិទស្ស-
 នោ ធម្មោ . . . ។ អកុសលេន ភីណិយេវ ។ អ-
 ព្យាកតេន ភីណិយេវ ។ នវ ។

កុសលត្ថិកសប្បដិយទុក្ខំ
 នកុសលត្ថិកនសប្បដិយទុក្ខំ

[៣៧៤] អព្យាកតំ សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ នសប្បដិយោ ធម្មោ . . . នអកុសលោ
 នសប្បដិយោ ធម្មោ . . . នកុសលោ នសប្បដិយោ
 ច នអកុសលោ នសប្បដិយោ ច ធម្មោ . . . ភី-
 ណិ ។ កុសលំ អប្បដិយេន ភីណិ ។ អកុសលំ អ-
 ប្បដិយេន ភីណិ ។ អព្យាកតំ អប្បដិយេន ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

កុសលត្ថិកសនិទស្សនទុក្ខៈ

នកុសលត្ថិកនិសនិទស្សនទុក្ខៈ

[៣៧៣] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយការឃើញ ជាច្រើន
នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ដោយ
អារម្មណ៍ច្រើន . . . មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញ ។ បេ ។ ចញ្ញា ៦ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
កុសល មិនមានការឃើញ . . . ។ ដោយអកុសល មានតែវរៈ ៣ ។
ដោយអព្យាកតៈ មានតែវរៈ ៣ ។ ជាវរៈ ៩ ។

កុសលត្ថិកសប្បដិយទុក្ខៈ

នកុសលត្ថិកនិសប្បដិយទុក្ខៈ

[៣៧៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះ
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . .
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . ធម៌
មិនមែនជាកុសល ទាំងមិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជា
អកុសល ទាំងមិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី . . . មានវរៈ ៣ ។
កុសល មានវរៈ ៣ ដោយអប្បដិយៈ ។ អកុសល មានវរៈ ៣
ដោយអប្បដិយៈ ។ អព្យាកតៈ មានវរៈ ៣ ដោយអប្បដិយៈ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុកុយដ្ឋានំ

កុសលំ អប្បដិសេត្វា អព្យាកតំ អប្បដិសេត្វា ភីណិ ។
 អកុសលំ អប្បដិសេត្វា អព្យាកតំ អប្បដិសេត្វា
 ភីណិ ។ បណ្ឌិត ។

កុសលត្ថិកវប្បីទុកេ នកុសលត្ថិកវប្បីទុកំ

(៣៧៥) អព្យាកតំ វប្បី ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 នវប្បី . . . នអកុសលោ នវប្បី . . . នកុសលោ
 នវប្បី ច នអកុសលោ នវប្បី ច ធម្មា . . . ភីណិ ។
 កុសលំ អវប្បី ធម្មំ បដិច្ច . . . ភីណិ ។ អកុសលំ
 អវប្បី ធម្មំ បដិច្ច . . . ភីណិ ។ អព្យាកតំ អវប្បី
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ភីណិ ។ នវ ។

កុសលត្ថិកលោកិយទុកេ នកុសលត្ថិកលោកិយទុកំ

(៣៧៦) អព្យាកតំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអព្យាកតោ នលោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ ហេ-
 តុប្បជ្ជយា . . . នកុសលោ នលោកិយោ ធម្មោ
 . . . នអកុសលោ នលោកិយោ ធម្មោ . . . ន-
 អកុសលោ នលោកិយោ ច នអព្យាកតោ ន-
 លោកិយោ ច ធម្មា . . . នកុសលោ នលោកិ-
 យោ ច នអកុសលោ នលោកិយោ ច ធម្មា . . .

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

កុសល ជាអប្បដ្ឋនីយៈ និធិអព្យាកតៈ ជាអប្បដ្ឋនីយៈ មានវារៈ ៣ ។

អកុសល ជាអប្បដ្ឋនីយៈ និធិអព្យាកតៈ ជាអប្បដ្ឋនីយៈ មានវារៈ ៣ ។

ជាវារៈ ១៥ ។

កុសលតិក្ខវប្បិទុកៈ នកុសលតិក្ខវប្បិទុកៈ

[៣៧៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មានរូប... មិនមែនជាអកុសល មិនមែនមានរូប ... ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានរូបក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនមានរូបក្តី ... មានវារៈ ៣ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានរូប ... មានវារៈ ៣ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានរូប ... មានវារៈ ៣ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានរូប ... មានវារៈ ៣ ។ ជាវារៈ ៩ ។

កុសលតិក្ខលោកិយទុកៈ នកុសលតិក្ខលោកិយទុកៈ

[៣៧៦] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ... ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាលោកិយ ... ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាលោកិយ ... ធម៌ មិនមែនជា អកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកិយក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទាំងមិន មែនជាលោកិយក្តី ... ធម៌ មិនមែនជាកុសល ទាំងមិនមែនជា លោកិយក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកិយក្តី ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

បញ្ច ។ កុសលំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
 លោ នលោកុត្តរោ ធម្មោ . . . នអកុសលោ ន-
 លោកុត្តរោ ធម្មោ . . . នកុសលោ នលោកុត្តរោ
 ច នអកុសលោ នលោកុត្តរោ ច . . . ភីណិ ។
 អព្យាកតំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 នលោកុត្តរោ ធម្មោ . . . នអកុសលោ នលោ-
 កុត្តរោ ធម្មោ . . . នកុសលោ នលោកុត្តរោ ច
 នអកុសលោ នលោកុត្តរោ ច ធម្មោ ឧប្បជន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

កុសលត្ថិកកោសលីវិញ្ញាយ្យទុកេ

នកុសលត្ថិកកោសលីវិញ្ញាយ្យទុកំ

(៣៧៧) កុសលំ កោសលីវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ នកោសលីវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ . . . នអកុសលោ
 នកោសលីវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ . . . នអព្យាកតោ នកោស-
 លីវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ។ សង្ខតំ ។ កោសលីវិញ្ញាយ្យំ ភី-
 ណិ ។ ឯក្ខន្ធវិសតិ ។ កុសលំ កោសលីវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ នកោសលីវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

មានវារៈ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាកុសល ជាលោកុត្តរៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនជាលោកុត្តរៈ . . . មិនមែនជាកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី
 មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី . . . មានវារៈ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 អព្យាកតៈ ជាលោកុត្តរៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
 លោកុត្តរៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី
 មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។

កុសលតិកកោនបិវិពោយ្យទុកៈ

នកុសលតិកកោនបិវិពោយ្យទុកៈ

[៣៧៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនត្រូវដឹងដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ ធម៌ ដែលត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មានវារៈ៣ ។ វារៈ១៧ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . .

ន អកុសលោ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ . . .
 ន អព្យាកតោ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ បេ ។ ឯតេន ឧបាយេន កេនចិ-
 និញ្ញេយ្យោ ឯត្វនីសតិប្បញ្ញា កាតញ្ច ។

កុសលតិកាសវិទកេ នកុសលតិកាសវិទកំ

(៣៧៨) កុសលំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ន អាសវេ ធម្មោ . . . ន កុសលោ ន-
 អាសវេ ធម្មោ . . . ន អព្យាកតោ ន អាសវេ ធម្មោ
 . . . ន កុសលោ ន អាសវេ ច ន អព្យាកតោ ន-
 អាសវេ ច ធម្មោ . . . ន កុសលោ ន អាសវេ ច
 ន អកុសលោ ន អាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ អកុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន នោអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា . . . ន អព្យាកតោ ន នោអាសវេ
 ធម្មោ . . . ន កុសលោ ន នោអាសវេ ច ន អព្យា-
 កតោ ន នោអាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា ភីណិ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិត្រីកុក្កប្បដិសន្ធិ

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ . . . មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។
 បញ្ញា ១៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ក្នុងធម៌) ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ ដោយឧបាយនេះចុះ ។

កុសលត្រីកុសលវិទកៈ ឥកុសលត្រីកុសលវិទកៈ

[៣៧៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាអាការៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាអាការៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាអាការៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ មិនមែនជាអាការៈ
 . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាអាការៈក្តី មិនមែនជាអ-
 ព្យាក្កតៈ ទាំងមិនមែនជាអាការៈក្តី . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិន
 មែនជាអាការៈក្តី មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាអាការៈក្តី ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាមិនមែនជាអាការៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែន
 ជាអាការៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ . . . ធម៌ មិនមែនជា
 អព្យាក្កតៈ មិនមែនជាមិនមែនជាអាការៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាអាការៈក្តី មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាការៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ៣ ។

កុសលតិកសាសវិទកេ នកុសលតិកនសាសវិទកំ

[៣៧៩] អព្យាកតំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

លោកាយទុកសទិសំ ។ បេ ។

កុសលតិកអាសវិសម្បយុត្តទកេ

នកុសលតិកនអាសវិសម្បយុត្តទកំ

[៣៨០] អកុសលំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ

បដិច្ច នកុសលោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ . . .

ន អកុសលោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ . . . ន-

អព្យាកតោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ . . . នកុ-

សលោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ ន-

អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ . . . នកុសលោ ន-

អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន អាសវសម្ប-

យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អកុសលំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ

ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ . . . ន អព្យាកតោ ន-

អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ . . . នកុសលោ ន អាស-

វសម្បយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ច

ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវដ្តយប្បដ្ឋាន

កុសលតិកសាសវិទុកៈ នកុសលតិកនសាសវិទុកៈ

(៣៧៩) ... អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងអាសវៈ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈដែរ ។ បេ ។

កុសលតិកអាសវិសម្បយុត្តិទុកៈ

នកុសលតិកនអាសវិសម្បយុត្តិទុកៈ

(៣៨០) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយអាសវៈ ... ធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកប
ដោយអាសវៈក្តី ... ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
អាសវៈក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រាស
ចាកអាសវៈ ... ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រាសចាកអា-
សាវៈ ... ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី
មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកអាសវិសាសវិទុកេ

នកុសលត្ថិកនអាសវិសាសវិទុកំ

[៣៨០] អកុសលំ អាសវំ ញោវ សាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ចំ នកុសលោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ ច
 ធម្មោ ... ន អកុសលោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ ច
 ធម្មោ ... ន អព្យាកតោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ-
 ច ធម្មោ ... ន កុសលោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាស-
 វំ ច ន អព្យាកតោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ ច
 ធម្មោ ... ន កុសលោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ ច
 ន អកុសលោ ន អាសវំ ចេវ ន អនាសវំ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បន្តំ ។ អកុសលំ សាស-
 វំ ញោវ នោច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ចំ នកុសលោ ន អនា-
 សវំ ចេវ ន នោច អាសវំ ធម្មោ ... ន អព្យាកតោ
 ន អនាសវំ ចេវ ន នោច អាសវំ ធម្មោ ... ន កុស-
 លោ ន អនាសវំ ចេវ ន នោច អាសវំ ន អព្យាកតោ
 ន អនាសវំ ចេវ ន នោច អាសវំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកអាសវិសាសវិទុកៈ

នកុសលត្ថិកនអាសវិសាសវិទុកៈ

(៣៨១) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែន
ជាមិនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាភាសវៈ ទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
ភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈក្តី មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈក្តី . . .
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែន ជាមិនមាន
ភាសវៈក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិន
មានភាសវៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជា
ភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ
ទាំងមិនមែនជាភាសវៈ . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិន
មានភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាភាសវៈ
ក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិន
មែនជាភាសវៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បដិសន្ធិយុទ្ធគំ

កុសលគ្គិកអាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកេ

នកុសលគ្គិកនអាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកំ

(៣៩២) អកុសលំ អាសវំ តោរំ អាសវសម្ប-
យុត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអាសវេចេវ ន-
អាសវវិប្បយុត្តោច ធម្មោ . . . នអព្យាកតោ ន-
អាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច ធម្មោ . . . នកុ-
សលោ នអាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច នអព្យា-
កតោ នអាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អកុសលំ អា-
សវសម្បយុត្តតោរំ ឆោតអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ ន អាសវវិប្បយុត្តោចេវ ន ឆោតអាសវេ ធម្មោ
. . . នអព្យាកតោ ន អាសវវិប្បយុត្តោចេវ ន ឆោត-
អាសវេធម្មោ . . . នកុសលោ ន អាសវវិប្បយុត្តោ-
ចេវ ន ឆោតអាសវេ នអព្យាកតោ ន អាសវវិប្ប-
យុត្តោចេវ ន ឆោតអាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

កុសលតិកាសវិភាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

នកុសលតិកាសវិភាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

[៣៨២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាភាសវៈ តាំង
មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាភា-
សវៈ តាំងប្រកបដោយភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាភាសវៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាភាសវៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកភាសវៈក្តី មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាភាសវៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកភាសវៈក្តី
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសវៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយភាសវៈ តាំងមិនមែនជា
ភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ
តាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសវៈ . . . ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ប្រាសចាកភាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសវៈក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសវៈក្តី ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយតិកទុកប្បដ្ឋានំ

កុសលតិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទកេ

នកុសលតិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទកំ

[៣៨៣] អព្យាកតំ អាសវិប្បយុត្តសាសវំ ធម្មំ

. . . ។ លោកិយទុក្ខភាវសនិសំ ។

កុសលតិកឆគោប្បកទកេ

នកុសលតិកឆគោប្បកទកំ

[៣៨៤] អកុសលំ សញ្ញាជនំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

គន្ធិំ ខំយំ យោគំ ជីវរណំ បរាមាសំ ។ បេ ។

កុសលតិកសាវម្មណទកេ

នកុសលតិកសាវម្មណទកំ

[៣៨៥] កុសលំ សាវម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

កុសលោ នសាវម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា កុសលំ សាវម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ

នសាវម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ

សាវម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសាវម្មណោ

ច នអកុសលោ នសាវម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

នកុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

[៣៨៣] នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . ។ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកវារៈដែរ ។

កុសលត្ថិកឆគោប្បកទុកៈ

នកុសលត្ថិកឆគោប្បកទុកៈ

[៣៨៤] សញ្ញាជនៈ ជាអកុសល ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ គន្លឹះ
ឱយៈ យោគៈ នីវរណៈ ចរាមាសៈ ។ បេ ។

កុសលត្ថិកសាវម្មណ៍ទុកៈ

នកុសលត្ថិកសាវម្មណ៍ទុកៈ

[៣៨៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងការម្នា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការ-
ម្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ នឹងការម្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក្តី មិន
មែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បក្កយា ភីណិ ។ អកុសលំ សារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ នសារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បក្កយា អកុសលំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 នកុសលោ នសារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បក្កយា អកុសលំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ នសារម្មណោ ច នកុសលោ នសារម្ម-
 ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បក្កយា ភីណិ ។
 អព្យាកតំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
 សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្កយា ភីណិ ។

[៣៨៦] ហេតុយា នវ ។

[៣៨៧] អព្យាកតំ អនាម្មណំ ធម្មំ បក្កយា
 នកុសលោ នអនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បក្កយា អព្យាកតំ អនាម្មណំ ធម្មំ បក្កយា ន-
 កុសលោ នអនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បក្កយា អព្យាកតំ អនាម្មណំ ធម្មំ បក្កយា ន-
 កុសលោ នអនាម្មណោ ច នកុសលោ នអ-
 នាម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បក្កយា ។

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងការម្នាក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការ
 ម្នាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

[៣៨៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការម្នា
 ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានការម្នា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការម្នា
 ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានការម្នា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការម្នាក្តី
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការម្នាក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ជាអព្យាកតៈ មិនមានការម្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

(៣៨៨) ហេតុយា វីណា ។

កុសល_១តិក_១បិ_១តទីកេ នកុសល_១តិក_១នបិ_១តទីកំ

(៣៨៩) កុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
 លោ នចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុស-
 លំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអព្យាកតោ នចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា កុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នចិត្តោ
 ច នអព្យាកតោ នចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
 ចិត្តោ ច នអកុសលោ នចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ អកុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 នកុសលោ នចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អកុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នចិត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអព្យាកតោ នចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អកុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 នចិត្តោ ច នអព្យាកតោ នចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៣៨៨] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកបិដ្ឋទុក្ខៈ នកុសលត្ថិកនិបិដ្ឋទុក្ខៈ

[៣៨៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជា
 ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាចិត្តក្តី មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 កុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល
 ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ជាចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា អកុសលំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ នចិត្តោ ច ន អព្យាកតោ ន ចិត្តោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ អព្យាកតំ ចិត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បដ្ឋយា អព្យាកតំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ន ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
អព្យាកតំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តោ
ច ន អកុសលោ ន ចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[៣៩០] ហេតុយា តោស ។

[៣៩១] កុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ន នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
កុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន នោ-
ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុសលំ នោ-
ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន នោចិត្តោ ច ន អ-
ព្យាកតោ ន នោចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
យា ភីណិ ។ អកុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
សលោ ន នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជា
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាចិត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនជាចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាចិត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៣៩១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនចិត្តក្តី មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមែនចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

អកុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ ន-
 នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុស-
 លំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ននោចិត្តោ
 ច នអព្យាកតោ ននោចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ អព្យាកតាធិ ភីណិ ។

[៣៩២] ហេតុយា នវ ។

កុសលត្តិកបេតសិកទុកេ

នកុសលត្តិកនបេតសិកទុកំ

[៣៩៣] កុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ នចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុ-
 សលោ នចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា កុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាក-
 តោ នចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ ន-
 ចេតសិកោ ច អព្យាកតោ នចេតសិកោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ នចេតសិកោ ច នអកុសលោ
 នចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្រិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនចិត្តក្តី មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជា
មិនមែនចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ពួកអព្យាក្ខតៈ មានវារៈ ៣ ។

(៣៩២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលត្រិកបេតិសិកទុក្ខៈ

នកុសលត្រិកនបេតិសិកទុក្ខៈ

(៣៩៣) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុ-
សល មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈ មិនមែនជាចេតសិក
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អកុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ
 នចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុ-
 សលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នចេត-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ
 ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ នចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នចេតសិកោ ច នអ-
 ព្យាកតោ នចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អកុសលំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ នចេតសិកោ ច នអកុសលោ នចេត-
 សិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។
 អព្យាកតំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
 ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ
 ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នចេតសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នចេតសិកោ ច នអកុស-
 លោ នចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក ក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៣៩៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។ ក្នុងអចេតសិក មានវារៈ ៩ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុក្កុយដ្ឋានំ

កុសលតិកបិត្តសម្បយុត្តទេកេ

នកុសលតិកនិបិត្តសម្បយុត្តទេកំ

(៣៩៥) កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

ន កុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អកុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អព្យាកតោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អកុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ន អព្យាក-

តោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-

សលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន-

ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

បញ្ច ។ អកុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

អកុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ អព្យាកតំ ចិត្តសម្បយុត្តំ

ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលត្តិកបិដកសម្បយុត្តិកៈ

នកុសលត្តិកបិដកសម្បយុត្តិកៈ

[៣៩៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយចិត្តក្តី មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល
ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនប្រកបដោយចិត្តក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយចិត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកត្តិ ប្រកបដោយចិត្ត

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្ម៍
 បដិច្ច ន អកុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្ម៍
 បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ន អកុ-
 សលោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។

(៣៩៦) ហេតុយា តេស ។ ចិត្តសម្បយុត្ត
 តីណិ ។

កុសលតិកបិគ្គសំសដ្ឋកេ

នកុសលតិកនបិគ្គសំសដ្ឋកំ

(៣៩៧) កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្ម៍ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្ម៍ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុស-
 លំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្ម៍ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ចិត្តសំ-
 សដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋំ ធម្ម៍ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ
 ច ន អព្យាកតោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយចិត្ត
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[៣៩៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៣ ។ ក្នុងចិត្តសម្បយុត្ត
 មានវរៈ ៣ ។

កុសលត្តិកបិដកសំសដ្ឋកៈ

នកុសលត្តិកនបិដកសំសដ្ឋកៈ

[៣៩៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយ
 ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនលាយ
 ឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយចិត្ត ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 លាយឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនលាយឡំដោយ
 ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បព្វយា កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ន អកុសលោ ន ចិត្តសំ-
 សដ្ឋោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។
 អកុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា អ-
 កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន-
 ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា អកុ-
 សលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ចិត្ត-
 សំសដ្ឋោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា អកុសលំ
 ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ
 ច ន អព្យាកតោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ
 ហេតុប្បព្វយា អកុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ន អកុសលោ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា
 បញ្ច ។ អព្យាកតំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បព្វយា

អនុលោមប្បច្ច័យន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំដោយ
 ចិត្តក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាកុសល លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយ
 ឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយ
 ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំ
 ដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
 ក្រឹត មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
 លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្តក្តី មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែន
 លាយឡំដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំ
 ដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្តក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 លាយឡំដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល លាយឡំដោយ
 ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 អព្យាក្រឹត លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វគីយប្បដ្ឋានំ

អព្យាកកតំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អព្យា-
 កកតំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្ត-
 សំសដ្ឋោ ច ន អកុសលោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ភីណិ ។

[៣៩៨] ហេតុយា តេរស ។

កុសលតិកបិត្តសមដ្ឋានទកេ

នកុសលតិកនបិត្តសមដ្ឋានទកំ

[៣៩៩] កុសលំ ចិត្តសមដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ចិត្តសមដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា កុសលំ ចិត្តសមដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អព្យាកកតោ ន ចិត្តសមដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា កុសលំ ចិត្តសមដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ចិត្តសមដ្ឋានោ ច ន អព្យាកកតោ
 ន ចិត្តសមដ្ឋានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា
 ភីណិ ។ អកុសលំ ចិត្តសមដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ចិត្តសមដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាអព្យាក្រឹត លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្តក្តី មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនលាយឡំដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 អព្យាក្រឹត លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ព ។

(៣៩៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ព ។

កុសល_១តិក_១បិគ្គ_១សម_១ដ្ឋាន_១ទុកៈ

នកុសល_១តិក_១នបិគ្គ_១សម_១ដ្ឋាន_១ទុកៈ

(៣៩៩) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្តក្តី មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ព ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បប្បន្តិយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា អកុសលំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អព្យាកតោ ន ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា អកុសលំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ន អព្យាកតោ
 ន ចិត្តសមុដ្ឋានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណី ។ អព្យាកតំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ន ចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា តីណី ។

[២០០] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។

[២០១] កុសលំ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ អកុសលំ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ អព្យាកតំ នោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើង
 ដោយចិត្តក្តី មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្តក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត តាំងឡើង
 ដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤០០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ។

[៤០១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនតាំងឡើង
 ដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអកុសល មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 តាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមែនតាំង
 ឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២០២] ហេតុយា តេរស អវិគតេ តេរស ។

កុសលត្ថិកបិគ្គសហភទុកេ

នកុសលត្ថិកបិគ្គសហភទុកំ

[២០៣] កុសលំ ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

កុសលោ ន ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា បញ្ច ។ អកុសលំ ចិត្តសហកំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អកុសលោ ន ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ អព្យាកតំ ចិត្តសហកំ ធម្មំ

បដិច្ច ន កុសលោ ន ចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា តីណំ ។

[២០៤] ហេតុយា តេរស អវិគតេ តេរស ។

[២០៥] កុសលំ នោចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច

ន កុសលោ ន នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-

តុប្បច្ចយា បញ្ច ។ អកុសលំ នោចិត្តសហកំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អកុសលោ ន នោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

[៤០២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ១៣ ។

កុសលតិកបិដកសហភូតិកៈ

នកុសលតិកនិដកសហភូតិកៈ

[៤០៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
កើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល កើតជាមួយនឹង
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អព្យាក្រឹត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។

[៤០៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ១៣ ។

[៤០៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនកើតជា
មួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមែនកើតជាមួយនឹង
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិន
មែន ជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។ អន្យា កតំ នោចិត្តសហកំ
ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ននោចិត្តសហក្ខ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា វីណិ ។

[៤០៦] ហេតុយា តេរស អវិតតេ តេរស ។

កុសលេតិកបិត្តានុបរិវត្តិទកេ

នកុសលេតិកនបិត្តានុបរិវត្តិទកំ

[៤០៧] កុសលំ ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ...

តេរស ។ អកុសលំ នោចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ...

តេរស ។ ឯតេ សង្ខតា ។

ទុកត្ថយំ ចិត្តទុកតសទិសំ ។

កុសលេតិកអជ្ឈតិកទកេ

នកុសលេតិកនអជ្ឈតិកទកំ

[៤០៨] កុសលំ អជ្ឈតិកតំ ធម្មំ បដិច្ច ...

ចិត្តទុកតសទិសំ ។ កុសលំ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច

នអកុសលោ នពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-

ប្បព្វយា វីណិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្រីកុប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
មែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមែនកើត
ជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៣ ។

កុសលតិកបិត្តានុបរិវត្តិទុកៈ

នកុសលតិកនុបិត្តានុបរិវត្តិទុកៈ

[៤០៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត
... មានវារៈ ១៣ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... មានវារៈ ១៣ ។ វារៈទាំងនេះ គឺលោក
បំប្រញាហើយ ។

ប្រជុំ ៣ នៃទុកៈ ប្រហែលគ្នានឹងចិត្តទុកៈដែរ ។

កុសលតិកអជ្ឈតិកទុកៈ

នកុសលតិកនអជ្ឈតិកទុកៈ

[៤០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ខាងក្នុង ...
ប្រហែលគ្នានឹងចិត្តទុកៈដែរ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកឧបាទានុកេ

នកុសលត្ថិកនឧបាទានុកំ

[៤០៩] អព្យាកតំ ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ នឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ កុសលំ នោឧទានា ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ ននោឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។ នវ ។

កុសលត្ថិកឧបាទិនុកេ

នកុសលត្ថិកនឧបាទិនុកំ

[៤១០] អព្យាកតំ ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ នឧទានិន្ទោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អព្យាកតំ ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នឧ-
 ទានិន្ទោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ
 ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នឧទានិន្ទោ ច
 នអកុសលោ នឧទានិន្ទោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

កុសលត្តិកឧបាទានុក្កៈ

នកុសលត្តិកនិបាទឧបាទានុក្កៈ

[៤០៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌វារៈ ៩ ។

កុសលត្តិកឧបាទិន្នក្កៈ

នកុសលត្តិកនិបាទឧបាទិន្នក្កៈ

[៤១០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកក្តី មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមយោជន៍ក្រុមប្រឹក្សា

កុសលត្ថិកទ្វិគោប្បកទុក្ខកំ

នកុសលត្ថិកនិទ្វិគោប្បកទុក្ខកំ

[៤០១] អតុសលំ ឧចានាធំ ឆម្ពំ បដិច្ច នអ-
តុសលោ នោ ឧចានា នោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា អតុសលំ តីលេសំ ឆម្ពំ បដិច្ច នអតុសលោ
នោ តីលេសោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកទ្វិស្សនេនបហាតព្វទុក្ខកំ

នកុសលត្ថិកនិទ្វិស្សនេនបហាតព្វទុក្ខកំ

[៤០២] អតុសលំ នស្សនេន បហាតព្វំ ឆម្ពំ
បដិច្ច នអតុសលោ ននស្សនេន បហាតព្វោ ឆម្ពោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អតុសលំ នស្សនេន បហា-
តព្វំ ឆម្ពំ បដិច្ច នតុសលោ ននស្សនេន ប-
ហាតព្វោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អតុសលំ
នស្សនេន បហាតព្វំ ឆម្ពំ បដិច្ច នតុសលោ ន-
នស្សនេន បហាតព្វោ ច នអតុសលោ ននស្សនេន-
បហាតព្វោ ច ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤០៣] ហេតុយា តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលត្តិកទិដ្ឋោប្បកទុក្ខៈ

នកុសលត្តិកនិទិដ្ឋោប្បកទុក្ខៈ

[៤១១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាឧបាទាន អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាភិលេស អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ជាភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

កុសលត្តិកទស្សនេនបហាតព្វទុក្ខៈ

នកុសលត្តិកនិទស្សនេនបហាតព្វទុក្ខៈ

[៤១២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិន
មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី មិនមែនជាអកុសល
ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានពីរ ៣ ។

(៤០៤) អព្យាកតំ ននិស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ ននិស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ននិស្សនេន ប-
 ហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ ននិស្សនេន ប-
 ហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ
 ននិស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នន-
 និស្សនេន បហាតតោ ច នអព្យាកតោ ននិស្សនេ-
 ន បហាតតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤០៥) ហេតុយា ភីណិ ។

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតត្យទុកេ

នកុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតត្យទុកំ

(៤០៦) អកុសលំ ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអកុសលោ នភាវនាយ បហាតតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ភាវនាយ បហា-
 តតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នភាវនាយ បហា-
 តតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ
 ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នភា-
 វនាយ បហាតតោ ច នអកុសលោ នភាវនាយ ប-
 ហាតតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤១៤) ធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
 លះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែនត្រូវ
 លះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែន
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី មិនមែនជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែនជាមិនមែន
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែន
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤១៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកការិណាយបហាតព្វទុកៈ

នកុសលត្តិកនការិណាយបហាតព្វទុកៈ

(៤១៦) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
 ការវិនា (មគ្គខាងលើ) អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះ
 ដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុ-
 សល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
 ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាក្តី ដែលមិនមែនជាអកុ-
 សល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុ-
 សល ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

អនុលោមប្បព្វន័យត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(៤១៧) ហេតុយា តីណិ ។

(៤១៨) អព្យាកតំ ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ
បដិច្ច ន កុសលោ ន ន ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

(៤១៩) ហេតុយា តីណិ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកេ

នកុសលត្ថិកនទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកំ

(៤២០) អកុសលំ ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ទ ទស្សនេន បហាតត្វ-
ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

(៤២១) ហេតុយា តីណិ ។

(៤២២) អកុសលំ ន ទ ទស្សនេន បហាតត្វហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ន ទ ទស្សនេន ប-
ហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា
តីណិ ។ អព្យាកតំ ន ទ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ន ទ ទស្សនេន បហាតត្វ-
ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា តីណិ ។

(៤២៣) ហេតុយា ន(១) ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤១៨] ធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
លះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ដែលមិនមែនត្រូវ
លះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤១៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិទុក្ខៈ

នកុសលត្ថិកនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិទុក្ខៈ

[៤២០] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែល
ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤២១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤២២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ
ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានហេតុ
ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិនមែនមាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិន
មែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤២៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុកុកេ

នកុសលត្ថិកនភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុកុកំ

[២២៤] អកុសលំ ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេ-
តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៥] ហេតុយា តីណិ ។

[២២៦] អកុសលំ ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ន ភាវិនាយ បហា-
តព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។
អព្យាកតំ ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អព្យាកតោ ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២២៧] ហេតុយា ធ ។

កុសលត្ថិកសវីតកុកុកេ នកុសលត្ថិកនសវីតកុកុកំ

[២២៨] កុសលំ សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
សលោ ន សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

នកុសលត្ថិកនភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

[៤២៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវ
លះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលត្រូវ
លះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤២៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរ ៣ ។

[៤២៦] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ
ដែលត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនមាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វរៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ
ដែលត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមែន
មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ៣ ។

[៤២៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

កុសលត្ថិកសវីតកុក្កៈ នកុសលត្ថិកនសវីតកុក្កៈ

[៤២៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៩] ហេតុយា តេរស ។

[២៣០] តុសលំ អវិភក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតុ-
សលោ ន អវិភក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[២៣១] ហេតុយា នវ ។

កុសលត្តិកសវីចារទុកេ នកុសលត្តិកនសវីចារទុកំ

[២៣២] តុសលំ សវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន តុ-
សលោ ន សវីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[២៣៣] ហេតុយា តេរស ។

[២៣៤] តុសលំ អវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតុ-
សលោ ន អវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[២៣៥] ហេតុយា នវ ។

កុសលត្តិកសប្បីតិកទុកេ នកុសលត្តិកនសប្បីតិកទុកំ

[២៣៦] តុសលំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
តុសលោ ន សប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បព្វយា ។

[២៣៧] ហេតុយា តេរស ។

អនុលោមប្បន្ននិយត្តិកុម្មុយាន

[៤២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៣០] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលត្តិកសវិចារទុកៈ នកុសលត្តិកនសវិចារទុកៈ

[៤៣២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៣៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលត្តិកសប្បីតិកទុកៈ នកុសលត្តិកនសប្បីតិកទុកៈ

[៤៣៦] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

(៤៣៨) កុសលំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អកុសលោ ន អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

(៤៣៩) ហេតុយា នវ ។

កុសលតិកបីតិសហគតទុកេ
 នកុសលតិកនបីតិសហគតទុកំ

(៤៤០) កុសលំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ន បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

(៤៤១) ហេតុយា តេរស ។

(៤៤២) កុសលំ ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ន បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៤៤៣) ហេតុយា នវ ។

កុសលតិកសុខសហគតទុកេ
 នកុសលតិកនសុខសហគតទុកំ

(៤៤៤) កុសលំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៤៣៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានបីតិ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលតិកបីតិសហគតទុកៈ

នកុសលតិកនបីតិសហគតទុកៈ

[៤៤០] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៤២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកប
ដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយបីតិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលតិកសុខសហគតទុកៈ

នកុសលតិកនសុខសហគតទុកៈ

[៤៤៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បបូជនីយត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(៤៤៥) ហេតុយា តេរស ។

(៤៤៦) កុសលំ នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
នអកុសលោ ននសុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤៤៧) ហេតុយា នវ ។

កុសលត្ថិកឧបេក្ខាសហគតទុក្ខំ

នកុសលត្ថិកនឧបេក្ខាសហគតទុក្ខំ

(៤៤៨) កុសលំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
នកុសលោ នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤៤៩) ហេតុយា តេរស ។

(៤៥០) កុសលំ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ
បដិច្ច នអកុសលោ ននឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤៥១) ហេតុយា នវ ។

កុសលត្ថិកកាមាវចរទុក្ខំ

នកុសលត្ថិកនកាមាវចរទុក្ខំ

(៤៥២) អរាគតំ កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
សលោ នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៤៦] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកប
ដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលព្រឹក្សាឧបេក្ខាសហគតិទុកៈ

នកុសលព្រឹក្សានឧបេក្ខាសហគតិទុកៈ

[៤៤៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៥០] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលព្រឹក្សាកាមាវចរទុកៈ

នកុសលព្រឹក្សានកាមាវចរទុកៈ

[៤៥២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាកាមាវចរ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

តីណី ។ កុសលំ នក្ខត្វាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ ន នក្ខត្វាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ធិ ។

កុសលត្ថិករូបារិបរទុកេ នកុសលត្ថិកនរូបារិបរទុកំ

[៤៥៣] កុសលំ រូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
សលោ នរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ធិ ។ អត្យាកតំ នរូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
ន នរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

កុសលត្ថិកអរូបារិបរទុកេ នកុសលត្ថិកនអរូបារិបរទុកំ

[៤៥៤] កុសលំ អរូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
សលោ នអរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ធិ ។ អត្យាកតំ នអរូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នអត្យា-
កតោ ន នអរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា បញ្ច ។

កុសលត្ថិកបរិយាបន្តទុកេ នកុសលត្ថិកនបរិយាបន្តទុកំ

[៤៥៥] អត្យាកតំ បរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អត្យាកតោ នបរិយាបន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនជាកាមា-
វចរ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមែនជាកាមាវចរ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលត្តិករូបារិបរទកៈ នកុសលត្តិកនរូបារិបរទកៈ

[៤៥៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជារូបារិបរ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជារូបារិបរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
ជារូបារិបរ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជារូបារិបរ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកអរូបារិបរទកៈ នកុសលត្តិកនអរូបារិបរទកៈ

[៤៥៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអរូបារិបរ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ជាអរូបារិបរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិនមែនជាអរូ-
បារិបរ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាអរូបារិបរ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

កុសលត្តិកបរិយាបន្នទកៈ នកុសលត្តិកនបរិយាបន្នទកៈ

[៤៥៥] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ តុសលំ អបរិយាបន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន តុសលោ ន អបរិយាបន្នោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ។

កុសលត្តិកនិយ្យាទិកទុក្ខំ នកុសលត្តិកនិយ្យាទិកទុក្ខំ

(២៥៦) តុសលំ និយ្យាទិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន តុ-
 សលោ ន និយ្យាទិកោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា តីណិ ។ អព្យាកតំ អនិយ្យាទិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អព្យាកតោ ន អនិយ្យាទិកោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

កុសលេត្តិកនិយតទុក្ខំ នកុសលេត្តិកនិយតទុក្ខំ

(២៥៧) តុសលំ និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន តុ-
 សលោ ន និយតោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន ។ អព្យាកតំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន អនិយតោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

កុសលត្តិកសឧត្តរទុក្ខំ នកុសលត្តិកសឧត្តរទុក្ខំ

(២៥៨) អព្យាកតំ សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អព្យាកតោ ន សឧត្តរោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុម្មជាន

ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាអបរិយាបន្នៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៦ ។

កុសលត្ថិកនិយ្យានិកទុកៈ នកុសលត្ថិកនិយ្យានិកទុកៈ

(៤៥៦) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជានិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ជានិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជាអនិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកនិយតទុកៈ នកុសលត្ថិកនិយតទុកៈ

(៤៥៧) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនទៀង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មាន
វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិនទៀង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ
មានវារៈ ៥ ។

កុសលត្ថិកសធិត្ថវទុកៈ នកុសលត្ថិកសធិត្ថវទុកៈ

(៤៥៨) ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការ
រើខ្លួន) អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បក្ខយា បញ្ច ។ កុសលំ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្ខ-
យា ន ។

កុសលត្ថិកសវណាទកេ នកុសលត្ថិកនសវណាទកំ

[៤៥៧] អកុសលំ សវណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ន សវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្ខយា
អកុសលំ សវណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ស-
វណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្ខយា អកុសលំ
សវណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សវណោ ច ន-
អកុសលោ ន សវណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
ក្ខយា តីណី ។ អព្យាកតំ សវណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អព្យាកតោ ន អវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្ខ-
យា អព្យាកតំ អវណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន-
អវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្ខយា អព្យាកតំ
អវណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អវណោ ច ន-
អព្យាកតោ ន អវណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
ក្ខយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលគឺកិសរណទុក្ខៈ នកុសលគឺកិសរណទុក្ខៈ

(៤៥៩) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសារណៈ (មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងធម៌ជាសីកសត្រូវ) អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុ-
សល ជាសារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាសារណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជា
សារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាសារណៈក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសារណៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ជាសារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិន
មានរណៈ (ធម៌ជាសីកសត្រូវ) អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ជា
សារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាមិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមាន
រណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាមិនមានរណៈក្តី មិនមែនជាអព្យាក្រឹត មិនមែនជាមិនមាន
រណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាក្រឹត មិនមានរណៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

វេទនាតិកហោតុទុកេ នវេទនាតិកនហោតុទុកំ

[៤៦០] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអទុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។ អ-
 ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៤៦១] ហេតុយា ឯកវីស អវិគតេ ឯកវីស
 សព្វត្ថ ឯកវីស ។

[៤៦២] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

វេទនាត្ថិកហេតុទុក្ខៈ នវេទនាត្ថិកនហេតុទុក្ខៈ

[៤៦០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២១ ក្នុងច្បងយតាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២១ ។

[៤៦២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន នហេតុ ច ន អ-
 នុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន នហេតុ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា តីណី ។

(៤៦៣) ហេតុយា នវ ។

វិហាកត្តិកហោត្តទកេ សវិហាកត្តិកសហោត្តទកំ

(៤៦៤) វិចាគំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន វិចាកោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចាគំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន វិចាគធម្មធម្មោ ន ហេតុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសិទ្ធិ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
 សុខវេទនា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខវេទនា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
 អទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៣] ក្នុងហេតុប្បដិសិទ្ធិ មានវារៈ ៩ ។

វិបាកត្ថិកហេតុទុក្ខៈ នវិបាកត្ថិកនហេតុទុក្ខៈ

[៤៦៤] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាវិបាក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសិទ្ធិ ធម៌ មិនមែន
 មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក

ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកំ ហេតុំ ឆម្នំ
 បដិច្ច ននេវិចារកនវិចារកឆម្នឆមោ ន ហេតុ ឆមោ ឧ-
 ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកំ ហេតុំ ឆម្នំ បដិច្ច នវិចា-
 កឆម្នឆមោ ន ហេតុ ច ននេវិចារកនវិចារកឆម្នឆមោ
 ន ហេតុ ច ឆម្នា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកំ
 ហេតុំ ឆម្នំ បដិច្ច នវិចារកោ ន ហេតុ ច នវិចារក-
 ឆម្នឆមោ ន ហេតុ ច ឆម្នា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 បរា ។ វិចារកឆម្នឆម្នំ ហេតុំ ឆម្នំ បដិច្ច នវិចារក-
 ឆម្នឆមោ ន ហេតុ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចា-
 កឆម្នឆម្នំ ហេតុំ ឆម្នំ បដិច្ច នវិចារកោ ន ហេតុ ឆមោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកឆម្នឆម្នំ ហេតុំ ឆម្នំ
 បដិច្ច ននេវិចារកនវិចារកឆម្នឆមោ ន ហេតុ ឆមោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកឆម្នឆម្នំ ហេតុំ ឆម្នំ
 បដិច្ច នវិចារកោ ន ហេតុ ច ននេវិចារកនវិចារក-
 ឆម្នឆមោ ន ហេតុ ច ឆម្នា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ច័យភ្នំក្រវាញជាន

ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
វិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាវិបាក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែន
វិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាវិបាក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌
ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំង
មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាក
ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

វិចារកធម្មធម្មំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ន-
 ហេតុ ច នវិចារកធម្មធម្មោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ នហេតុ ច នវិចារកធម្មធម្មោ
 នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៤៦៥] ហេតុយា តេស ។

[៤៦៦] វិចារកំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្ម-
 ធម្មោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកំ
 នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ននេវវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ន-
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិចារកំ នហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច នវិចារកធម្មធម្មោ ននហេតុ ច ននេវ-
 វិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ននហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រ-
 ក្រតី មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៦៦] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 វិបាក មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិន
 មែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បព្វន័យត្រីកុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណំ ។ វិចារកនម្មនម្មំ ឯហេតុ
 នម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ន ឯហេតុ នធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា វិចារកនម្មនម្មំ ឯហេតុ នម្មំ បដិច្ច
 ន ឯវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ ន ឯហេតុ នធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វិចារកនម្មនម្មំ ឯហេតុ នម្មំ
 បដិច្ច នវិចារកោ ន ឯហេតុ ច ន ឯវិចារកនវិចារក-
 នម្មនម្មំ ន ឯហេតុ ច នធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណំ ។ ឯវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ ឯហេតុ នម្មំ
 បដិច្ច ន ឯវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ ន ឯហេតុ នធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ
 ឯហេតុ នម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ន ឯហេតុ នធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ បេ ។ ឯវិចារកនវិចារក-
 នម្មនម្មំ ឯហេតុ នម្មំ បដិច្ច នវិចារកោ ន ឯហេតុ
 ច នវិចារកនម្មនម្មំ ន ឯហេតុ ច នធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បញ្ញត្តិយុត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិន
 មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជា
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌
 ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាក-
 ធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
 មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌
 មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ វិចារកំ នហេតុញ្ច នេ-

វិចារកំនវិចារកំនម្មនម្មំ នហេតុញ្ច នម្មំ បដិច្ច នវិ-

ចារកំនម្មនម្មោ ននហេតុ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា តីណំ ។

(៤៦៧) ហេតុយា ចុន្ទស ។

ឧបាទិដ្ឋបាទានិយតិកហោតុទុកេ

នឧបាទិដ្ឋបាទានិយតិកនហោតុទុកំ

(៤៦៨) ឧបាទិដ្ឋបាទានិយំ ហេតុំ នម្មំ បដិច្ច នឧ-

បាទិដ្ឋបាទានិយោ នហេតុ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-

យា ឧបាទិដ្ឋបាទានិយំ ហេតុំ នម្មំ បដិច្ច នអនុបាទិដ្ឋ-

បាទានិយោ នហេតុ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

ឧបាទិដ្ឋបាទានិយំ ហេតុំ នម្មំ បដិច្ច នអនុបាទិដ្ឋអ-

នុបាទានិយោ នហេតុ នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធជាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌
ជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក
មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៤ ។

ឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកហោតុទុកៈ

នឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកនហោតុទុកៈ

[៤៦៨] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
តណ្ហាជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុណាមប្បច្ច័យត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ទុក្ខានិទ្ទានានិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខានិទ្ទា-

នានានិយោ ន ហេតុ ច ន អនុក្ខានិទ្ទាអនុក្ខានានិយោ

ន ហេតុ ច ធម្មា ទុប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទុក្ខានិទ្ទា-

នានានិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខានិទ្ទានានានិ-

យោ ន ហេតុ ច ន អនុក្ខានិទ្ទាអនុក្ខានានិយោ ន ហេតុ

ច ធម្មា ទុប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ អនុក្ខា-

និទ្ទានានិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខានិទ្ទានានានិ-

យោ ន ហេតុ ធម្មា ទុប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អនុក្ខានិទ្ទាអនុក្ខានានិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខា-

និទ្ទាអនុក្ខានានិយោ ន ហេតុ ធម្មា ទុប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា បញ្ច ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុក្តី ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែល
 មិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុក្តី ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៥ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រ-
 កបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិន
 មែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទាន មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិ-
 លេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៩] ហេតុយា តេរស ។

[២៧០] ឧបាទិទ្គាទាទាទិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនុបាទិទ្គាទាទាទិយោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

[២៧១] ហេតុយា នវ ។

សង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកហេតុទុកេ

នសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកនហេតុទុកំ

[២៧២] សង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៣] ហេតុយា តេរស ។

[២៧៤] សង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នអសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ន នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

[៤៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៧០] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក
ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
ឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

[៤៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សង្ខារិដ្ឋសង្ខារិលេសិកតិកហោតុទុកៈ

និសង្ខារិដ្ឋសង្ខារិលេសិកតិកនិហោតុទុកៈ

[៤៧២] ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៧៤] ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មង
ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

វិចិត្តក្កិកហោតទុកេ នវិចិត្តក្កិកនហោតទុកំ

[៤៧៦] សវិតក្កសវិតារំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នសវិតក្កសវិតារោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៤៧៧] ហេតុយា បណ្ណាស ។

[៤៧៨] សវិតក្កសវិតារំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នអវិតក្កវិចារមត្តោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៤៧៩] ហេតុយា អដ្ឋវីស ។

បីតិក្កិកហោតទុកេ នបីតិក្កិកនហោតទុកំ

[៤៨០] បីតិសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
បីតិសហគតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៤៨១] ហេតុយា អដ្ឋវីស ។

[៤៨២] បីតិសហគតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ឧបេក្ខាសហគតោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

វិធានត្តិកហោតុទុក្ខៈ នវិធានត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៤៧៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ។

[៤៧៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៨ ។

បីតិវិធានត្តិកហោតុទុក្ខៈ នបីតិវិធានត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៤៨០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៨ ។

[៤៨២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨៣] ហេតុយា អដ្ឋាស ។

ទេស្សនេតិកហេតុទុកេ នទេស្សនេតិកនហេតុទុកំ

[៤៨៤] នស្សនេន បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នស្សនេន បហាតតោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៥] ហេតុយា តេស ។

[៤៨៦] នស្សនេន បហាតតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ភាវនាយ បហាតតោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៧] ហេតុយា នវ ។

ទេស្សនេនបហាតត្វហេតុកតិកហេតុទុកេ

នទេស្សនេនបហាតត្វហេតុកតិកនហេតុទុកំ

[៤៨៨] នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ន ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៩] ហេតុយា សោធុស ។

[៤៩០] នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ន នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋនីយប្បដ្ឋាន

(៤៨៣) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៨ ។

ទស្សនត្ថិកហេតុទុក្ខៈ នទស្សនត្ថិកនហេតុទុក្ខៈ

(៤៨៤) ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៨៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

(៤៨៦) ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជា
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៨៧) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្ថិកហេតុទុក្ខៈ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្ថិកនហេតុទុក្ខៈ

(៤៨៨) ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៨៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៦ ។

(៤៩០) ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

អនុលោមប្បបូសីយត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[២៧០] ហេតុយា នវ ។

អាបយគាមិភិកហោតុទុក្ខំ

នអាបយគាមិភិកនហោតុទុក្ខំ

[២៧២] អាចយតាមី ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអា-

ចយតាមី នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៣] ហេតុយា តេរស ។

[២៧៤] អាចយតាមី នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអា-

ចយតាមី នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ ។

សេក្ខតិកហោតុទុក្ខំ នសេក្ខតិកនហោតុទុក្ខំ

[២៧៦] សេក្ខំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសេក្ខោ

នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៧] ហេតុយា តេរស ។

[២៧៨] សេក្ខំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសេ-

ក្ខោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៩] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អាបយគាមិភិក្ខុហោត្តទុក្ខៈ

នអាបយគាមិភិក្ខុនហោត្តទុក្ខៈ

[៤៩២] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៩៤] ធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង មិនមែនជា
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សេក្ខតិកហោត្តទុក្ខៈ នសេក្ខតិកនហោត្តទុក្ខៈ

[៤៩៦] ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៤៩៨] ធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសេក្ខៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បរិវត្តតិកហោតុទកេ ឥបរិវត្តតិកឥហោតុទកំ

[៥០០] បរិវត្តំ ហេតុំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន មហាគ្គតោ

ន ហេតុ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០១] ហេតុយា តេរស ។

[៥០២] បរិវត្តំ នហេតុំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន បរិវត្តោ

ន នហេតុ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៣] ហេតុយា តុទ្ទស ។

បរិវត្តារម្មណតិកហោតុទកេ

ឥបរិវត្តារម្មណតិកឥហោតុទកំ

[៥០៤] បរិវត្តារម្មណំ ហេតុំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន បរិវត្តោ

រម្មណោ ន ហេតុ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៥] ហេតុយា ឯករស ។

[៥០៦] បរិវត្តារម្មណំ នហេតុំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន

មហាគ្គតារម្មណោ ន នហេតុ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៥០៧] ហេតុយា នរ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

បរិវត្តិកហោតទុកៈ សបរិវត្តិកសហោតទុកៈ

[៥០០] ធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

[៥០២] ធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចឆ្មារ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពតូចឆ្មារ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៤ ។

បរិវត្តិកម្មណាតិកហោតទុកៈ

សបរិវត្តិកម្មណាតិកសហោតទុកៈ

[៥០៤] ធម៌ មិនមែនមានការម្មណ៍តូចឆ្មារ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្មណ៍តូចឆ្មារ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២១ ។

[៥០៦] ធម៌ មិនមែនមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្មណ៍តូចឆ្មារ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ហីនត្ថិកហោត្ថទុក្ខំ នហីនត្ថិកនហោត្ថទុក្ខំ

[៥០៨] ហីនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហីនោ ន-

ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៩] ហេតុយា តេស ។

[៥១០] ហីនំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន មជ្ឈិមោ

ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥១១] ហេតុយា នវ ។

មិច្ឆត្ថិកហោត្ថទុក្ខំ នមិច្ឆត្ថិកនហោត្ថទុក្ខំ

[៥១២] មិច្ឆត្ថនិយតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន មិច្ឆ-

ត្ថនិយតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥១៣] ហេតុយា តេស ។

[៥១៤] មិច្ឆត្ថនិយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

សម្មត្ថនិយតោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៥១៥] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យត្រឹមទុកប្បដ្ឋាន

ហ៊ីនតិកហោតុទុកៈ នហ៊ីនតិកនហោតុទុកៈ

[៥០៨] ធម៌ មិនមែនថោកទាប មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ថោកទាប ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥០៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៥១០] ធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ថោកទាប មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

មិប្បត្តិកហោតុទុកៈ នមិប្បត្តិកនហោតុទុកៈ

[៥១២] ធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៥១៤] ធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បក្ខន្ធយប្បដ្ឋានំ

មគ្គារមណតិកហោតទកេ

នមគ្គារមណតិកនហោតទកំ

[៥០៦] មគ្គារមណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន មគ្គា-
រមណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៧] ហេតុយា បរាវិស ។

[៥០៨] មគ្គារមណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន មគ្គា-
ហេតុកោ ន ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៩] ហេតុយា តេសា ។

ឧប្បនតិកហោតទកេ នឧប្បនតិកនហោតទកំ

[៥២០] ឧប្បន្នោ ហេតុ ធម្មោ ន អនុប្បន្នស្ស
ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧប្បន្នោ ហេតុ ធម្មោ ន ឧប្បន្នស្ស ន ហេតុស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប្បន្នោ ហេតុ
ធម្មោ ន អនុប្បន្នស្ស ន ហេតុស្ស ច ន ឧប្បន្នស្ស
ន ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥២១] ហេតុយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តនីយប្បដ្ឋាន

មគ្គារម្មណតិកហោតុទុកៈ

នមគ្គារម្មណតិកនហោតុទុកៈ

[៥១៦] ធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ២៥ ។

[៥១៨] ធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥១៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៣ ។

ឧប្បន្នតិកហោតុទុកៈ នឧប្បន្នតិកនហោតុទុកៈ

[៥២០] ធម៌ កើតឡើងហើយ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ កើតឡើងហើយ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនកើតឡើង
មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ កើតឡើងហើយ ជាហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ មិនមែនជាហេតុផង
មិនមែនកើតឡើង មិនមែនជាហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥២១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

អតីតត្ថិកហោត្ថិកេ នអតីតត្ថិកនហោត្ថិកំ

(៥២២) បច្ចុប្បន្នោ ហេតុ ឆម្មោ នអតីតស្ស ន-
ហេតុស្ស ឆម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ បច្ចុប្ប-
ន្នោ ហេតុ ឆម្មោ នអនាគតស្ស នហេតុស្ស ឆម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ បច្ចុប្បន្នោ ហេតុ ឆម្មោ
នអតីតស្ស នហេតុស្ស ច នអនាគតស្ស នហេ-
តុស្ស ច ឆម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

(៥២៣) ហេតុយា តីណី ។

អតីតារម្មណត្ថិកហោត្ថិកេ

នអតីតារម្មណត្ថិកនហោត្ថិកំ

(៥២៤) អតីតារម្មណំ ហេតុំ ឆម្មំ បដិច្ច ន-
អតីតារម្មណោ នហេតុ ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

(៥២៥) ហេតុយា ឯកវីស ។

(៥២៦) អតីតារម្មណំ នហេតុំ ឆម្មំ បដិច្ច
នអនាគតារម្មណោ ននហេតុ ឆម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

(៥២៧) ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

អតីតត្តិកហោតុទុក្ខៈ នអតីតត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៥២២] ធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាអតីត មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន
ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាហេតុ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាអតីត មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាហេតុផល
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥២៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អតីតារម្មណត្តិកហោតុទុក្ខៈ

នអតីតារម្មណត្តិកនហោតុទុក្ខៈ

[៥២៤] ធម៌ មិនមែនមានការម្ស្នាក់ជាអតីត មិនមែនជាហេតុ
ពាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្ស្នាក់ជាអតីត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ។

[៥២៦] ធម៌ មិនមែនមានការម្ស្នាក់ជាអនាគត មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ ពាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្ស្នាក់ជាអតីត មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

អដ្ឋត្ថតិកហោតទកេ ឈ្លង្គ ឈ្លង្គ
សដ្ឋត្ថតិកសហោតទកំ ឈ្លង្គ ឈ្លង្គ

(៥២៨) អដ្ឋត្ថំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភហិទ្ធា
ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភហិទ្ធា
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អដ្ឋត្ថោ ន ហេតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥២៩) ហេតុយា ទ្វេ ។

(៥៣០) អដ្ឋត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភ-
ហិទ្ធា ន ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ភហិទ្ធា ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អដ្ឋត្ថោ ន ន ហេតុ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៣១) ហេតុយា ទ្វេ ។

អដ្ឋត្ថារម្មណតិកហោតទកេ ឈ្លង្គ ឈ្លង្គ

សដ្ឋត្ថារម្មណតិកសហោតទកំ ឈ្លង្គ ឈ្លង្គ

(៥៣២) អដ្ឋត្ថារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អដ្ឋត្ថារម្មណោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

(៥៣៣) ហេតុយា ន ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

អដ្ឋិតតិកហោតទកៈ ឥអដ្ឋិតតិកនហោតទកៈ

[៥២៨] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្នុង ជា ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្រៅ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៥៣០] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អដ្ឋិតារម្មណតិកហោតទកៈ

ឥអដ្ឋិតារម្មណតិកនហោតទកៈ

[៥៣២] ធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្នុង មិនមែនជា ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នាក់ជាខាងក្នុង ជាហេតុ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បព្វន័យត្រីកុកប្បដ្ឋានំ

[៥៣៤] អដ្ឋត្តារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នហិទ្ធារម្មណោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយោ ។

[៥៣៥] ហេតុយោ នេ ។

សនិទស្សនត្រីកហោតុកុកេ

សសនិទស្សនត្រីកសហោតុកុកំ

[៥៣៦] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នអនិទស្សនអប្បដិឃោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយោ អនិទស្សនអប្បដិឃំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយោ ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ ហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច
នអនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៥៣៧] ហេតុយោ ន ។

[៥៣៨] អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នសនិទស្សនសប្បដិឃោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

(៥៣២) ធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្រៅ មិនមែនជា
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានការម្នាក់ជាខាងក្នុង មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៣៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សនិទស្សនត្តិកហោតុទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនហោតុទុកៈ

(៥៣៦) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ
ពាល់មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
ការប៉ះពាល់ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុក្តី
មិនមែនជាមិនមានការឃើញនៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៣៧) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

(៥៣៨) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ននហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ននហេតុ
 ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ននហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បព្វយា ។

(៥៣៩) ហេតុយា ភីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកសហោតុកុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសហោតុកុកំ

(៥៤០) អនិទស្សនអប្បដិឃំ សហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ នសហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ ស-
 ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ នស-
 ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។ មេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៥៣៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

សនិទិស្សនត្តិកសហោតុកុក្កៈ

នសនិទិស្សនត្តិកសហោតុកុក្កៈ

(៥៤០) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។

អនិទស្សនអប្បដិសំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នស-
 និទស្សនសប្បដិសោ នសហេតុតោ ច នអនិទស្ស-
 នសប្បដិសោ នសហេតុតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៤១] ហេតុយា ធម្មំ ។

[៥៤២] អនិទស្សនអប្បដិសំ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិសោ នអហេតុតោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៤៣] ហេតុយា ភីលិ ។

សនិទស្សនតិកហេតុសម្បយុត្តទកេ

នសនិទស្សនតិកហេតុសម្បយុត្តទកំ

[៥៤៤] អនិទស្សនអប្បដិសំ ហេតុសម្បយុត្ត-
 ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិសោ នហេតុសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សន-
 អប្បដិសំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្ស-
 នសប្បដិសោ នហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៥៤២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកហោតុសម្បយុត្តទុកៈ

សសនិទស្សនតិកនហោតុសម្បយុត្តទុកៈ

[៥៤៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ ហេតុ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ន-
ហេតុសម្បយុត្តោ ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នហេ-
តុសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៤៥) ហេតុយា ន ។

(៥៤៦) អនិទស្សនអប្បដិយំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុវិប្បយុត្តោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៤៧) ហេតុយា ភីណិ ។

សនិទស្សនតិកហោតុសហោតកកុកេ

នសនិទស្សនតិកនហោតុសហោតកកុកំ

(៥៤៨) អនិទស្សនអប្បដិយំ ហេតុតោវ ស-
ហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ
នហេតុតោវ នអហេតុកកា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

(៥៤៩) ហេតុយា ភីណិ ។

ព្រះហេតុប្បដ្ឋាន អនុលោមប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ឆមី មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនជាមិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវឆមី មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកប
ដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៥៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៦ ។

[៥៤៦] ឆមី មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវឆមី មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៥៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកហោតុសហោតុកុក្កៈ

នសនិទស្សនតិកនហោតុសហោតុកុក្កៈ

[៥៤៨] ឆមី មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ
នូវឆមី មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៥៤៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកវុកប្បដ្ឋានំ

[៥៥០] អនិទស្សនអប្បដិឃំ សហេតុតោកោ-
នចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ ន-
អហេតុតោកោននចហេតុច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៥៥១] ហេតុយា ភីណំ ។

សនិទស្សនត្តិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទកំ

នសនិទស្សនត្តិកនហេតុហេតុសម្បយុត្តទកំ

[៥៥២] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ហេតុតោកោហេតុ-
សម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ
នហេតុតោកោនចហេតុសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៥៥៣] ហេតុយា ភីណំ ។

[៥៥៤] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ហេតុសម្បយុត្ត-
កោនចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ
នហេតុសម្បយុត្តោកោនចហេតុច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៥៥] ហេតុយា ភីណំ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុកុប្បដិសន្ធិ

[៥៥០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដិសន្ធិ ។

[៥៥១] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សន្តិកហេតុហេតុសម្បយុត្តិកៈ

នសនិទស្សន្តិកនហេតុហេតុសម្បយុត្តិកៈ

[៥៥២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាហេតុទាំងប្រកប
ដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[៥៥៣] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៥៥៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយ
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[៥៥៥] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តនីយប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនត្ថិកហោតុសហោតុកុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនហោតុនសហោតុកុកំ

[៥៥៦] អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុំ សហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិឃោ នហេតុនសហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៥៧] ហេតុយា ន ។

[៥៥៨] អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុំ អហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុនអហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៥៩] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកសនិទស្សនកុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសនិទស្សនកុកំ

[៥៦០] អនិទស្សនសប្បដិឃំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិឃោ នអនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្ថិកហោតុសហោតុកទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនហោតុនសហោតុកទុកៈ

[៥៥៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុនិង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៥៥៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនមែនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុនិង
មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្ថិកសនិទស្សនទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនសនិទស្សនទុកៈ

[៥៦០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានការឃើញ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៦១] ហេតុយា នវ ។

សនិទស្សនត្ថិកសប្បដិយទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសប្បដិយទុកំ

[៥៦២] អនិទស្សនសប្បដិយំ សប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន សប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ សប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សប្ប-
 ដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន សប្បដិយោ ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន សប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦៣] ហេតុយា តីណំ ។

[៥៦៤] អនិទស្សនអប្បដិយំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិតទុកប្បដ្ឋាន

[៥៦១] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សនិទស្សនត្ថិតសប្បដ័យទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិតសប្បដ័យទុកៈ

[៥៦២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៦៣] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥៦៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ អប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ
 អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ន-
 អប្បដិយោ ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នអប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦៥] ហេតុយា បញ្ច ។

សនិទស្សនតិក្ករ្យបីទុកេ នសនិទស្សនតិក្ករ្យន្តរ្យបីទុកំ

[៥៦៦] អនិទស្សនអប្បដិយំ រូបី ធម្មំ បដិច្ច
 នសនិទស្សនសប្បដិយោ នរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦៧] ហេតុយា តីណិ ។

[៥៦៨] អនិទស្សនអប្បដិយំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច
 នអនិទស្សនអប្បដិយោ នអរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អរូបី ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអរូបី ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះ
 ពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
 មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៥៦៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សនិទស្សន្តិកវប្បិទកៈ សនិទស្សន្តិកវប្បិទកៈ

(៥៦៦) ធម៌ មិនមែនជាប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ មានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៥៦៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៥៦៨) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាមិនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានរូប
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានរូប

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ
អរូបំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអរូបំ
ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអរូបំ ច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៦៧) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនត្ថិកលោកិយទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនលោកិយទុកំ

(៥៧០) អនិទស្សនអប្បដិយំ លោកុត្តរំ ធម្មំ
បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នលោកុត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៧១) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនត្ថិកកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកំ

(៥៧២) អនិទស្សនសប្បដិយំ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ
ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នកេន-
ចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយ ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិន
មានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
មិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកលោកិយទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនលោកិយទុកៈ

[៥៧០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង
មិនមានការប៉ះពាល់ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកកេសបិរិព្វោយ្យទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកកេសបិរិព្វោយ្យទុកៈ

[៥៧២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណនាមិយ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាធម៌
គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណនាមិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនិទស្សនសប្បដិយំ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ នកេនចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ កេ-
 នចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 នកេនចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ។ បេ ។ អនិទស្សនសប្បដិយំ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នកេនចិវិញ្ញាយ្យោ
 ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ នកេនចិវិញ្ញាយ្យោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ច ។ អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ កេនចិវិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ នកេនចិវិញ្ញាយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុណោមប្បប្បដិសន្ធិ

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ ការឃើញនិងប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ មិន
 មែនជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ជាធម៌ គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ ការប៉ះ-
 ពាល់ ជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ ការឃើញនិងប្រកប
 ដោយ ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌
 គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌គប្បីដឹងដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ ជាធម៌គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បព្វយា ឆ ។ អនិទស្សនសប្បដិឃំ កេនចិវិ-

ញោយ្យញ្ច អនិទស្សនសប្បដិឃំ កេនចិវិញោយ្យញ្ច

ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នកេនចិវិញ-

ោយ្យា ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ឆ ។

[៥៧៣] ហេតុយា អដ្ឋាវស ។

[៥៧៤] អនិទស្សនសប្បដិឃំ កេនចិវិញោយ្យ

ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នកេនចិ-

វិញោយ្យា ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៥៧៥] ហេតុយា អដ្ឋាវស ។

សនិទស្សនត្ថិកាសាវវិទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកោសាវវិទុកំ

[៥៧៦] អនិទស្សនសប្បដិឃំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ហោ អាសវោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនសប្បដិឃំ អាសវំ ធម្មំ

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌ធម៌ដ៏ដ៏ដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ជាធម៌ធម៌ដ៏ដ៏ដោយវិញ្ញាណណានីមួយផង មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាធម៌ធម៌ដ៏ដ៏ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៥៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ។

[៥៧៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌ធម៌ដ៏ដ៏ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាធម៌ធម៌ដ៏ដ៏
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ។

សនិទស្សន៍ត្រិកាសាវ័ទ្ធៈ

និសនិទស្សន៍ត្រិកាសាវ័ទ្ធៈ

[៥៧៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាសាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ ជាសាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសាសវៈ

បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ នោ អាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ
 អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ នោ-
 អាសវោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ នោ អាសវោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៧៧] ហេតុយា ធម ។

[៥៧៨] អនិទស្សនអប្បដិយំ នោ អាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន នោ អាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ នោ អា-
 សវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន នោ-
 អាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សន-
 អប្បដិយំ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន នោ អាសវោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន នោ អាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៧៩] ហេតុយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។

[៥៧៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអា-
 សវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយតិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនត្ថិកសាសវិទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសាសវិទុកំ

[៥៨០] អនិទស្សនអប្បដិឃំ សាសវំ ធម្មំ បច្ចុ-

យា នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នសាសវេ ធម្មោ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ សាសវំ

ធម្មំ បច្ចុយា នអនិទស្សនសប្បដិឃោ នសាសវេ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ

សាសវំ ធម្មំ បច្ចុយា នសនិទស្សនសប្បដិឃោ ន-

សាសវេ ច នអនិទស្សនសប្បដិឃោ នសាសវេ

ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៨១] ហេតុយា ភីលិ ។

[៥៨២] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច

នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នអនាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹមត្រូវ

សនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវសាសនាវិទ្យា៖

សនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវសាសនាវិទ្យា៖

[៥៨០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥៨២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ អនាសរំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន អនាសរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បព្វយា ។ បេ ។ អនិទស្សនសប្បដិឃំ អនាសរំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន អនាសរោ
 ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន អនាសរោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៥៨៣] ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនតិកាសវិសម្បយុត្តទកេ

នសនិទស្សនតិកានអាសវិសម្បយុត្តទកំ

[៥៨៤] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវសម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សន-
 អប្បដិឃំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិឃោ ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តបិដក

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
 មានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនតិកាសាវិសម្មយុត្តទកៈ

សសនិទស្សនតិកាសាវិសម្មយុត្តទកៈ

[៥៨៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ អា-
 សវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ នអាសវសម្បយុត្តោ ច នអនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ នអាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[៥៨៥] ហេតុយា ឆ ។

[៥៨៦] អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវសម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអាសវសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥៨៧] ហេតុយា តីណំ ។

សនិស្សនត្តិកអាសវសាសវិទុកេ

នសនិទស្សនត្តិកនអាសវសាសវិទុកំ

[៥៨៨] អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវញ្ចេវសាស-
 វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នអាសវេ-
 វេវ នអនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវញ្ចេវសាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ចេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកប
ដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៥៨៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្តិកអាសវិសាសវិទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនអាសវិសាសវិទុកៈ

[៥៨៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ
ពាល់ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌

ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អាសវោចេវ ន អនាសវោ-

ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។ បេ ។ អនិទស្ស-

ន អប្បដិយំ អាសវោត្យោសាសវោ ធម្មំ បដិច្ច ន-

សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អាសវោចេវ ន អនាសវោច

ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អាសវោចេវ ន អនាសវោ-

ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បព្វយា ។

(៥៨៩) ហេតុយា ច ។

(៥៩០) អនិទស្សនអប្បដិយំ សាសវោត្យោនោ-

ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ

ន អនាសវោចេវ ន នោច អាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិយំ សាសវោត្យោនោ-

ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អ-

នាសវោចេវ ន នោច អាសវោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ

ន អនាសវោចេវ ន នោច អាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-

តុប្បព្វយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាភាសាៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងភាសាៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បវត្តន៍ ។ បេ ។ ធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ភាសាៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសាៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាភាសាៈទាំងមិនមែនជាមិនមាន
ភាសាៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
ជាភាសាៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសាៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បវត្តន៍ ។

[៥៨៩] ក្នុងហេតុប្បវត្តន៍ មានវាៈ ៦ ។

[៥៩០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានភាសាៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសាៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងភាសាៈ ទាំងមិនមែនជាភាសាៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បវត្តន៍ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនមានភាសាៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសាៈក្តី មិន
មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានភា-
សាៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនភាសាៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសាៈ ទាំងមិន
មែនជាភាសាៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បវត្តន៍ ។

[៥៧០] ហេតុយា ភីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកំ

នសនិទស្សនត្ថិកនអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកំ

[៥៧២] អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវត្ថោវ អាស-

វសម្មយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ

ន អាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវត្ថោវ អា-

សវសម្មយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ

ន អាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អាសវត្ថោវ អា-

សវសម្មយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិ-

យោ ន អាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច ន អនិទស្ស-

នអប្បដិយោ ន អាសវេចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តោច

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៧៣] ហេតុយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បព្វន្តីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៥៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្ថិកអាសវិអាសវិសម្បយុត្តិទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនអាសវិអាសវិសម្បយុត្តិទុកៈ

[៥៩២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈទាំង
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង
 មិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអាសវៈទាំង
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥៧៤] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្ត-
 ភោគនោចអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា នសនិទស្សនសប្ប-
 ដិឃោ នអាសវវិប្បយុត្តោចេវននោចអាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៥៧៥] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនតិកអាសវវិប្បយុត្តសាសវិទុកេ

នសនិទស្សនតិកអាសវវិប្បយុត្តសាសវិទុកំ

[៥៧៦] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្ត-
 សាសវំ ធម្មំ បច្ចយា នសនិទស្សនសប្បដិឃោ
 អាសវវិប្បយុត្តោ នសាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្តសាសវំ
 ធម្មំ បច្ចយា នអនិទស្សនសប្បដិឃោ អាសវវិប្ប-
 យុត្តោ នសាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិ

[៥៩៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយ
 អាសវៈទាំងមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៩៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកាសវិប្បយត្ថសាសវិទុកៈ

និសនិទស្សនតិកាសវិប្បយត្ថសាសវិទុកៈ

[៥៩៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 តាំងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាស
 ចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តាំងផ្អែក
 នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈ
 និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្តំ សាសវំ ធម្ម៍
 បច្ចយា នសនិទស្សនសប្បដិឃោ អាសវវិប្បយុត្តោ-
 នសាសវោ ច នអនិទស្សនសប្បដិឃោ អាសវវិប្បយុ-
 ត្តោ នសាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៧៧] ហេតុយា តីណិ ។

[៥៧៨] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្តំ-
 អនាសវំ ធម្ម៍ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិឃោ អា-
 សវវិប្បយុត្តោ នអនាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្តំ អនា-
 សវំ ធម្ម៍ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ អាសវ-
 វិប្បយុត្តោ នអនាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ អាសវវិប្បយុត្តំ-
 អនាសវំ ធម្ម៍ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ
 អាសវវិប្បយុត្តោ នអនាសវោច នអនិទស្សន-
 សប្បដិឃោ អាសវវិប្បយុត្តោ នអនាសវោច ធម្មា

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រាស
ចាកអាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៥៩៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៥៩៨) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ
ពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិង
មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិន
មែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអា-
សវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ប្រាស
ចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមានអាសវៈ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៩៩) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនត្ថិកធាគោប្បកទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកធាគោប្បកទុកំ

[៦០០] អនិទស្សនអប្បដិយំ សតោនាមនំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ សតោនាមនោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ កន្លំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ កន្លោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ ឡិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ឡិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ យោ-
 កំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ យោកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៩៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានព័រៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកវគ្គោប្បកទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកវគ្គោប្បកទុកៈ

(៦០០) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិន
 មែនជាគន្លឹះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ ជាគន្លឹះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាធម៌ៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាធម៌ៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាយោគៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាយោគៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់

នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោនីវ-
 រណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្ស-
 នអប្បដិយំ បកមាសំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សន-
 អប្បដិយោ នោ បកមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

សនិទស្សនត្តិកសារម្មណទុកេ

នសនិទស្សនត្តិកនសារម្មណទុកំ

[២០០] អនិទស្សនអប្បដិយំ សារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សារម្មណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ សា-
 រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សា-
 រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 អនិទស្សនអប្បដិយំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយោ ន សារម្មណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន សារម្មណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

មិនមែនជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ ជានីវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាបកមាសៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាបក-
 មាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

សនិទស្សនត្តិកសាវម្មណទុកៈ

និសនិទស្សនត្តិកនិសាវម្មណទុកៈ

[៦០១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ
 ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០២] ហេតុយា ឆ ។

[៦០៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ អនាម្បណំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អនាម្បណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦០៤] ហេតុយា តណំ ។

សនិទស្សនតិកបិវត្តទកេ

នសនិទស្សនតិកោបិវត្តទកំ

[៦០៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សនិទស្សនសប្បដិយោ នោ ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ នោ ចិត្តោ ច
ន អនិទស្សនសប្បដិយោ នោ ចិត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋាន

[៦០២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវរៈ ៦ ។

[៦០៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៦០៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវរៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកបិដកៈ

សសនិទស្សនតិកសោបិដកៈ

[៦០៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
ការប៉ះពាល់ ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាចិត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាចិត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាមិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៦០៦] ហេតុយា ឆ ។

[៦០៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ នោ ចិត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ននោចិត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦០៨] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកបេតសិកទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនបេតសិកទុកំ

[៦០៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ ចេតសិកំ ធម្មំ
បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នចេតសិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ ចេត-
សិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នចេ-
តសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
អនិទស្សនអប្បដិយំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិ-
ទស្សនសប្បដិយោ នចេតសិកោ ច នអនិទស្សន-
សប្បដិយោ នចេតសិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹមត្រូវ

[៦០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មាន៧៖ ៦ ។

[៦០៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មាន៧៖ ៣ ។

សនិទស្សនត្តិកបេតសិក្កាទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនបេតសិក្កាទុកៈ

[៦០៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
ការប៉ះពាល់ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញនៃប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។

[៦០០] ហេតុយា ន ។ សង្ខតំ ។

សនិទស្សនតិកបិត្តសម្បយុត្តទកេ

នសនិទស្សនតិកនបិត្តសម្បយុត្តទកំ

[៦០១] អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ

ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ

ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ

ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ

បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ

ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន ចិត្តសម្បយុត្តោ ច

ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦០២] ហេតុយា ន ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបទដ្ឋយប្បដ្ឋាន

(៦១០) ភ្នំហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

សនិទស្សនត្ថិកបិដកសម្បយតទុកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនិបិដកសម្បយតទុកៈ

(៦១១) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ

និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-

ដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន

មានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយចិត្តក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រ-

កបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌

មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើត

ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៦១២) ភ្នំហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ
 សនិទស្សនត្តិកបិគ្គសំសដ្ឋិទុកេ
 នសនិទស្សនត្តិកបិគ្គសំសដ្ឋិទុកេ

(២០៣) អនិទស្សនអប្បដិឃំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន ចិត្ត-
 សំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 អនិទស្សនអប្បដិឃំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 និទស្សនសប្បដិឃោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិឃោ ន ចិត្តសំសដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០៤) ហេតុយា ច ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្តិកបិដ្ឋសំសដ្ឋទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកបិដ្ឋសំសដ្ឋទុកៈ

[៦១៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ ច្រឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ ច្រឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ
 ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ច្រឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។

[៦១៤] ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តន្តយប្បដ្ឋានំ
 សនិទស្សនត្ថិកបិគ្គសមដ្ឋានទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនោបិគ្គសមដ្ឋានទុកំ

(៦០៥) អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ

ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦០៦) ហេតុយា ឆ ។

សនិទស្សនត្ថិកបិគ្គសហភទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនោបិគ្គសហភទុកំ

(៦០៧) អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសហភំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ចិត្តសហភូ ឆម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦០៨) ហេតុយា ឆ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្ថិកបិដកសមដ្ឋានទុកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនោបិដកសមដ្ឋានទុកៈ

[៦១៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦១៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកបិដកសហភូទុកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនោបិដកសហភូទុកៈ

[៦១៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនត្តិកបិគ្គានុបរិវត្តិទកេ

នសនិទស្សនត្តិកោបិគ្គានុបរិវត្តិទកំ

[២១៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ

បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ចិត្តានុបរិវត្តិ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២០] ហេតុយា ធី ។

សនិទស្សនត្តិកបិគ្គសំសដ្ឋសមដ្ឋានទកេ

នសនិទស្សនត្តិកោបិគ្គសំសដ្ឋសមដ្ឋានទកំ

[២២១] អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុ-

ដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ចិត្ត-

សំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២២] ហេតុយា ធី ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្តិកបិត្តានុបរិវត្តិទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនោបិត្តានុបរិវត្តិទុកៈ

[៦១៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។

[៦២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្តិកបិត្តសំសដ្ឋសមដ្ឋានទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនោបិត្តសំសដ្ឋសមដ្ឋានទុកៈ

[៦២១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ ច្រឡំនិងតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ច្រឡំនិងតាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនតិកបិគ្គសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភូទកេ

នសនិទស្សនតិកនោបិគ្គសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភូទកំ

(២២៣) អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសំសជ្ឈស-
មុដ្ឋានសហភូ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
នោ ចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(២២៤) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនតិកបិគ្គសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិទកេ

នសនិទស្សនតិកនោបិគ្គសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិទកំ

(២២៥) អនិទស្សនអប្បដិយំ ចិត្តសំសជ្ឈស-
មុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
នោ ចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(២២៦) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនតិកអជ្ឈតិកទកេ

នសនិទស្សនតិកនអជ្ឈតិកទកំ

(២២៧) អនិទស្សនអប្បដិយំ អជ្ឈតិកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន អជ្ឈតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

សនិទស្សនត្តិកបិដកសំសដ្ឋសមដ្ឋានសហភូទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកោបិដកសំសដ្ឋសមដ្ឋានសហភូទុកៈ

[៦២៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង កើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ដែលច្រឡំ តាំងឡើង
កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦២៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្តិកបិដកសំសដ្ឋសមដ្ឋានាធិបរិវិធិទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកោបិដកសំសដ្ឋសមដ្ឋានាធិបរិវិធិទុកៈ

[៦២៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលមិនមែនច្រឡំ តាំងឡើង ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ដែលច្រឡំ តាំងឡើង
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦២៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្តិកអដ្ឋត្តិកទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនអដ្ឋត្តិកទុកៈ

[៦២៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បព្វយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ អជ្ឈត្តកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នអជ្ឈត្តកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ
 អជ្ឈត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិឃោ ន-
 អជ្ឈត្តកោ ច នអនិទស្សនសប្បដិឃោ នអជ្ឈត្ត-
 កោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[២២៨] ហេតុយា ឆ ។

[២២៩] អនិទស្សនអប្បដិឃំ តាហិវំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអនិទស្សនអប្បដិឃោ នតាហិវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា ។

[២៣០] ហេតុយា ឯកានស ។

សនិទស្សនត្ថិកឧបាទានុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនឧបាទានុកំ

[២៣១] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច
 នសនិទស្សនសប្បដិឃោ នឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បព្វយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងក្តី មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦២៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១១ ។

សនិទេស្សនត្តិកឧបាទានុក្កៈ

និសនិទេស្សនត្តិកនិឧបាទានុក្កៈ

[៦៣១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៦៣២) ហេតុយា តីណិ ។

(៦៣៣) អនិទស្សនសប្បដិឃំ នោឧទាទា

ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិឃោ ននោឧទាទា

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្ស-

នអប្បដិឃំ នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សន-

អប្បដិឃោ ននោឧទាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា ន ។ អនិទស្សនសប្បដិឃំ នោឧទាទា

ច អនិទស្សនអប្បដិឃំ នោឧទាទា ច ធម្មំ បដិច្ច

នសនិទស្សនសប្បដិឃោ ននោឧទាទា ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

(៦៣៤) ហេតុយា អដ្ឋាស ។

សនិទស្សនតិកឧបាទិណ្ឌទកេ

នសនិទស្សនតិកនឧបាទិណ្ឌទកំ

(៦៣៥) អនិទស្សនអប្បដិឃំ ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច

នអនិទស្សនអប្បដិឃោ នឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៦៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[៦៣៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧបាទា
ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ឧបាទាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។

[៦៣៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៨ ។

សនិទិស្សនត្ថិកឧបាទិណ្ឌទុកៈ

និសនិទិស្សនត្ថិកនឧបាទិណ្ឌទុកៈ

[៦៣៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម)
កាន់យកហើយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ ឧទានិន្ទំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ឧទានិន្ទោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិយំ
 ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ឧ-
 ទានិន្ទោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន ឧទានិន្ទោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៣៦) ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនត្តិកឧបាទានគោប្បកទុកេ

នសនិទស្សនត្តិកនោឧបាទានគោប្បកទុកំ

(២៣៧) អនិទស្សនអប្បដិយំ ឧទានានំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ នោ ឧទានានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៣៨) ហេតុយា ន ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ដែលកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយក្តី មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសកាន់យកហើយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សន៍តិក្កិកុបាទានគោប្បកុក្កៈ

និសនិទស្សន៍តិក្កិកុសោទិបាទានគោប្បកុក្កៈ

[៦៣៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចដ័យប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនត្ថិកកិលេសគោប្បកទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនោកិលេសគោប្បកទុកំ

[៦៣៩] អនិទស្សនអប្បដិឃំ តិលេសំ ធម្មំ
បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិឃោ នោ តិលេសោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៤០] ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនិទស្សនេនបហាតព្វទុកំ

[៦៤១] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ននិទស្សនេន បហា-
តព្វំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិឃោ ននិទស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៤២] ហេតុយា ន ។

[៦៤៣] អនិទស្សនអប្បដិឃំ ននិទស្សនេន ប-
ហាតព្វំ ធម្មំ បច្ចយា នសនិទស្សនសប្បដិឃោ
ននិទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ ននិទស្សនេន បហាតព្វំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្ថិកកិលេសគោប្បទកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនោកិលេសគោប្បទកៈ

[៦៣៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ ជាកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វទកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនិទស្សនេនបហាតព្វទកៈ

[៦៤១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៤៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ

ធម្មំ បច្ចយា ន អនិទស្សនសម្បដិយោ ន ន ទស្សនេន-
 បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្ស-
 នអម្បដិយំ ន ទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បច្ចយា ន-
 សនិទស្សនសម្បដិយោ ន ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ច
 ន អនិទស្សនសម្បដិយោ ន ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៤] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនភាវិនាយបហាតព្វទុកំ

[២២៥] អនិទស្សនអម្បដិយំ ភាវិនាយ បហា-
 តតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអម្បដិយោ ន ភាវនា-
 យ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៦] ហេតុយា ន ។

[២២៧] អនិទស្សនអម្បដិយំ ន ភាវនាយ បហា-
 តតំ ធម្មំ បច្ចយា ន សនិទស្សនសម្បដិយោ ន ន-
 ភាវនាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែន
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិន
 មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្តិកភាវិនាយបហាតព្វទុកៈ

និសនិទស្សនត្តិកនិភាវិនាយបហាតព្វទុកៈ

[៦៤៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៤៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤៨] ហេតុយា តីណំ ។

សនិទស្សនត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កេ

នសនិទស្សនត្ថិកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កំ

[២៤៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ ននស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ ន-
នស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[២៥០] ហេតុយា ឆ ។

[២៥១] អនិទស្សនអប្បដិយំ ននស្សនេនប-
ហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា នសនិទស្សនសប្ប-
ដិយោ នននស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥២] ហេតុយា តីណំ ។

សនិទស្សនត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កេ

នសនិទស្សនត្ថិកនភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កំ

[២៥៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ ភាវិនាយ បហា-
តព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ ន-
ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

[៦៤៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

[៦៤៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៥០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

[៦៥១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ តឹង
ផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនមាន
ហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនិភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

[៦៥៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមានហេតុត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មានហេតុត្រូវលះដោយការនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៥៤] ហេតុយា ឆ ។

[២៥៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ ន ភាវនាយ បហា-
តត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ន ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥៦] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកសវីតក្កទកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសវីតក្កទកំ

[២៥៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ សវីតក្កំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សវីតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ សវីតក្កំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សវីតក្កោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សន-
អប្បដិយំ សវីតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយោ ន សវីតក្កោ ឆ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
ន សវីតក្កោ ឆ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យវិញ្ញាណកម្មដ្ឋាន

[៦៥៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៥៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ ត្រូវលះដោយការវិនា អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនមាន
ហេតុត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកសវិតក្កទុកៈ

នសនិទស្សនតិកនសវិតក្កទុកៈ

[៦៥៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយ
វិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៨] ហេតុយា ច ។

[២៥៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ អវិតក្កំ ធម្មំ

បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិតក្កោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អវិតក្កំ

ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិតក្កោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ

អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអ.

វិតក្កោ ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិតក្កោ ច

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៦០] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកសវីហារទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកសវីហារទុកំ

[២៦១] អនិទស្សនអប្បដិយំ សវីហារំ ធម្មំ

បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នសវីហារោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៦៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៥៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវត្ថុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវត្ថុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
មិនមែនជាមិនមានវត្ថុក្កៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុក្កៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវត្ថុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្តិកសវីហរទុក្កៈ

នសនិទស្សនត្តិកនសវីហរទុក្កៈ

[៦៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។

[២២២] ហេតុយា ធ ។

[២២៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ អវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
 នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិចារោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អវិចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិចារោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អវិចារំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិចារោ ធ
 នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអវិចារោ ធ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៤] ហេតុយា តីណំ ។

សនិទស្សនត្ថិកសប្បីតិកទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសប្បីតិកទុកំ

[២២៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអនិទស្សនអប្បដិយោ នសប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹមត្រូវក្នុងប្បដ្ឋាន

[៦៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៦៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនជាមិនមានវិចារៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សន្តិកសប្បីតិកទុកៈ

និសនិទស្សន្តិកនិសប្បីតិកទុកៈ

[៦៦៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ សប្បីតិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នសប្បីតិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្ប-
 ដិយំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ នសប្បីតិកោ ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ
 នសប្បីតិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២២៦) ហេតុយា ន ។

(២២៧) អនិទស្សនអប្បដិយំ អប្បីតិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអប្បីតិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អប្ប-
 តិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ នអប្បីតិ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្ប-
 ដិយំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ នអប្បីតិកោ ច នអនិទស្សនសប្បដិយោ ន-
 អប្បីតិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក្តី
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងបីតិក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៦៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាមិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិន
 មានបីតិក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
 មែនជាមិនមានបីតិក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២៦៨) ហេតុយា វីណិ ។

សនិទស្សន្តិកបីតិសហគតទុកេ

នសនិទស្សន្តិកនបីតិសហគតទុកំ

(២៦៩) អនិទស្សនអប្បដិឃំ បីតិសហគតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន បីតិសហគតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ
 បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ
 ន បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន បីតិសហគតោ ច ន-
 អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន បីតិសហគតោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៧០) ហេតុយា ធិ ។

(២៧១) អនិទស្សនអប្បដិឃំ ន បីតិសហគតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន នបីតិសហ-
 គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៦៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្តិកបីតិសហគតទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនបីតិសហគតទុកៈ

[៦៦៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ។

[៦៧១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧២] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកសុខសហគតទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនសុខសហគតទុកំ

[២៧៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ សុខសហគតំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សុខសហ-
គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៤] ហេតុយា ន ។

[២៧៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ ន សុខសហគតំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន នសុខ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៦] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកឧបេក្ខាសហគតទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនឧបេក្ខាសហគតទុកំ

[២៧៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ ឧបេក្ខាសហគតំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន ឧបេ-
ក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

[៦៧២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកសុខសហគតិទុកៈ

នសនិទស្សនតិកនសុខសហគតិទុកៈ

[៦៧៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៧៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៦៧៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកឧបេក្ខាសហគតិទុកៈ

នសនិទស្សនតិកនឧបេក្ខាសហគតិទុកៈ

[៦៧៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អនិទស្សនអប្បដិយំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្ប-
 ដិយំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សន-
 សប្បដិយោ នឧបេក្ខាសហគតោ ច នអនិទស្សន-
 សប្បដិយោ នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៧៨) ហេតុយា ន ។

(២៧៩) អនិទស្សនអប្បដិយំ នឧបេក្ខាសហ-
 គតំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ននឧ-
 បេក្ខាសហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២៨០) ហេតុយា ភីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកកាមាវចរកុក្ខ

នសនិទស្សនត្ថិកនកាមាវចរកុក្ខំ

(២៨១) អនិទស្សនអប្បដិយំ កាមាវចរំ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នកាមាវចរោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចន័យត្រឹមត្រូវប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
 មែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវាវៈ ៦ ។

[៦៧៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវាវៈ ៣ ។

សនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវកាមាវចរទុកៈ

នសនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវនកាមាវចរទុកៈ

[៦៨១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាកាមាវចរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង
 មិនមានការប៉ះពាល់ ជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៦៨២) ហេតុយា តីណិ ។

(៦៨៣) អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន នកាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្ប-
ដិយំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយោ ន នកាមាវចរោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
ន នកាមាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦៨៤) ហេតុយា ឆ ។

សនិទស្សនត្ថិករូបារិបរទុកេ

នសនិទស្សនត្ថិកនរូបារិបរទុកំ

(៦៨៥) អនិទស្សនអប្បដិយំ រូទាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន រូទាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦៨៦) ហេតុយា ឆ ។

(៦៨៧) អនិទស្សនអប្បដិយំ នរូទាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន នរូទាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦៨៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរក្តី មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជា
កាមាវចរក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៨៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្តិករូបារិបរទុកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនរូបារិបរទុកៈ

[៦៨៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជារូបាវចរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ ជារូបាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៨៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៨៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជារូបាវចរ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨៨] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្តិកអវបារិបរទុកេ

នសនិទស្សនត្តិកនអវបារិបរទុកំ

[២៨៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ អរូទាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន អរូទាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៩០] ហេតុយា ន ។

[២៩១] អនិទស្សនអប្បដិយំ ន អរូទាវចរំ ធម្មំ
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ន អរូទាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៩២] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្តិកបរិយាបន្តទុកេ

នសនិទស្សនត្តិកនបរិយាបន្តទុកំ

[២៩៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ បរិយាបន្តំ ធម្មំ
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អបរិយាបន្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹកទុក្ខដ្ឋាន

[៦៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្រឹកអរូបារិបរទុកៈ

នសនិទស្សនត្រឹកនអរូបារិបរទុកៈ

[៦៨៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាអរូបារិបរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង
មិនមានការប៉ះពាល់ ជាអរូបារិបរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៩១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាអរូបារិបរ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអរូបារិបរ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្រឹកបរិយាបន្នទុកៈ

នសនិទស្សនត្រឹកនបរិយាបន្នទុកៈ

[៦៩៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩៤] ហេតុយា តិណំ ។

[៦៩៥] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អបរិយាបន្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន អបរិយាបន្នោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ អបរិ-
 យាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន អ-
 បរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 អនិទស្សនអប្បដិឃំ អបរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 និទស្សនសប្បដិឃោ ន អបរិយាបន្នោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិឃោ ន អបរិយាបន្នោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៩៦] ហេតុយា ន ។

សនិទស្សនតិកនិយ្យានិកទុកេ

នសនិទស្សនតិកនិយ្យានិកទុកំ

[៦៩៧] អនិទស្សនអប្បដិឃំ និយ្យានិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន និយ្យានិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៦៩៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦៩៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិន
មានការប៉ះពាល់ ជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកនិយ្យានិកទុកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនិយ្យានិកទុកៈ

[៦៩៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង
មិនមានការប៉ះពាល់ ជានិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩៨] ហេតុយា ឆ ។

[៦៩៩] អនិទស្សនអប្បដិប័នំ អនិយ្យានិកំ ធម្ម័
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អនិយ្យានិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០០] ហេតុយា តីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកនិយតទុកំ

នសនិទស្សនត្ថិកនិយតទុកំ

[៧០១] អនិទស្សនអប្បដិប័នំ និយតំ ធម្ម័
បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន និយតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០២] ហេតុយា ឆ ។

[៧០៣] អនិទស្សនអប្បដិប័នំ អនិយតំ ធម្ម័
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អនិយតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០៤] ហេតុយា តីណិ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិកុកុប្បដ្ឋាន

[៦៩៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៦៩៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមាននិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមាននិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនត្ថិកនិយតទុកៈ

និសនិទស្សនត្ថិកនិយតទុកៈ

[៧០១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
ការប៉ះពាល់ ទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៧០៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនទៀង តឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

សនិទេស្សនត្ថិកសឧត្តរទុកេ

នសនិទេស្សនត្ថិកនសឧត្តរទុកំ

[៧០៥] អនិទស្សនសប្បដិយំ សឧត្តរំ ធម្មំ
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន សឧត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០៦] ហេតុយា តីណី ។

[៧០៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០៨] ហេតុយា ន ។

សនិទេស្សនត្ថិកសរណទុកេ

នសនិទេស្សនត្ថិកនសរណទុកំ

[៧០៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

សនិទស្សន្តិកសឱត្តវទុក្ខៈ

នសនិទស្សន្តិកនសឱត្តវទុក្ខៈ

[៧០៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ ពឹងផ្អែក និងធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៧០៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនមានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។

[៧០៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សន្តិកសរណទុក្ខៈ

នសនិទស្សន្តិកនសរណទុក្ខៈ

[៧០៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ។

[៧០០] ហេតុយា ន ។

[៧០១] អនិទស្សនសប្បដិយំ អរណំ ធម្មំ
បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០២] ហេតុយា ភីណំ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ បដិច្ចវាសនីសំ ។

[៧០៣] សនិទស្សនសប្បដិយោ អរណោ ធម្មោ
ន សនិទស្សនសប្បដិយស្ស ន អរណស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

យថា តុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាស្ស អនុលោមម្មិ
បច្ចនីយម្មិ អនុលោមប្បច្ចនីយម្មិ បច្ចនីយា -
នុលោមម្មិ កណ៌តំ វេ កណ៌តតំ ។

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៧១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៧១១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧១៣] ធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមានរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានរណៈ ដោយការមូល-
ប្បច្ច័យ ។

អនុលោមក្តី បច្ចនីយៈក្តី អនុលោមប្បច្ចនីយៈក្តី បច្ចនីយា-

នុលោមក្តី នៃបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ លោករាប់ហើយ

យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន ។

អនុលោមប្បបូជនីយតិកតិកប្បដ្ឋានំ

កុសលតិកវេទនាតិកេ

នកុសលតិកនវេទនាតិកំ

[៧០៤] កុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសុខាយ វេទនា-
យ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុ-
សលំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ កុសលំ សុខា-
យ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
នសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច នអកុសលោ
នសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ
ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៧០៥] អកុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នសុខាយ វេទ-
នាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា អកុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

អនុលោមប្បបូជនីយតិកតិកប្បដ្ឋាន

កុសលតិកវេទនាតិកៈ

នកុសលតិកនវេទនាតិកៈ

[៧១៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយ
សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកប
ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវាៈ៥ ។

[៧១៥] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកប
ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

អកុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន-
 អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៧០៦] អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុស-
 លោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណី ។

[៧០៧] ហេតុយា តោស អាម្ពលោ នវ អវិភតេ
 តោស ។

[៧០៨] អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណី ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ក្លាយ នូវធម៌ ជា
អកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

[៧១៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា ក្លាយ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រ-
កបដោយសុខវេទនា ក្លាយ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយសុខវេទនា ក្លាយ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៧១៨] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា ក្លាយ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧០៩] កុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណប្បច្ចយា កុសលំ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុស-
 លោ នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ន អារម្មណប្បច្ចយា កុសលំ សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ នសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ន អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ នសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណ-
 ប្បច្ចយា អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន អារម្មណប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

(៧១៩) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-

វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើប

កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន

ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយ

សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា

កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាកុសល មិនមែន

ប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយ

សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ

នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ

នការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន

ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ

សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា

កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យា-

កតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 នកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន-
 អកុសលោ នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តំ នអារម្មណប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៧២០] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណោ នវ
 នអធិបតីយា តេស លោភិតេ នវ ។

[៧២១] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ នវ ។

[៧២២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ភីណិ ។

សហជាតវាម្បិ បច្ចយវាម្បិ និស្សយវាម្បិ
 សំសដ្ឋវាម្បិ សម្បយុត្តវាម្បិ បដិច្ចវាសនិសំ ។

[៧២៣] កុសលោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តោ ធម្មោ នកុសលស្ស នសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
 អារម្មណោ អដ្ឋាស ។

បញ្ញាវរំ វិត្តាវេតងំ ។

[៧២៤] អកុសលំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[៧២០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវរៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ
មានវរៈ ៩ ។

[៧២១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវរៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧២២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

សហជាតវរៈក្តី បច្ច័យវរៈក្តី និស្សយវរៈក្តី សំសង្កវរៈក្តី

សម្បយុត្តវរៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។

[៧២៣] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៨ ។

បញ្ញាវរៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យវិស្ណាវផងចុះ ។

[៧២៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
ទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ ទុក្ខាយ វេ-
 ទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ។ បេ ។ អកុសលំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច នកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ច នកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧២៥) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ធម្មតតេ
 អដ្ឋ ។

(៧២៦) អព្យាកតំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
 លោ នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច នកុសលោ នទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបំជិត អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ។

[៧២៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧២៧] នហេតុយា ភីណិ ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

[៧២៨] កុសលំ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអនុក្ខមសុ-
ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

[៧២៩] ហេតុយា តេរស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

កុសលត្ថិកវិបាកត្ថិកោ នកុសលត្ថិកនវិបាកត្ថិកំ

[៧៣០] អព្យាកតំ វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នវិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៣១] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៣២] កុសលំ វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នវិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុស-
លំ វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នវិចាកធម្ម-
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុសលំ វិចាកធម្មធម្មំ
បដិច្ច នកុសលោ នវិចាកធម្មធម្មោ ច នអកុស-
លោ នវិចាកធម្មធម្មោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អនុលោមប្បច្ច័យតិកតិកប្បដ្ឋាន

[៧២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត តប្បវិទ្យាស្ថានធនីចុះ ។

[៧២៨] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយអនុក្ខម-
សុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយអនុក្ខមសុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

កុសលតិកវិបាកតិកៈ នកុសលតិកវិបាកតិកៈ

[៧៣០] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាវិបាក ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៣២] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល
ក្តី មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

តីណិ ។ អកុសលំ វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អកុសលំ វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ច ន អកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៣៣] ហេតុយា ន ។

[៧៣៤] អក្កកតំ នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អក្កកតំ នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អក្កកតំ នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ច ន អកុសលោ ន នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបំណក អនុលោមប្បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអ-
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិន
 មែនជាអកុសលក្តី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៣៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(៧៣៤) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាក
 ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំង
 មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
 មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអ-
 កុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិន
 មែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៥] ហេតុយា ភីណា ។

កុសលតិកាឧបាទិស្ថបាទានិយតិកេ
នកុសលតិកាឧបាទិស្ថបាទានិយតិកំ

[៧៣៦] អព្យាកតំ ឧបាទិស្ថបាទានិយំ ធម្មំ

បដិច្ច នកុសលោ ន ឧបាទិស្ថបាទានិយោ នម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ឧបាទិស្ថបាទានិយំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ឧបាទិស្ថបាទានិយោ

នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ ឧបាទិស្ថ-

បាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ឧបាទិស្ថបា-

ទានិយោ ច ន អកុសលោ ន ឧបាទិស្ថបាទានិយោ

ច នម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៣៧] ហេតុយា ភីណា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិប្បដ្ឋាន

[៧៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកៈ

នកុសលត្តិកនឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកៈ

[៧៣៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក
 និងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែល
 កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែល
 កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៧៣៨) កុសលោ អនុចាទិន្ទ្រាទានិយោ ឆម្មោ
 ន កុសលស្ស ឆ អនុចាទិន្ទ្រាទានិយស្ស ឆម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . ន អកុសលស្ស
 ន អនុចាទិន្ទ្រាទានិយស្ស . . . ន កុសលស្ស ន អ-
 នុចាទិន្ទ្រាទានិយស្ស ច ន អកុសលស្ស ន អនុចា-
 ទិន្ទ្រាទានិយស្ស ច ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អកុសលេ ភីណិ ។ អព្យាកតអនុចា-
 ទិន្ទ្រាទានិយេ ភីណិយេវ ។ បេ ។

(៧៣៩) កុសលំ អនុចាទិន្ទ្រាទានិយំ ឆម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន អនុចាទិន្ទ្រាទានិយោ ឆម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ភីណិ ។ អព្យាកតំ អនុ-
 ចាទិន្ទ្រាទានិយំ ឆម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនុ-
 ចាទិន្ទ្រាទានិយោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ
 ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វនិយម្យដ្ឋាន

(៧៣៨) ធម៌ ជាតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន
 កាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
 ជាតុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ . . មិនមែនជាតុសល
 មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧ-
 បាទាន . . . ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនដែល
 កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 មិនមែនជាតុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ។ ក្នុង
 អកុសល មានវារៈ ៣ ។ ក្នុងអព្យាកតអនុបាទិនុបាទិនិយៈ មាន
 វារៈ ៣ ដែរ ។ បេ ។

(៧៣៩) ធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់
 យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៤០] ហេតុយា ន ។

កុសលត្តិកសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកេ

នកុសលត្តិកនសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[៧៤១] អកុសលំ សង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អកុសលោ ន សង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៤២] ហេតុយា តីណំ

[៧៤៣] កុសលំ អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន កុសលោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៤៤] ហេតុយា តីណំ ។

[៧៤៥] អព្យាកតំ អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ
បច្ចយា ន អព្យាកតោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ
ធម្មោ . . . ន កុសលោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិ-
កោ . . . ន អកុសលោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ
. . . ន កុសលោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ ច ន អ-
ព្យាកតោ ន អសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកោ ច ធម្មោ . . .

អនុលោមប្បច្ច័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧៤០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលត្ថិកសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្ថិកៈ

និកុសលត្ថិកនសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្ថិកៈ

[៧៤១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនសៅហ្មងទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលសៅហ្មងទាំង
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៤៣] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែ
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលមិនសៅ-
ហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៤៥] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនសៅហ្មង
តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលមិន
សៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ... មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ... មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ... ធម៌ មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលោ ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសីកោ ច ន អ-
 ព្យាកតោ ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសីកោ ច ន ធម្មា . . .
 ន កុសលោ ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសីកោ ច ន អកុ-
 សលោ ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសីកោ ច ន ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៤៦] ហេតុយា ន ។

[៧៤៧] កុសលំ អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសីកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន អសង្ក័លិដ្ឋអសង្ក័លេសីកោ
 ន ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ អព្យាកតំ
 អសង្ក័លិដ្ឋអសង្ក័លេសីកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន អសង្ក័លិដ្ឋអសង្ក័លេសីកោ ន ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៧៤៨] ហេតុយា ន ។

កុសលតិក្កវីតក្កតិកេ នកុសលតិក្កវីតក្កតិកំ

[៧៤៩] កុសលំ សវិតក្កសវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សវិតក្កសវីចារោ ន ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី មិនមែនជាអព្យាក្ខនៈ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី . . ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៧៤៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ ខ្យល់ធម៌ ជាអកុសល មិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ ខ្យល់ធម៌ ជាអព្យាក្ខនៈ មិនមែនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៤៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលត្ថិកវីតកុត្តិកៈ នកុសលត្ថិកវីតកុត្តិកៈ

[៧៤៩] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ នឹងប្រកបដោយវិចារៈ អាស្រ័យ ខ្យល់ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវិតក្កៈនឹងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៧៥០] ហេតុយា តេរស ។ កុសលេ បញ្ច
អកុសលេ បញ្ច អព្យាក្រតេ វីណិ ។

[៧៥១] កុសលំ អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បព្វយា ។

[៧៥២] ហេតុយា តេរស ។

[៧៥៣] កុសលំ អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បព្វយា វីណិ ។

[៧៥៤] ហេតុយា ន ។

កុសលត្តិកបីតិគិកេ នកុសលត្តិកនបីតិគិកំ

[៧៥៥] កុសលំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។

[៧៥៦] ហេតុយា តេរស ។

[៧៥៧] កុសលំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បព្វយា បញ្ច ។

[៧៥៨] ហេតុយា តេរស ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

(៧៥០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។ ក្នុងកុសល មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអកុសល មានវារៈ ៥ ក្នុងអព្យាកតៈ មានវារៈ ៣ ។

(៧៥១) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមាន
ត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែ
វិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៥២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

(៧៥៣) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិង
មិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈនិងមិនមាន
វិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៧៥៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលតិកប្បីតិកៈ នកុសលតិកនប្បីតិកៈ

(៧៥៥) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៧៥៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

(៧៥៧) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៧៥៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៧៥៩] អកុសលំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អកុសលោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៧៦០] ហេតុយា តោស ។

កុសលត្ថិកទេស្សនត្ថិកោ នកុសលត្ថិកនទេស្សនត្ថិកំ

[៧៦១] អកុសលំ ទស្សនេន បហាតត្វំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អកុសលោ ន ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៦២] ហេតុយា តីណី ។

[៧៦៣] អកុសលំ ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អកុសលោ ន ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៦៤] ហេតុយា តីណី ។

[៧៦៥] អព្យាកតំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ-
បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន នេវ ទស្សនេន-
ន ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា ។

[៧៦៦] ហេតុយា តីណី ។

[៧៥៩] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងឧបេក្ខា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៥ ។

[៧៦០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១៣ ។

កុសលត្ថិកទស្សនត្ថិកៈ នកុសលត្ថិកនិទស្សនត្ថិកៈ

[៧៦១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៦២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

[៧៦៣] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៦៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

[៧៦៥] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដែលមិនមែនជាមិនមែន
ត្រូវលះដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអព្យាកតៈ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះ
ដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៦៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកេ

នកុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

[៧៦៧] អកុសលំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៦៨] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៦៩] អកុសលំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧០] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៧១] អកុសលំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ-
បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នេវ-
ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧២] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៧៣] អព្យាកតំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនា-
យ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា ន អព្យាកតោ ន-
នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

កុសលត្តិកទស្សនេសបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

នកុសលត្តិកទស្សនេសបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[៧៦៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនមានហេតុត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលមានហេតុត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៦៩] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនមានហេតុ
ត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលមានហេតុ
ត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៧១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនមាន
ហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈនិង
មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៧៣] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដែលមិនមែនជាមិនមែន
មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា តាំងផ្អែក
នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ
និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧៤] ហេតុយា ភីណំ ។

កុសលត្ថិកអាបយគាមីត្ថិកេ

នកុសលត្ថិកនអាបយគាមីត្ថិកំ

[៧៧៥] កុសលំ អាចយគាមី ធម្មំ បដិច្ច ន-

កុសលោ ន អាចយគាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

[៧៧៦] ហេតុយា ន ។

[៧៧៧] កុសលំ អបចយគាមី ធម្មំ បដិច្ច ន-

កុសលោ ន អបចយគាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៧៧៨] ហេតុយា ភីណំ ។

[៧៧៩] អព្យាកតំ នេវចយគាមីនាបចយគាមី

ធម្មំ បច្ចយា ន អព្យាកតោ ន នេវចយគាមីនាបច-
យគាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៨០] ហេតុយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិណ្ឌក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៧៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកអាបយគាមីត្តិកៈ

នកុសលត្តិកនអាបយគាមីត្តិកៈ

[៧៧៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វន
ឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៧៧៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនដល់នូវការ
សន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនដល់នូវការសន្សំ
កត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៧៩] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនដល់នូវការ
សន្សំកត្វនឡើងនិងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ពឹងផ្អែក
នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងនិងមិនមែនជា
មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

កុសលតិកសេក្ខតិកោ នកុសលតិកសេក្ខតិកំ

[៧៨០] កុសលំ សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
ទ្វេ មូលានិ ឆ ។

[៧៨២] អព្យាកតំ អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នអសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៨៣] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៨៤] អព្យាកតំ នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ
បដ្ឋយា នអព្យាកតោ ននេវសេក្ខានាសេក្ខោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៨៥] ហេតុយា បញ្ច ។

កុសលតិកបរិត្តិកោ នកុសលតិកបរិត្តិកំ

[៧៨៦] អព្យាកតំ បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
សលោ នបរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៨៧] ហេតុយា ភីណិ ។

[៧៨៨] កុសលំ មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នមហាគ្គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

កុសលត្តិកសេក្ខត្តិកៈ នកុសលត្តិកនសេក្ខត្តិកៈ

[៧៨១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
មូល ២ មានវារៈ ៦ ។

[៧៨២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសេក្ខៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៨៤] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមែនជាសេក្ខៈ
និងមិនមែនជាសេក្ខៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
សេក្ខៈនិងមិនមែនជាសេក្ខៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

កុសលត្តិកបរិត្តត្តិកៈ នកុសលត្តិកនបរិត្តត្តិកៈ

[៧៨៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសភាពតូចឆ្មារ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាសភាពតូចឆ្មារ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៨៨] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដល់នូវសភាពធំ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨៩] ហេតុយា ឆ ។

[៧៩០] កុសលំ អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ ន អប្បមាលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បវត្តយា ។

[៧៩១] ហេតុយា ឆ ។

កុសលតិកបរិត្តារម្មណតិកេ

នកុសលតិកនបរិត្តារម្មណតិកំ

[៧៩២] កុសលំ បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន បរិត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បវត្តយា ។

[៧៩៣] ហេតុយា ឆ ។

[៧៩៤] កុសលំ មហាគុតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន មហាគុតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បវត្តយា ។

[៧៩៥] ហេតុយា ឆ ។

[៧៩៦] កុសលំ អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច ន កុសលោ ន អប្បមាណារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បវត្តយា ។

[៧៩៧] ហេតុយា ឆ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍ប្បដ្ឋាន

[៧៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៧៩០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

កុសលតិកិបរិគ្គារម្មណតិកិៈ

នកុសលតិកិសបរិគ្គារម្មណតិកិៈ

[៧៩២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នាក់តូចឆ្មារ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៧៩៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នាក់ដល់នូវ
សភាពធំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នាក់ដល់នូវសភាព
ធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៧៩៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នាក់ប្រ-
មាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នាក់ប្រមាណ
មិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បព្វន័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកហិណ្ឌុត្ថិកោ នកុសលត្ថិកហិណ្ឌុត្ថិកំ

[៧៩៨] អកុសលំ ហីនំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុស-
សលោ នហីនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៩៩] ហេតុយា ភីណិ ។

[៨០០] អព្យាកតំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បច្ចយា នអព្យា-
កតោ នមជ្ឈិមោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨០១] ហេតុយា ន ។

[៨០២] កុសលំ បណីតំ ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នបណីតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨០៣] ហេតុយា បញ្ច ។

កុសលត្ថិកមិប្បត្តិកោ នកុសលត្ថិកមិប្បត្តិកំ

[៨០៤] អកុសលំ មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
នអកុសលោ នមិច្ឆត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨០៥] ហេតុយា ភីណិ ។

[៨០៦] កុសលំ សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
នកុសលោ នសម្មត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

កុសលតិកហ៍និកៈ នកុសលតិកនិហ៍និកៈ

[៧៩៨] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនថោកទាប អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ថោកទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨០០] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាកណ្តាល តាំង ផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាកណ្តាល ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨០១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨០២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនឧត្តម អាស្រ័យ នូវ ធម៌ ជាកុសល ឧត្តម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨០៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

កុសលតិកមិប្បត្តិកៈ នកុសលតិកនិមិប្បត្តិកៈ

[៨០៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនមានសភាពខុសនឹង ទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨០៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹង ទៀង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨០៧] ហេតុយា តីណិ ។

[៨០៨] អព្យាកតំ អនិយតំ ធម្មំ បច្ចយា
ន អព្យាកតោ ន អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៨០៩] ហេតុយា បញ្ច ។

កុសលតិកមគ្គារម្មណតិកេ

នកុសលតិកនមគ្គារម្មណតិកំ

[៨១០] កុសលំ មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ ន មគ្គារម្មណេន ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៨១១] ហេតុយា ធ ។

[៨១២] កុសលំ មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន មគ្គហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨១៣] ហេតុយា តីណិ ។

[៨១៤] កុសលំ មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន មគ្គាធិបតី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៨១៥] ហេតុយា ធ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បប្បដិសន្ធិប្បដ្ឋាន

[៨០៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៨០៨] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាមិនទៀង តឹង-
ផ្អែក នឹងធម៌ ជាអព្យាក្គតៈ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨០៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

កុសលព្រឹក្សាមគ្គារម្មណព្រឹក្សាៈ

នកុសលព្រឹក្សានមគ្គារម្មណព្រឹក្សាៈ

[៨១០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨១១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៨១២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៨១៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានមគ្គជាអធិបតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨១៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

កុសលតិកឧប្បន្នតិកេ

នកុសលតិកនឧប្បន្នតិកំ

[៨០៦] កុសលោ អនុប្បន្នោ ឆមោ ន កុស-
លស្ស ន អនុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[៨០៧] អារម្មណោ ធិ ។

ឧប្បាទី អនុប្បន្នសទិសំ ។

កុសលតិកអតីតតិកេ

នកុសលតិកនអតីតតិកំ

[៨០៨] កុសលោ អតីតោ ឆមោ ន កុសលស្ស
ន អតីតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨០៩] អារម្មណោ ធិ ។

អនាគតំ អតីតសទិសំ ។

កុសលតិកអតីតារម្មណតិកេ

នកុសលតិកនអតីតារម្មណតិកំ

[៨១០] កុសលំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អតីតារម្មណោ ឆមោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិត្ថិតិកប្បដិសន្ធិ

កុសលតិកឧប្បន្នតិកៈ

នកុសលតិកនឧប្បន្នតិកៈ

[៨១៦] ធម៌ ជាកុសល មិនទាន់កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨១៧] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ធម៌ ដែលកើតឡើង ដូចគ្នានឹងធម៌ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ។

កុសលតិកអតីតតិកៈ

នកុសលតិកនអតីតតិកៈ

[៨១៨] ធម៌ ជាកុសល ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាអតីត ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨១៩] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អនាគត ដូចគ្នានឹងអតីតដែរ ។

កុសលតិកអតីតារម្មណតិកៈ

នកុសលតិកនអតីតារម្មណតិកៈ

[៨២០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្មណ៍ជា
អតីត ពោល ឥឡូវធម៌ ជាកុសល មានការម្មណ៍ជាអតីត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨២១] ហេតុយា នវ ។

[៨២២] កុសលំ អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អនាគតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨២៣] ហេតុយា នវ ។

[៨២៤] កុសលំ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨២៥] ហេតុយា នវ ។

កុសលតិក្កអវ្យាគារម្មណតិកេ

នកុសលតិក្កនអវ្យាគារម្មណតិកំ

[៨២៦] កុសលំ អវ្យាគារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន អវ្យាគារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៨២៧] ហេតុយា នវ ។

[៨២៨] កុសលំ វហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ ន វហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៨២១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៨២២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នួល ជា
អនាគត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នួលជាអនាគត ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨២៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៨២៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នួលជាបច្ចុ-
ប្បន្ន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នួលជាបច្ចុប្បន្ន ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលតិក្កអវិជ្ជាវមណតិកៈ

សកុសលតិក្កអវិជ្ជាវមណតិកៈ

[៨២៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នួលជាខាង
ក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នួលជាខាងក្នុង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៨២៨] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមានការម្នួលជាខាង
ក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មានការម្នួលជាខាងក្រៅ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨២៧] ហេតុយា នវ ។

កុសលត្តិកសនិទស្សនត្តិកេ

នកុសលត្តិកសនិទស្សនត្តិកំ

[៨៣០] អព្យាកតោ សនិទស្សនសប្បដិយោ

ឆម្នោ ន អព្យាកតស្ស ន សនិទស្សនសប្បដិយស្ស

ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៣១] អារម្មណោ ន ។

តីណិ វេទិតកំ កាតតំ ។

[៨៣២] អព្យាកតំ អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ

បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ឆម្នោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ អនិទស្សនសប្ប-

ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្ប-

ដិយោ ឆម្នោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ

អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អ-

និទស្សនសប្បដិយោ ច ន កុសលោ ន អនិទស្ស-

នសប្បដិយោ ច ឆម្នោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៨២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

កុសលត្តិកសនិទស្សនត្តិកៈ

នកុសលត្តិកសនិទស្សនត្តិកៈ

[៨៣០] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយការមូលាប្ប-
ច្ច័យ ។

[៨៣១] ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

បទ ដែលគួរដឹង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។

[៨៣២] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមាន
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានការឃើញតែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានការឃើញតែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨៣៣) ហេតុយា ភីណិ ។

(៨៣៤) កុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ

បដិច្ច នកុសលោ នអនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្ខយា កុសលំ អនិទស្សនអប្ប-

ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នអនិទស្សន-

អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្ខយា កុសលំ

អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-

អនិទស្សនអប្បដិយោ ច នអកុសលោ នអនិ-

ទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-

ក្ខយា ភីណិ ។ អកុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយំ

ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នអនិទស្សនអប្បដិយោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្ខយា អកុសលំ អនិ-

ទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអនិ-

ទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្ខយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[៨៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៣៤] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិន
មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អកុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកុ-
 សលោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ន អកុសលោ
 ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ អនិទស្សនអប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យាកតំ អនិទស្ស-
 នអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន អនិទស្ស-
 នអប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អព្យា-
 កតំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ
 ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ន អកុសលោ ន អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។ កុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយញ្ច អព្យាកតំ
 អនិទស្សនអប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
 អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មិនមានការឃើញនិង
 មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវេរៈ ៣ ។

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអព្យាកតៈ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិន
 មានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវេរៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានការឃើញ
 និងមិនមានការប៉ះពាល់ផង ជាអព្យាកតៈ មិនមានការឃើញនិងមិនមាន
 ការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវេរៈ ៣ ។

អកុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយញ្ច អក្យាកតំ អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអនិ-
 ទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។

[៨៣៥] ហេតុយា បណ្ណាស ។

វេទនាត្ថិកកុសលត្ថិកេ នវេទនាត្ថិកនកុសលត្ថិកំ

[៨៣៦] សុខាយវេទនាយសម្បយុត្តំ កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសុខាយវេទនាយសម្បយុត្តោ នកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយ-
 វេទនាយសម្បយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នទុក្ខា-
 យវេទនាយសម្បយុត្តោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយវេទនាយសម្បយុត្តំ
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអទុក្ខមសុខាយវេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សុខាយវេទនាយសម្បយុត្តំ កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសុខាយវេទនាយសម្បយុត្តោ នកុ-
 សលោ ច នអទុក្ខមសុខាយវេទនាយសម្បយុត្តោ
 នកុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ផង ជាអព្យាក្ខន្ធៈ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ។

វេទនាតិកកុសលតិកៈ នវេទនាតិកនកុសលតិកៈ

[៨៣៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុ-
សល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិន
មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
សុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខ-
វេទនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយ
អទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
ដោយសុខវេទនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ ច នអ-
 នុក្ខេមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ នកុសលោ ច នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ នកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ ច ន-
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ ច ន-
 អនុក្ខេមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។ អនុក្ខ-
 េមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអនុក្ខេមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ នកុសលោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៨៣៧] ហេតុយា ចុទ្ធស ។

[៨៣៨] សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ អកុសលំ

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកប
 ដោយអទុក្ខមស្ស១វេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
 ដោយសុខវេទនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្ស១វេទនា
 មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៧ ។ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្ស១វេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រកបដោយអទុក្ខមស្ស១វេទនា ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

(៨៣៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៤ ។

(៨៣៨) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអកុសល

ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន អកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្វ ។ ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 សត្វ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . សត្វ ។ ឯកវិសតិ បញ្ញា ។

[៨៣៩] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អព្យា-
 កតោ ធម្មោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស ន-
 អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។

អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិយេវ បទានំ
 ភីណិ វេទនាយ បរិវត្តិយា ឱវត្តេ ឯកវិស-
 បញ្ញាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តអព្យា-
 កតម្បលស្ស អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តអព្យាកតម្បលស្សបិ កាតព្វំ ។

វិបាកតិកកុសលតិកេ នវិបាកតិកកុសលតិកំ

[៨៤០] វិបាកធម្មធម្មំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 វិបាកធម្មធម្មោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[៨៤១] ហេតុយា ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា ជាអកុសល . . . មានវារៈ ៧ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ជាអកុសល . . . មានវារៈ ៧ ។
 មានបញ្ញា ២១ ។

[៨៣៩] ធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

ធម៌ ជាអព្យាកតៈ រមែងកើតឡើង មានវារៈ ៣ គ្រប់ ។

បទ ការផ្លាស់ប្តូរ នៃវេទនា ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបញ្ញា ២១

បណ្ឌិត ឆប្បីធ្វើ នូវអព្យាកតមូលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា

ផង នូវអព្យាកតមូលប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ។

វិបាកតិកកុសលតិកៈ នវិបាកតិកនកុសលតិកៈ

[៨៤០] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៨៤២] វិចារកធម្មធម្មំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច

នវិចារកធម្មធម្មោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៨៤៣] ហេតុយា ភីណិ ។

[៨៤៤] នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មំ អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ចយា ននេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៨៤៥] ហេតុយា ភីណិ ។

ឧបាទិដ្ឋថាទានិយត្តិកកុសលត្ថិកេ

នឧបាទិដ្ឋថាទានិយត្តិកកុសលត្ថិកំ

[៨៤៦] អនុចាទិដ្ឋថាទានិយំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច

ន ឧចាទិដ្ឋថាទានិយោ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ភីណិ ។ អនុចាទិដ្ឋអនុចាទានិយំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអនុចាទិដ្ឋអនុចាទានិយោ ន-

កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៨៤២] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៨៤៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាក-
ធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអព្យាកតៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជា
វិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ឧបាទិស្សបាទានិយត្តិកកុសលត្តិកៈ

និធុបាទិស្សបាទានិយត្តិកនកុសលត្តិកៈ

[៨៤៦] ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា
ជាដើម) កាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក
និងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកនិងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
ទាន ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៨៤៧] ហេតុយា ន ។

[៨៤៨] អនុចាទិន្ទចាទានិយំ អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ឧចាទិន្ទចាទានិយោ ន អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៤៩] ហេតុយា តីណិ ។

[៨៥០] ឧចាទិន្ទចាទានិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ឧចាទិន្ទចាទានិយោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៥១] ហេតុយា បញ្ច ។

សង្កិល្លិសង្កិលេសិកត្តិកកុសលត្ថិកេ

នសង្កិល្លិសង្កិលេសិកត្តិកនកុសលត្ថិកំ

[៨៥២] អសង្កិល្លិសង្កិលេសិកំ កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន សង្កិល្លិសង្កិលេសិកោ ន កុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អសង្កិ-
ល្លិសង្កិលេសិកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្កិ-
ល្លិសង្កិលេសិកោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

[៨៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៤៨] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក និងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៥០] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក និងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជា អព្យាក្ខរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សង្ខិលីដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកកុសលត្តិកៈ

និសង្ខិលីដ្ឋសង្ខិលេសិកត្តិកនិកកុសលត្តិកៈ

[៨៥២] ធម៌ មិនមែនសៅហ្មងនិងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិន មែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅ- ហ្មង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងនិងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជា អកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនសៅហ្មងនិងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៥៣] ហេតុយា ឆ ។

[៨៥៤] សង្កិល្លដ្ឋសង្កិលេសិកំ អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សង្កិល្លដ្ឋសង្កិលេសិកោ ន អកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៥៥] ហេតុយា តីណិ ។

វិញ្ញក្កិកកុសលតិកោ នវិញ្ញក្កិកនកុសលតិកំ

[៨៥៦] សវិតក្កសវិចារំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សវិតក្កសវិចារោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អវិតក្កវិចារមត្តំ កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៥៧] ហេតុយា បណ្ណាស ។

[៨៥៨] សវិតក្កសវិចារំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សវិតក្កសវិចារោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៥៩] ហេតុយា នវ ។

អនុលោមប្បច្ច័យត្រីកុត្តកប្បដ្ឋាន

[៨៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៥៤] ធម៌ មិនមែនសៅហ្មងនិងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ សៅហ្មងនិងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

វិចក្កតិកកុសលតិកៈ នវិចក្កតិកនកុសលតិកៈ

[៨៥៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ។

[៨៥៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បីតិវិកកុសលតិកោ នបីតិវិកកុសលតិកំ

[៨៦០] បីតិសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 បីតិសហគតោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សត្ត ។ សុខសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខសហគតោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា សត្ត ។ វេទនាត្ថិកុសទីសំ ។ សង្ខតំ ។

សនិទស្សនតិកកុសលតិកោ

នសនិទស្សនតិកកុសលតិកំ

[៨៦១] អនិទស្សនអប្បដិឃំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន កុ-
 សលោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន កុសលោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បីតិវិធីកុសលតិកៈ ឆបីតិវិធីកុសលតិកៈ

[៨៦០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែន ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខ ជាកុសល ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ដូចគ្នានឹងវេទនាភ្នកៈដែរ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

សនិទស្សនតិកកុសលតិកៈ

ឆសនិទស្សនតិកកុសលតិកៈ

[៨៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ- ពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិង មិនមានការប៉ះពាល់ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ- ពាល់ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា កុសលក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន មែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ ប៉ះពាល់ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៦២] ហេតុយា ន ។

[៨៦៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អ-
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។
 អនិទស្សនអប្បដិយំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយោ ន អកុសលោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន អកុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៦៤] ហេតុយា ន ។

[៨៦៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ
 បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ
 អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អនុលោមប្បច្ចន័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៦៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមានការឃើញនិង
មិនមានការប៉ះពាល់ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែន
ជាអកុសល អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
អកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៦៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការ
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិង
មិនមានការប៉ះពាល់ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អនិទស្សនអប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ចយា ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អព្យាកតោ ច ន អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ន អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៦៦] ហេតុយា ភីណិ ។

សនិទស្សនត្ថិកវេទនាត្ថិកេ
 នសនិទស្សនត្ថិកនវេទនាត្ថិកំ

[៨៦៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៦៨] ហេតុយា ឆ ។

[៨៦៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ ទុក្ខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧០] ហេតុយា ឆ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាក្ខតៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ជាអព្យាក្ខតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សនិទស្សនតិកវិទនាតិកៈ

នសនិទស្សនតិកវិទនាតិកៈ

[៨៦៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៦៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៧១] អនិទស្សនអប្បដិឃំ អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិ-
 ឃោ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧២] ហេតុយា ឆ ។

សនិទស្សនត្ថិកវិបាកត្ថិកេ

នសនិទស្សនត្ថិកវិបាកត្ថិកំ

[៨៧៣] អនិទស្សនអប្បដិឃំ វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧៤] ហេតុយា ឆ ។

[៨៧៥] អនិទស្សនអប្បដិឃំ វិចារកធម្មធម្មំ
 បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិឃោ ន វិចារកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧៦] ហេតុយា ឆ ។

អនុលោមប្បញ្ញត្តិយុត្តិកប្បដ្ឋាន

[៨៧១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មានការឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយអទុក្ខមស្សុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៧២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្តិកវិបាកត្តិកៈ

នសនិទស្សនត្តិកនវិបាកត្តិកៈ

[៨៧៣] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក មិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៧៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៨៧៥] ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាមិនមាន
ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជាប្រ-
ក្រតី មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៨៧៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ នេវវិចារកានវិចា-

កកធម្មធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ននេវវិ-

ចារកានវិចាកកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៧៨] ហេតុយា ភីណា ។

សនិទស្សនត្ថិកឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្ថិកេ

នសនិទស្សនត្ថិកឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្ថិកំ

[៨៧៩] អនិទស្សនអប្បដិយំ ឧចានិទ្ទាទានិយំ

ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នឧចានិទ្ទាទា-

នានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៨០] ហេតុយា ន ។

[៨៨១] អនិទស្សនអប្បដិយំ អនុចានិទ្ទាទា-

និយំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនអប្បដិយោ នអនុ-

ចានិទ្ទាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[៨៧៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាក
ជាប្រក្រតី មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក និងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បជ្ឈយ ។

[៨៧៨] ក្នុងហេតុប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៣ ។

សន្តិទស្សនតិកឧបាទិស្សបាទានិយតិកៈ

នសន្តិទស្សនតិកនឧបាទិស្សបាទានិយតិកៈ

[៨៧៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់
យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការ
ឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក
និងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ ។

[៨៨០] ក្នុងហេតុប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៦ ។

[៨៨១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់
ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ ។

[៨៨២] ហេតុយា ឆ ។

សនិទស្សនត្តិកសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកេ
នសនិទស្សនត្តិកនសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកំ

[៨៨៣] អនិទស្សនអប្បដិយំ សង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេ-
សិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន សង្ក័-
លិដ្ឋសង្ក័លេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៨៤] ហេតុយា ឆ ។

[៨៨៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័-
លេសិកំ ធម្មំ បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៨៨៦] ហេតុយា តីលា ។

[៨៨៧] អនិទស្សនអប្បដិយំ អសង្ក័លិដ្ឋអ-
សង្ក័លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
ន អសង្ក័លិដ្ឋសង្ក័លេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[៨៨៨] ហេតុយា ឆ ។

[៨៨២] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

សនិទស្សនត្ថិកសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្ថិកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកនសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកត្ថិកៈ

[៨៨៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនសៅហ្មងនិងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានការឃើញ និងមិនមានការប៉ះពាល់ ដែលសៅហ្មងនិងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៨៤] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៨៨៥] ធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែក និង
ធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនសៅហ្មងតែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៨៦] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៨៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនសៅហ្មងនិងមិន
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៨៨] កងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនតិកវីតក្កតិកេ

នសនិទស្សនតិកវីតក្កតិកំ

[៨៨៩] អនិទស្សនអប្បដិសំ សវិតក្កសវីចារំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិសោ ន សវិតក្កស-
វីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩០] ហេតុយា ន ។

[៨៩១] អនិទស្សនអប្បដិសំ អវិតក្កវីចារមតំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិសោ ន អវិតក្កវីចា-
រមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩២] ហេតុយា ន ។

[៨៩៣] អនិទស្សនអប្បដិសំ អវិតក្កអវីចារំ

ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិសោ ន អវិតក្កអ-
វីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩៤] ហេតុយា ភីណិ ។

សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អដ្ឋកថាបិដក ធម្មបទដ្ឋកថា

សនិទស្សនត្ថិកវិចិត្រត្ថិកៈ

នសនិទស្សនត្ថិកវិចិត្រត្ថិកៈ

[៨៨៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងប្រកបដោយវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៩០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៨៩១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៩២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៨៩៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៩៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អនុលោមប្បព្វនីយត្តិកទ្ធិកប្បដ្ឋានំ

សនិទស្សនតិកអដ្ឋត្តារម្មណាតិកេ

នសនិទស្សនតិកអដ្ឋត្តារម្មណាតិកំ

[៨៩៥] អនិទស្សនអប្បដិយំ អដ្ឋត្តារម្មណំ ធម្ម
បដិច្ច . . . ន ។

[៨៩៦] អនិទស្សនអប្បដិយំ តហិទ្ធារម្មណំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន តហិទ្ធារម្មណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិ-

យំ តហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-

ដិយោ ន តហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ តហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ

អនុលោមប្បច្ច័យត្រឹមត្រូវផ្ទាល់

សនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវអង្គការមូលដ្ឋាន

សនិទស្សន៍ត្រឹមត្រូវអង្គការមូលដ្ឋាន

(៨៩៥) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ

ប៉ះពាល់ មានការមូលដ្ឋានជាខាងក្រោម . . . មានព្រះ ៦ ។

(៨៩៦) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-

ពាល់ មិនមែនមានការមូលដ្ឋានជាខាងក្រោម អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន

ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មានការមូលដ្ឋានជាខាងក្រោម ទើបកើត

ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង

ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការមូលដ្ឋានជាខាងក្រោម អាស្រ័យ

នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មានការមូលដ្ឋានជាខាង

ក្រោម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ

ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការមូលដ្ឋានជាខាងក្រោម

បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន តហិទ្ធារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។ អនិទស្ស-
 នអប្បដិយំ តហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន តហិទ្ធារម្មណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន តហិទ្ធារម្មណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩៧] ហេតុយា ន អវិគតេ ន ។

បញ្ញាវារំ វិត្ថារេតតំ ។

អនុលោមប្បវត្តនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ ធីដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មាន
 ការម្នាក់ ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
 មែនមានការម្នាក់ ជាខាងក្រៅក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការម្នាក់ ជាខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មានការម្នាក់ ជាខាងក្រៅ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៨៧៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអភិធម្មប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ អនុណោមប្បបូជនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន ។

អនុលោមប្បប្បន្តិយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុទុក្ខសហេតុកុក្កេ

នហេតុទុក្ខនសហេតុកុក្កេ

[៨៩៨] ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន សហេ-
 តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ សហេ-
 តុកកញ្ច ន ហេតុំ សហេតុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៩៩] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
 កតេ បញ្ច ។

[៩០០] ន ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩០១] ន ហេតុយា ឯកំ ន អារម្មណេ តីណិ
 នោវិកតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ចវាសទិសំ ។

អនុលោមប្បប្បន័យទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខសហេតុកុក្កៈ

នហេតុទុក្ខនសហេតុកុក្កៈ

[៨៩៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៩០០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩០១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧០២) ហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស
នសហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បព្វនយេន បព្វយោ ។

(៧០៣) ហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស
នសហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បព្វនយេន បព្វ-
យោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ននហេតុស្ស ន-
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បព្វនយេន បព្វយោ
ហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស នសហេតុ-
កស្ស ច ននហេតុស្ស នសហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស
អារម្មណប្បព្វនយេន បព្វយោ ។ នហេតុ សហេតុ-
កោ ធម្មោ ននហេតុស្ស នសហេតុកស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បព្វនយេន បព្វយោ នហេតុ សហេតុកោ
ធម្មោ នហេតុស្ស នសហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណប្បព្វនយេន បព្វយោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
នហេតុស្ស នសហេតុកស្ស ច ននហេតុស្ស ន-
សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បព្វនយេន បព្វ-
យោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

(៩០២) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយ ហេតុប្បច្ច័យ ។

(៩០៣) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ

[៧០៤] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ធម៌ប-

តិយា ទ្វេ អវិគតេ បញ្ច ។

បញ្ចាវាវំ វិត្តាវេតតំ ។

[៧០៥] ហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នអហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា ។ ន-
ហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ នអហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បព្វយា តីណិ ។

[៧០៦] ហេតុយា ចត្តារិ ។

ហោតិទុក្ខហោតិសម្បយុត្តិទកេ

នហោតិទុក្ខនហោតិសម្បយុត្តិទកំ

[៧០៧] ហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ នហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បព្វយា តីណិ ។ សហេតុកសនិសំ ។

[៧០៨] ហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ នហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ព្វយា ។ នហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
ហេតុ នហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ព្វយា តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខកុម្មុជ្ជាន

[៧០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ។
 បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៧០៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

និហេតុទុក្ខនិហេតុសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

[៧០៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ដូចគ្នានឹងសហេតុកៈដែរ ។

[៧០៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាក
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៩០៩] ហេតុយា ចត្តារិ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុកុក្កេ

នហេតុទុក្ខនហេតុសហេតុកុក្កំ

[៩១០] ហេតុំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកតញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ នហេតុចេវ នអហេតុកោច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩១១] ហេតុយា ឯកំ ។

[៩១២] នហេតុំ សហេតុកតញ្ចេវ នចហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច ននហេតុ នអហេតុកោចេវ ននហេតុច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩១៣] ហេតុយា ឯកំ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសម្មយុត្តទុក្ខេ

នហេតុទុក្ខនហេតុសម្មយុត្តទុក្ខំ

[៩១៤] ហេតុំ ហេតុញ្ចេវ ហេតុសម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ នហេតុចេវ នហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩១៥] ហេតុយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តិយប្បដ្ឋាន

[៧០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុកុទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនហេតុសហេតុកុទុក្ខៈ

[៧១០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៧១២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនហេតុ
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនហេតុសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

[៧១៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយ
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខកម្មប្បដ្ឋានំ

[៩១៦] ន ហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តោច្ចំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច្ចំ ន ន-
 ហេតុច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៩១៧] ហេតុយា ឯកំ ។

ហោត្តទុក្ខំនហោត្តសហោត្តកទុក្ខំ

នហោត្តទុក្ខំនហោត្តនសហោត្តកទុក្ខំ

[៩១៨] ន ហេតុំ ន ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៩១៩] ហេតុយា ឯកំ ។

[៩២០] ន ហេតុំ ន ហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៩២១] ហេតុយា ឯកំ ។

អនុលោមប្បច្ច័យកុកុឡប្បដ្ឋាន

[៩១៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាក
ហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ។

ហោតុទុក្ខនិហោតុសហោតុកុកុកៈ

និហោតុទុក្ខនិហោតុនិសហោតុកុកុកៈ

[៩១៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។

[៩១៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ។

[៩២០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩២១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមប្បដូសិយប្បដ្ឋានំ

ហោតុទុក្ខសប្បប្បយទុក្ខ

នហោតុទុក្ខនសប្បប្បយទុក្ខ

[៩២២] នហោតុ អប្បច្ចយោ ឆន្ទោ ន នហោតុស្ស ន អប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ នហោតុស្ស ន អប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា ។ បេ ។ នហោតុស្ស ន អប្បច្ចយស្ស ច ន នហោតុស្ស ន អប្បច្ចយស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩២៣] អារម្មណោ តីណិ ។

អសដ្ឋតំ អប្បច្ចយសទិសំ ។ បេ ។

ហោតុទុក្ខសនិទស្សនទុក្ខ

នហោតុទុក្ខនសនិទស្សនទុក្ខ

[៩២៤] នហោតុ សនិទស្សនោ ឆន្ទោ ន នហោតុស្ស ន សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ... នហោតុស្ស ន សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ... នហោតុស្ស ន សនិទស្សនស្ស ច ន នហោតុស្ស ន សនិទស្សនស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តនីយប្បដ្ឋាន

ហោតុទុក្ខសប្បច្ចយទុក្ខៈ

នហោតុទុក្ខនសប្បច្ចយទុក្ខៈ

[៩២២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ។ ចេ ។ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
បច្ច័យ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ។ ចេ ។ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានបច្ច័យផង ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ។

[៩២៣] ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អសន្តតៈ ដូចជាអប្បច្ច័យវិដរ ។ ចេ ។

ហោតុទុក្ខសនិទស្សន៍ទុក្ខៈ

នហោតុទុក្ខនសនិទស្សន៍ទុក្ខៈ

[៩២៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយការឃើញ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ... ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ...
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញផង
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញផង ដោយ
ការម្សណប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកម្មដ្ឋានំ

(៧២៥) អារម្មណេ ភីណិ ។

(៧២៦) ហេតុំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧២៧) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខសប្បដិយទុកេ

នហេតុទុក្ខនសប្បដិយទុកំ

(៧២៨) នហេតុំ សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេ-
តុ ន សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧២៩) ហេតុយា ឯកំ ។

(៧៣០) ហេតុំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៣១) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខរូបីទុកេ នហេតុទុក្ខនរូបីទុកំ

(៧៣២) នហេតុំ រូបី ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ន រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[៩២៥] ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩២៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកសប្បដ្ឋនីយទុកៈ

នហេតុទុកនសប្បដ្ឋនីយទុកៈ

[៩២៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៩៣០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុករូបីទុកៈ នហេតុទុកនរូបីទុកៈ

[៩៣២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានរូប
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៣] ហេតុយា ភីណំ ។

[៧៣៤] ហេតុំ អរូបំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន-
អរូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៣៥] ហេតុយា ភីណំ ។

ហោត្តទុកលោកិយទុកេ

នហោត្តទុកនលោកិយទុកំ

[៧៣៦] ន ហេតុំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហេតុ ន លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៣៧] ហេតុយា ភីណំ ។

[៧៣៨] ហេតុំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
ន លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៣៩] ហេតុយា ភីណំ ។

ហោត្តទុកកោសលីញ្ញោយ្យទុកេ

នហោត្តទុកនកោសលីញ្ញោយ្យទុកំ

[៧៤០] ហេតុំ កោសលីញ្ញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ន កោសលីញ្ញោយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន្តយប្បដ្ឋាន

[៧៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៣៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខលោកិយទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនលោកិយទុក្ខៈ

[៧៣៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៣៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខកេសបិរិព្វោយ្យទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនកេសបិរិព្វោយ្យទុក្ខៈ

[៧៤០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤១] ហេតុយា នវ ។

[៧៤២] ហេតុ^(១) កេនចិនិញ្ញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នកេនចិនិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៧៤៣] ហេតុយា នវ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិទុកេ នហេតុទុក្ខនោអាសវិទុកំ

[៧៤៤] ហេតុំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នោ អាសវេ^(២) ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៤៥] ហេតុយា បញ្ច ។

[៧៤៦] ហេតុំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
ហេតុ ននោអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

[៧៤៧] ហេតុយា បញ្ច ។

ហេតុទុក្ខសាសវិទុកេ នហេតុទុក្ខនសាសវិទុកំ

[៧៤៨] នហេតុំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
ហេតុ នសាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៤៩] ហេតុយា តីណិ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខកុម្មជាន

[៧៤១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹង
ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ដែលមិនមែន
ត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិទុកៈ នហេតុទុក្ខនោអាសវិទុកៈ

[៧៤៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧៤៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ហេតុទុក្ខសាសវិទុកៈ នហេតុទុក្ខនសាសវិទុកៈ

[៧៤៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនីយប្បដ្ឋានំ

(៧៥០) ហេតុំ អាសាសំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
ន អាសាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៥១) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសម្បយុត្តទុក្ខេ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិសម្បយុត្តទុក្ខំ

(៧៥២) ហេតុំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

(៧៥៣) ហេតុយា នវ ។

(៧៥៤) ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ន អាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

(៧៥៥) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខេ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិសាសវិទុក្ខំ

(៧៥៦) ហេតុំ អាសវញ្ចោវសាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន ហេតុ ន អាសវេវេនេន អាសាសវេនេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[៩៥០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសម្បយុត្តទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិសម្បយុត្តទុក្ខៈ

[៩៥២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៩៥៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិសាសវិទុក្ខៈ

[៩៥៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាភាសវៈនិងមិនមែន
ជាមិនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាភាសវៈនិងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ

[៩៥៧] ហេតុយា បញ្ច ។

[៩៥៨] ហេតុំ ភាសវញ្ចវនោចអាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច ននហេតុ នអនាសវេចេវននោច^(១) អាសវេ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩៥៩] ហេតុយា បញ្ច ។

ហេតុទុក្ខអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកេ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកំ

[៩៦០] ហេតុំ ភាសវញ្ចវ ភាសវសម្មយុត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន ភាសវេចេវន ភាសវិច្ឆយុ-
ត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩៦១] ហេតុយា តីណិ ។

[៩៦២] នហេតុំ ភាសវសម្មយុត្តញ្ចវនោចអា-
សវំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ន ភាសវិច្ឆយុត្តោចេវ-
ននោចអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៩៦៣] ហេតុយា តីណិ ។

១ ម. ននោអាសវេច ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខកុប្បជ្ជាន

[៧៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧៥៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមែនជាភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈនិងមិនមែនជាភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិអាសវិសម្មយុត្តិទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនិអាសវិអាសវិសម្មយុត្តិទុក្ខៈ

[៧៦០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាភាសវៈនិងមិនមែន
 ប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាភាសវៈនិងប្រកប
 ដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៦២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាក
 ភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមែនជាភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ ប្រកបដោយភាសវៈនិងមិនមែនជាភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនិយម្បដ្ឋានំ

ហេតុទុក្ខអាសវិប្បយុត្តសាសវិទកេ

នហេតុទុក្ខអាសវិប្បយុត្តនសាសវិទកេ

[៩៦៤] ន ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ សាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ ន សាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា លោកិយសទិសំ ។

[៩៦៥] ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ អនាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ន ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ អនា-
សវំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ ន អនាស-
វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ហេតុំ អាសវិប្ប-
យុត្តំ អនាសវញ្ច ន ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ អនាសវញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

[៩៦៦] ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខសញ្ញោជនគោប្បកទុកេ

នហេតុទុក្ខោសញ្ញោជនគោប្បកទុកេ

[៩៦៧] ហេតុំ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

នហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តនសាសវិទុកៈ

[៩៦៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈ
និងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងលោកិយៈវដ្ត ។

[៩៦៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែន
ជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិង
មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមានអាសវៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈ
និងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាក
អាសវៈនិងមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិង
មិនមានអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកសញ្ញោជនគោបកទុកៈ

នហេតុទុកសោសញ្ញោជនគោបកទុកៈ

[៩៦៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាសញ្ញោជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកុកុយ្យដ្ឋានំ

[៧៦៨] ហេតុយា វីណិ ។

ហេតុទុកគន្ថគោប្បកុកេ

នហេតុទុកនោគន្ថគោប្បកុកេ

[៧៦៩] ហេតុំ កន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោ-

គន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧០] ហេតុយា នវ ។

ហេតុទុកឱយគោប្បកុកេ

នហេតុទុកនោឱយគោប្បកុកេ

[៧៧១] ហេតុំ ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោ-

ឱយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧២] ហេតុយា បញ្ច ។

ហេតុទុកយោគគោប្បកុកេ

នហេតុទុកនោយោគគោប្បកុកេ

[៧៧៣] ហេតុំ យោគំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ

នោយោគោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧៤] ហេតុយា បញ្ច ។

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៧៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខគន្ថគោបកទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនោគន្ថគោបកទុក្ខៈ

[៧៦៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាគន្ថៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាគន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ហេតុទុក្ខឱយគោបកទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនោឱយគោបកទុក្ខៈ

[៧៧១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឱយៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាឱយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ហេតុទុក្ខយោគគោបកទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនោយោគគោបកទុក្ខៈ

[៧៧៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាយោគៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាយោគៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តនិបប្បដ្ឋានំ

ហោត្តទុក្ខនីវរណគោបកទុក្ខេ

នហោត្តទុក្ខនោនីវរណគោបកទុក្ខំ

[៧៧៥] ហេតុំ នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ

នោ នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧៦] ហេតុយា តីណិ ។

ហោត្តទុក្ខបរាមាសគោបកទុក្ខេ

នហោត្តទុក្ខនោបរាមាសគោបកទុក្ខំ

[៧៧៧] នហេតុំ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ

នោ បរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧៨] ហេតុយា តីណិ ។

ហោត្តទុក្ខសារម្មណទុក្ខេ

នហោត្តទុក្ខនសារម្មណទុក្ខំ

[៧៧៩] ហេតុំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ

ន សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៨០] ហេតុយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចដ័យប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខនីវរណគោបកទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនោនីវរណគោបកទុក្ខៈ

[៩៧៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានីវរណៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជានីវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខបរាមាសគោបកទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនោបរាមាសគោបកទុក្ខៈ

[៩៧៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបរាមាសៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុក្ខសារម្មណទុក្ខៈ

នហេតុទុក្ខនសារម្មណទុក្ខៈ

[៩៧៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ

(៧៨០) នហេតុំ អនាមម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច នន-
ហេតុ នអនាមម្ពណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។

(៧៨២) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខបិគ្គទុក្ខេ នហេតុទុក្ខនោបិគ្គទុក្ខំ

(៧៨៣) នហេតុំ ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ
នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៤) ហេតុយា ភីណិ ។

(៧៨៥) ហេតុំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ននោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៦) ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខបេតិសិកទុក្ខេ

នហេតុទុក្ខនបេតិសិកទុក្ខំ

(៧៨៧) ហេតុំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៨) ហេតុយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុកទុកប្បដ្ឋាន

[៩៨១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការម្នាក់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តទុកៈ នហេតុទុកនោបិត្តទុកៈ

[៩៨៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៨៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបេតសិកទុកៈ

នហេតុទុកនបេតសិកទុកៈ

[៩៨៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បព្វនិយម្បដ្ឋានំ

(៧៨៧) នហេតុំ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
នហេតុ នអចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

(៧៨៨) ហេតុយា តីណិ ។

ហេតុទុកបិគ្គសម្បយុត្តទកេ

នហេតុទុកនបិគ្គសម្បយុត្តទកំ

(៧៨៩) ហេតុំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

(៧៩០) ហេតុយា តីណិ ។

(៧៩១) នហេតុំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ននហេតុ នចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

(៧៩២) ហេតុយា តីណិ ។

ហេតុទុកបិគ្គសំសជ្ជទកេ

នហេតុទុកនបិគ្គសំសជ្ជទកំ

(៧៩៣) ហេតុំ ចិត្តសំសជ្ជំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នចិត្តសំសជ្ជោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៩៨៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានចេតសិក
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តសម្បយត្ថទុកៈ

នហេតុទុកនបិត្តសម្បយត្ថទុកៈ

[៩៩១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៩២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រាសចាក
ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៩៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តសសដ្ឋិទុកៈ

នហេតុទុកនបិត្តសសដ្ឋិទុកៈ

[៩៩៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកម្មវិញ្ញាបនបត្រ

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ
បដិច្ច ននហេតុ នចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

(៧៧៦) ហេតុយា ន ។

ហោត្តទកបិគ្គសមដ្ឋានទកេ

នហោត្តទកោបិគ្គសមដ្ឋានទកំ

(៧៧៧) ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

(៧៧៨) ហេតុយា តីណិ ។

(៧៧៩) នហេតុ នោចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
ននហេតុ^(១) ននោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៨០០០) ហេតុយា តីណិ ។

ហោត្តទកបិគ្គសហភទកេ

នហោត្តទកោបិគ្គសហភទកំ

(៨០០១) ហេតុ ចិត្តសហភកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នោចិត្តសហភក្ខ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

១ ម. ននហេតុ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុកទុកប្បដិសន្ធិ

ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ លាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩៦] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៦ ។

ហេតុទុកបិច្ចសមដ្ឋានទុកៈ

នហេតុទុកនោបិច្ចសមដ្ឋានទុកៈ

[៩៩៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ តាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[៩៩៨] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[១០០០] ក្នុងហេតុប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិច្ចសហភទុកៈ

នហេតុទុកនោបិច្ចសហភទុកៈ

[១០០១] ធម៌ មិនមែនហេតុ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

[១០០២] ហេតុយា តីណិ ។

[១០០៣] នហេតុំ នោចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
ននហេតុ ននោចិត្តសហកំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១០០៤] ហេតុយា តីណិ ។

ហេតុទុកបិត្តានុបវរីតិទុកេ

នហេតុទុកនោបិត្តានុបវរីតិទុកំ

[១០០៥] ហេតុំ ចិត្តានុបវរីតី ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
នោចិត្តានុបវរីតី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០០៦] ហេតុយា តីណិ ។

[១០០៧] នហេតុំ នោចិត្តានុបវរីតី ធម្មំ បដិច្ច
ននហេតុ ននោចិត្តានុបវរីតី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១០០៨] ហេតុយា តីណិ ។

ហេតុទុកបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកេ

នហេតុទុកនោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកំ

[១០០៩] ហេតុំ ចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វន័យប្បដ្ឋាន

[១០០២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០០៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន កើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនកើត ជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តាសំបរិវិធិទុកៈ សហេតុទុកសោបិត្តាសំបរិវិធិទុកៈ

[១០០៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០០៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រ- ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តសំសដ្ឋសមដ្ឋានទុកៈ

សហេតុទុកសោបិត្តសំសដ្ឋសមដ្ឋានទុកៈ

[១០០៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើង ដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ លាយឡំនឹងតាំងឡើងដោយ ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកុរុប្បដ្ឋានំ

[១០១០] ហេតុយា ភីណិ ។

[១០១១] នហេតុំ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្ម៌
បដិច្ច ននហេតុ ននោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០១២] ហេតុយា ភីណិ ។

ហេតុទុក្ខបិព្វសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភទុក្ខំ

នហេតុទុក្ខោបិព្វសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភទុក្ខំ

[១០១៣] ហេតុំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភទុក្ខំ
ធម្ម៌ បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភទុក្ខំ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០១៤] ហេតុយា ភីណិ ។

[១០១៥] នហេតុំ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហភទុក្ខំ ធម្ម៌ បដិច្ច ននហេតុ ននោចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានសហភទុក្ខំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០១៦] ហេតុយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[១០១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០១១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
លាយឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។

[១០១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកបិត្តស័សជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកៈ

នហេតុទុកនោបិត្តស័សជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកៈ

[១០១៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំ តាំងឡើង
នឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ លាយឡំ តាំង
ឡើងនឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០១៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០១៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
លាយឡំ តាំងឡើង និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនលាយឡំ តាំងឡើង និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០១៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហោត្តទុកបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាណបរិវត្តិទុកេ

នហោត្តទុកោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាណបរិវត្តិទុកំ

[១០១៧] ហេតុំ ចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាណបរិវត្តិ
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាណបរិវត្តិ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០១៨] ហេតុយា ភីណិ ។

[១០១៩] នហេតុំ នោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាណប-
រិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ននោចិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋា-
នាណបរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០២០] ហេតុយា ភីណិ ។

សន្និទ្ធិតំ ។ បេ ។ នយវសេន វិត្ថាវេតតំ ។

ហោត្តទុកទស្សនេនបហាតព្វទុកេ

នហោត្តទុកនទស្សនេនបហាតព្វទុកំ

[១០២១] ហេតុំ ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បកូដិយប្បដ្ឋាន

ហោត្តទុកបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាសបរិវត្តិទុកៈ

នហោត្តទុកសោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាសបរិវត្តិទុកៈ

[១០១៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិង
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ លាយឡំ តាំងឡើង
និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០១៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
លាយឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនលាយឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សេចក្តីបំប្រញា ។ បេ ។ បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ

ដោយអំណាច នៃន័យនេះចុះ ។

ហោត្តទុកទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

នហោត្តទុកនទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

[១០២១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុកទុកប្បដិសន្ធិ

[១០២២] ហេតុយា តីណិ ។

[១០២៣] នហេតុំ ននស្សនេន បហាតត្វំ ធម្មំ

បដិច្ច ននហេតុំ នននស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដិសន្ធិ តីណិយេវ ។

ហេតុកុស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកេ

នហេតុកុស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកំ

[១០២៤] ហេតុំ ននស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ...

តីណិយេវ ។

[១០២៥] នហេតុំ ននស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ

ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុំ នននស្សនេន បហាតត្វហេ-

តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដិសន្ធិ ។

[១០២៦] ហេតុយា ឯកំ ។ បេ ។

អនុលោមបច្ច័យទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន

[១០២២] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០២៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន

ត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន

ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ដែរ ។

ហេតុទុក្ខទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

នហេតុទុក្ខទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

[១០២៤] ជាហេតុ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . .

មានវារៈ ៣ ដែរ ។

[១០២៥] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមែន

មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ

មិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-

ប្បច្ច័យ ។

[១០២៦] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខសវណ្ណទុក្ខេ នហេតុទុក្ខនសវណ្ណទុក្ខំ

[១០២៧] ហេតុំ សវណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 នសវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
 សវណំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ នសវណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ សវណាញ នហេតុំ
 សវណាញ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នសវណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០២៨] ហេតុយា ភីណិ ។

[១០២៩] នហេតុំ អវណំ ធម្មំ បច្ចយា ននហេតុ
 នអវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៣០] នហេតុំ អវណំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ
 នអវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
 អវណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នអវណោ ច ននហេតុ
 នអវណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

ហោតុទុក្ខសរណទុក្ខៈ និហោតុទុក្ខនិសរណទុក្ខៈ

[១០២៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយរណៈផង មិនមែនជាហេតុ
 ប្រកបដោយរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០២៩] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 រណៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៣០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានរណៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានរណៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានរណៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធកម្មវិញ្ញាណ

[១០៣១] ហេតុយា ភីណិ ។

សហោត្តកទុក្ខហោត្តទុក្ខ

នសហោត្តកទុក្ខនហោត្តទុក្ខ

[១០៣២] សហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ភីណិ ។ អហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអហេតុ-
កោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[១០៣៣] ហេតុយា ន ។

[១០៣៤] សហេតុកំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អហេតុកោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៣៥] ហេតុយា ភីណិ ។

ហោត្តសម្បយុត្តិទុក្ខហោត្តទុក្ខ

នហោត្តសម្បយុត្តិទុក្ខនហោត្តទុក្ខ

[១០៣៦] ហេតុសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុសម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុសម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន

[១០៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហោតុកិទុក្ខហោតុកិទុក្ខៈ នសហោតុកិទុក្ខនសហោតុកិទុក្ខៈ

[១០៣២] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានហេតុ ជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១០៣៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខហោតុទុក្ខៈ

នសហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខនសហោតុទុក្ខៈ

[១០៣៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកហេតុ ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៣៦] ហេតុយា ធិ ។

[១០៣៧] ហេតុ បដ្ឋយុត្តំ នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុវិប្បយុត្តោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១០៣៨] ហេតុយា តីណិ ។

ហេតុសហេតុកក្កហេតុកក្ក

នហេតុសហេតុកក្កនហេតុកក្ក

[១០៤០] ហេតុញ្ចោ សហេតុកញ្ចោ ហេតុ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុចេវ នអហេតុកោច នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៤១] ហេតុយា ឯកំ ។

[១០៤២] សហេតុកញ្ចោ នហេតុ នហេតុ
ធម្មំ បដិច្ច នអហេតុកោចេវ ន នហេតុប^(១) ន នហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៤៣] ហេតុយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមប្បវត្តន្តិយប្បដ្ឋាន

[១០៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១០៣៨] ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហោត្តសហោត្តកិទ្ធកហោត្តទិកៈ

នហោត្តសហោត្តកិទ្ធកនហោត្តទិកៈ

[១០៤០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៤១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៤២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុទ្ធកុកប្បដិសន្ធិ

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុក

នហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកនហេតុទុក

(១០៤៤) ហេតុត្បោរ ហេតុសម្បយុត្តទុក ហេតុ
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុត្បោរ នហេតុសម្បយុត្តទុក ធម្មំ នហេតុ
ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដិច្ចយា ។

(១០៤៥) ហេតុយា ឯកំ ។

(១០៤៦) ហេតុសម្បយុត្តទុកត្បោរ នហេតុ ធម្មំ នហេតុ
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុសម្បយុត្តទុកត្បោរ នហេតុ ធម្មំ ន
ហេតុ ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដិច្ចយា ។

(១០៤៧) ហេតុយា ឯកំ ។

សប្បប្បយុត្តទុកហេតុទុក នសប្បប្បយុត្តទុកនហេតុទុក

(១០៤៨) សប្បប្បយុត្តទុក ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ន
អប្បប្បយុត្តទុក នហេតុ ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដិច្ច-
យា ។

(១០៤៩) ហេតុយា ឯកំ ។

(១០៥០) សប្បប្បយុត្តទុក នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
នអប្បប្បយុត្តទុក នហេតុ ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដិច្ចយា ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុកទុកប្បដ្ឋាន

ហោតុហោតុសម្បយតទុកហោតុទុកៈ

និហោតុហោតុសម្បយតទុកនិហោតុទុកៈ

[១០៤៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សប្បច្ច័យទុកហោតុទុកៈ និសប្បច្ច័យទុកនិហោតុទុកៈ

[១០៤៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៥០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[១០៥១] ហេតុយា ឯកំ ។

សន្និទ្ធិ សប្បច្ចយសនិសំ ។

សនិទស្សនទុកហោតទុកេ

នសនិទស្សនទុកនហោតទុកំ

[១០៥២] អនិទស្សនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិ-

ទស្សនោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៥៣] ហេតុយា តីណិ ។

[១០៥៤] អនិទស្សនំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

ន សនិទស្សនោ ន ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា ។

[១០៥៥] ហេតុយា ឯកំ ។

សប្បដិយទុកហោតទុកេ នសប្បដិយទុកនហោតទុកំ

[១០៥៦] អប្បដិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្ប-

ដិយោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៥៧] ហេតុយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វនិយម្បដ្ឋាន

[១០៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សង្ខតៈ ដូចគ្នានឹងសប្បច្ច័យដែរ ។

សនិទិស្សនិទុកហោតុទុកៈ

និសនិទិស្សនិទុកនិហោតុទុកៈ

[១០៥២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៥៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ មិនមែនជា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការឃើញ មិនមែនជា ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សប្បដ្ឋិយទុកហោតុទុកៈ

និសប្បដ្ឋិយទុកនិហោតុទុកៈ

[១០៥៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ជាហេតុ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុក្ខកុម្មជ្ជាគំ

- [១០៥៨] អប្បដិឃំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសប្បដិឃោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
- [១០៥៩] ហេតុយា ឯកំ ។

រូបីទុកហេតុទុកេ នរូបីទុកនហេតុទុកំ

- [១០៦០] អរូបី ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូបី នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
- [១០៦១] ហេតុយា តីណិ ។
- [១០៦២] រូបី នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នរូបី ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបី នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូបី ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
- [១០៦៣] ហេតុយា តីណិ ។

លោកីយទុកហេតុទុកេ នលោកីយទុកនហេតុទុកំ

- [១០៦៤] លោកីយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នលោកុត្តរោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ លោកុត្តរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នលោកុត្តរោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[១០៥៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

រូបិទុក្ខហោតុទុក្ខៈ នរូបិទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[១០៦០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរូប ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦២] ធម៌ មិនមែនមានរូប មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានរូប មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរូប មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

លោកិយទុក្ខហោតុទុក្ខៈ នលោកិយទុក្ខនហោតុទុក្ខៈ

[១០៦៤] ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

(១០៦៥) ហេតុយា ចត្តារិ ។

(១០៦៦) លោកិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
លោកុត្តរោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា
ឯកំ ។ លោកុត្តរំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នលោកិ-
យោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា
ឯកំ ។

(១០៦៧) ហេតុយា ទេ ។

កេនបិវិញ្ញាយ្យទុកហេតុទុកេ

នកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកនហេតុទុកំ

(១០៦៨) កេនចិនិវិញ្ញាយ្យំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កេនចិនិវិញ្ញាយ្យោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បព្វយា តីណិ ។ កេនចិ(១)និវិញ្ញាយ្យំ ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នកេនចិ(២)និវិញ្ញាយ្យោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា តីណិ ។ កេនចិនិវិញ្ញាយ្យំ ហេ-
តុញ្ច កេនចិនិវិញ្ញាយ្យំ ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកេន-
ចិនិវិញ្ញាយ្យោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បព្វយា
តីណិ ។

១ ម. នកេនចិនិវិញ្ញាយ្យំ ។ ២ ម. ននកេនចិនិវិញ្ញាយ្យោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បច្ច័យប្បដ្ឋាន

[១០៦៥] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១០៦៦] ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកិយ
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៦៧] ភ្នំហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

កេនបិវិញ្ញាយ្យទុកហេតុទុកៈ

នកេនបិវិញ្ញាយ្យទុកនហេតុទុកៈ

[១០៦៨] ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានី-
មួយ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
ជាហេតុផង មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ជាហេតុផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦៩] ហេតុយា នវ ។

[១០៧០] កេនចិវិញ្ញោយ្យំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នកេនចិវិញ្ញោយ្យា ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[១០៧១] ហេតុយា នវ ។

អាសវិទុកហេតុទុកេ នោអាសវិទុកនហេតុទុកំ

[១០៧២] អាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
អាសវេ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
តិណី ។ នោអាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ននោអា-
សវេ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
អាសវំ ហេតុញ្ច នោអាសវំ ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
នោអាសវេ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។

[១០៧៣] សព្វត្ថ បញ្ច ។

[១០៧៤] នោអាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
នោអាសវេ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

[១០៧៥] ហេតុយា បញ្ច ។

អនុលោមប្បច្ចនីយកុកុប្បដ្ឋាន

[១០៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១០៧០] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អាសវិទុកហោតុទុកៈ នោអាសវិទុកនហោតុទុកៈ

[១០៧២] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ មិនមែន ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ជាហេតុផង មិនមែនជាអាសវៈ ជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៧៣] ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ។

[១០៧៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សាសវិទុកហោតុទកេ នសាសវិទុកនហោតុទកំ

[១០៧៦] សាសវំ ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអនា-
សវេ នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
អនាសវំ ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអនាសវេ នហោតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១០៧៧] ហោតុយា ចត្តារិ ។

លោកិយទុក្ខកសទិសំ ។

អាសវិសម្បយុត្តទកហោតុទកេ

នអាសវិសម្បយុត្តទកនហោតុទកំ

[១០៧៨] អាសវសម្បយុត្តំ ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នអាសវសម្បយុត្តោ នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោ-
តុប្បច្ចយា តីណី ។ អាសវវិប្បយុត្តំ ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នអាសវវិប្បយុត្តោ នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុ-
ប្បច្ចយា តីណី ។ អាសវសម្បយុត្តំ ហោតុញ្ច អាស-
វវិប្បយុត្តំ ហោតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអាសវសម្បយុត្តោ
នហោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១០៧៩] ហោតុយា នវ ។

សាសវិទុកហោត្តទុកៈ នសាសវិទុកនហោត្តទុកៈ

[១០៧៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈដែរ ។

អាសវិសម្បយុត្តទុកហោត្តទុកៈ

នអាសវិសម្បយុត្តទុកនហោត្តទុកៈ

[១០៧៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាហេតុផង ប្រាសចាកភាសវៈ ជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៧៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[၁၀၀၀] အာဇာနည်ဗျူဟာနှင့် သံဃာရုံ၊ သင်္ဃာ၊ ပဋိပတ္တိ
 သံဃာ၊ အာဇာနည်ဗျူဟာနှင့် သံဃာရုံ၊ သင်္ဃာ၊ ခုပ္ပတ္တိနှင့် သံဃာ-
 ရုံဗျူဟာ နှစ်ပါး ၊ အာဇာနည်ဗျူဟာနှင့် သံဃာရုံ၊ သင်္ဃာ၊
 ပဋိပတ္တိ သံဃာ၊ အာဇာနည်ဗျူဟာနှင့် သံဃာရုံ၊ သင်္ဃာ၊ ခုပ္ပတ္တိနှင့်
 သံဃာရုံဗျူဟာ ခဏ် ၊

(၁၀၈၈)   ဟေ့နုယာ   ဗန္ဓာ   ၅

អាសវិសាសវិទុកហោតទុកេ

នរោត្តមសីហនុវិទ្យាស្ថាន

(၁၀၈၆)   နာဗာဏော နာဗာဏော   ဟေရံ   ငဗ္ဗံ
 ပဿိတု   ဝ နာဗာဏောဗေဝ နာဗာဏောဗေ   ဝ ဟေရံ   ငဗ္ဗော
 ဣဗ္ဗည္ဇန္တိ   ဟေရုဗ္ဗည္ဇယာ   ဇီဏိ   ၅   နာဗာဏောဗေဝ
 ဝ နာဗာဏော   ဟေရံ   ငဗ္ဗံ   ပဿိတု   ဝ နာဗာဏောဗေဝ နာဗာဏော
 ဗေဝ   ဝ ဟေရံ   ငဗ္ဗော   ဣဗ္ဗည္ဇန္တိ   ဟေရုဗ္ဗည္ဇယာ   ဖိဏံ   ၅
 နာဗာဏော နာဗာဏော   ဟေရုဏ္ဏ   နာဗာဏောဗေဝ နာ
 ဗာဏော   ဟေရုဏ္ဏ   ငဗ္ဗံ   ပဿိတု   ဝ နာဗာဏောဗေဝ နာဗာဏော
 ဗေဝ   ဝ ဟေရံ   ငဗ္ဗော   ဣဗ္ဗည္ဇန္တိ   ဟေရုဗ္ဗည္ဇယာ   ဖိဏံ   ၅

អនុលោមប្បច្ចន័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១០៨០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រាសចាកភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ។

[១០៨១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អាសវិសាសវិទុកហោតុទុកៈ

និអាសវិសាសវិទុកនិហោតុទុកៈ

[១០៨២] ធម៌ មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ជាហេតុផង ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ជាហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៨៣] ហេតុយា បញ្ច ។

[១០៨៤] អាសវត្ថោវសាសវត្ថុ នហេតុំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អាសវោចេវននោចអាសវោ ននហេតុ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៨៥] ហេតុយា បញ្ច ។

អាសវិអាសវិសម្បយត្ថទកហេតុទកេ

នអាសវិអាសវិសម្បយត្ថទកនហេតុទកំ

[១០៨៦] អាសវត្ថោវអាសវសម្បយត្ថោ ហេតុំ

ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោចេវន អាសវិសម្បយត្ថោច ន ហេតុ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អាសវសម្ប-

យត្ថោវនោចអាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោ-

ចេវន អាសវិសម្បយត្ថោច ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១០៨៧] ហេតុយា ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បក្ខន្ធម្បវិស័យ

[១០៨៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៥ ។

[១០៨៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិន

មែនជាភាសវៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភា-

សវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៥ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកហេតុទុកៈ

នអាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកនហេតុទុកៈ

[១០៨៦] ធម៌ មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ

មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រកបដោយភាសវៈ

ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៣ ។ ធម៌

មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ អា-

ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ជាហេតុ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ១ ។

[១០៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៤ ។

(១០៧៨) អាសវត្ថោ អាសវសម្បយុត្តញ្ច ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវវិប្បយុត្តោចេវ ន ឆោច-
 អាសវោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឯកំ ។ អាសវសម្បយុត្តញ្ចោចេវ ឆោច អាសវំ នហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវវិប្បយុត្តោចេវ ន ឆោច អាសវោ ន-
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

(១០៧៩) ហេតុយា ចត្តារិ ។

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកហេតុទុក្ខំ

អាសវីប្បយុត្តនសាសវិទុកនហេតុទុក្ខំ

(១០៨០) អាសវវិប្បយុត្តសាសវំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អាសវវិប្បយុត្ត-
 អនាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ន អ-
 នាសវោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។

(១០៨១) ហេតុយា ចត្តារិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខកុប្បជ្ឈាន

[១០៨៨] ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិន
 មែនជាភាសវៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ភាសវៈទាំងប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនជាភាសវៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកហេតុទុកៈ

អាសវីប្បយុត្តនសាសវិទុកនហេតុទុកៈ

[១០៩០] ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងភាសវៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ។ ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ មិន
 មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមានភាសវៈ
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១០៧២] អាសវវិប្បយុត្តំ សាសវំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ន នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវវិប្បយុត្តំ អនាសវំ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ន សាសវោ ន-
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៧៣] ហេតុយា ទ្វេ ។

ឆក្កោបកទុកហេតុទុកេ ឆក្កោបកទុកេសហេតុទុកំ

[១០៧៤] សញ្ញាជនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
 សញ្ញាជនោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា កន្លំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្លោ នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឱយំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោ ឱយោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា យោកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ យោកោ
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ជីវណំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ ជីវណោ នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ បរាមាសំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នោ បរាមាសោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បព្វនិយម្យដ្ឋាន

[១០៩២] ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិន
 មានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឆក្កោប្បកិទ្ចកហោត្តិកៈ ឆក្កោប្បកិទ្ចកនហោត្តិកៈ

[១០៩៤] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លះ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាគន្លះ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាឱយៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឱយៈ ជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាយោគៈ មិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាយោគៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជានិវរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជានិវរណៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាបរមាសៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាបរមាសៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១០៩៥] ហេតុយា ភីណិ ។

សាវម្មណទុក្ខហេតុទុក្ខំ

និសាវម្មណទុក្ខនិហេតុទុក្ខំ

[១០៩៦] សាវម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សា-
វម្មណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៩៧] ហេតុយា ភីណិ ។

[១០៩៨] សាវម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អនាវម្មណោ ន ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា អនាវម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាវម្មណោ
ន^(១) ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សាវម្ម-
ណំ ន ហេតុញ្ច អនាវម្មណំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អនាវម្មណោ ន ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១០៩៩] ហេតុយា ភីណិ ។

បិត្តទុក្ខហេតុទុក្ខំ តោបិត្តទុក្ខនិហេតុទុក្ខំ

[១១០០] តោចិត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន តោ-
ចិត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខកុម្មជ្ជាន

[១០៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សារម្មណ៍ទុក្ខហោតទុក្ខៈ នសារម្មណ៍ទុក្ខនហោតទុក្ខៈ

[១០៩៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៩៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៩៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានការម្នា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា មិនមែនជាហេតុផង មិនមានការម្នា មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តិទុក្ខហោតទុក្ខៈ នោបិបិត្តិទុក្ខនហោតទុក្ខៈ

[១១០០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋានំ

[១១០១] ហេតុយា ភីណា ។

[១១០២] ចិត្តំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ ចិត្តោ
ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១០៣] ហេតុយា ភីណា ។

បេតសិក្ខទុកហោតុទុកេ នបេតសិក្ខទុកេនហោតុទុកំ

[១១០៤] ចេតសិកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេត-
សិកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១០៥] ហេតុយា ភីណា ។

[១១០៦] ចេតសិកំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អចេតសិកោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

[១១០៧] ហេតុយា ភីណា ។

បិត្តសម្បយុត្តទុកហោតុទុកេ

នបិត្តសម្បយុត្តទុកេនហោតុទុកំ

[១១០៨] ចិត្តសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ចិត្តសម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បបទដ្ឋកថា

[១១០១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១១០២] ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១១០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

បេតសិកទុកហេតុទុកៈ

នបេតសិកទុកនហេតុទុកៈ

[១១០៤] ធម៌ មិនមែនជាបេតសិក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាបេតសិក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១១០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១១០៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបេតសិក មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបេតសិក មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១១០៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

បិគ្គសម្បយត្ថទុកហេតុទុកៈ

នបិគ្គសម្បយត្ថទុកនហេតុទុកៈ

[១១០៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

អនុលោមប្បព្វនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[១១០៩] ហេតុយា ភីណំ ។ សង្ខតំ ។

បិត្តសំសជ្ជទកហោតទកេ

នបិត្តសំសជ្ជទកនហោតទកំ

[១១១០] ចិត្តសំសង្ខតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ចិត្តសំសដ្ឋោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។

[១១១១] ហេតុយា ភីណំ ។

បិត្តសមជ្ជានទកហោតទកេ

នោបិត្តសមជ្ជានទកនហោតទកំ

[១១១២] ចិត្តសមុដ្ឋានំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

[១១១៣] ហេតុយា ភីណំ ។

បិត្តសហភទកហោតទកេ

នោបិត្តសហភទកនហោតទកំ

[១១១៤] ចិត្តសហភំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
ចិត្តសហភ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១១០៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រាញ ។

បិត្តសំសជ្ជទុកហេតុទុកៈ

នបិត្តសំសជ្ជទុកនហេតុទុកៈ

[១១១០] ធម៌ ដែលមិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលលាយឡំដោយចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសមជ្ជានទុកហេតុទុកៈ

នោបិត្តសមជ្ជានទុកនហេតុទុកៈ

[១១១២] ធម៌ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ តាំងឡើងអំពីចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសហភទុកហេតុទុកៈ

នោបិត្តសហភទុកនហេតុទុកៈ

[១១១៤] ធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បវត្តនិយប្បដ្ឋានំ

[១១១៥] ហេតុយា ភីណា ។

បិត្តានុបវរវត្ថុទកហោតទកេ

នៅបិត្តានុបវរវត្ថុទកនហោតទកំ

[១១១៦] ចិត្តានុបវរវត្ថុ ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
ចិត្តានុបវរវត្ថុ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។

[១១១៧] ហេតុយា ភីណា ។

បិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានទកហោតទកេ

នៅបិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានទកនហោតទកំ

[១១១៨] ចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានំ ហេតុ ធម្មំ
បដិច្ច នោ ចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានោ នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១១៩] ហេតុយា ភីណា ។

បិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភទកហោតទកេ

នៅបិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភទកនហោតទកំ

[១១២០] ចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភំ ហេតុ
ធម្មំ បដិច្ច នោ ចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានសហភ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[១១១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តានុបវិវិធិទុកហេតុទុកៈ

នៅបិត្តានុបវិវិធិទុកនហេតុទុកៈ

[១១១៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១១៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកហេតុទុកៈ

នៅបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកនហេតុទុកៈ

[១១១៨] ធម៌ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត មិន មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ លាយឡំនឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត ជា ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១១៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកហេតុទុកៈ

នៅបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកនហេតុទុកៈ

[១១២០] ធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹង ចិត្ត មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ លាយឡំតាំងឡើងនិងកើត ជាមួយនឹងចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[១១២១] ហេតុយា ភីណិ ។

បិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិទុកហេតុទុកេ

នោបិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិទុកេហេតុទុកំ

[១១២២] ចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិ ហេតុ

ធម្មំ បដិច្ច នោចិត្តសំសជ្ឈសមដ្ឋានានុបរិវត្តិ នហេតុ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១២៣] ហេតុយា ភីណិ ។

អជ្ឈត្តិកទុកហេតុទុកេ នអជ្ឈត្តិកទុកេហេតុទុកំ

[១១២៤] ភាហិរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នភាហិរោ

នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១២៥] ហេតុយា ភីណិ ។

[១១២៦] អជ្ឈត្តិកំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអជ្ឈ-

ត្តិកោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១២៧] ហេតុយា ភីណិ ។

ឧបាទាទុកហេតុទុកេ នឧបាទាទុកេហេតុទុកំ

[១១២៨] នោឧបាទា នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

នោឧបាទា នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន

[១១២១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាសបរិវិធិទុកហេតុទុកៈ

នោបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានាសបរិវិធិទុកនហេតុទុកៈ

[១១២២] ធម៌ មិនមែនលាយឡំ តាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្ត មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ លាយឡំ តាំងឡើង និងប្រ-
ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១២៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អវ្យាគីកទុកហេតុទុកៈ នអវ្យាគីកទុកនហេតុទុកៈ

[១១២៤] ធម៌ មិនមែនខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ខាងក្រៅ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១២៦] ធម៌ មិនមែនខាងក្នុង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឧបាទាទុកហេតុទុកៈ នឧបាទាទុកនហេតុទុកៈ

[១១២៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាឧបាទា មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១២៩] ហេតុយា ភីណី ។

[១១៣០] ឧទាដា នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន(១)។

ឧទាដា ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១៣១] ហេតុយា ភីណី ។

ឧបាទិស្កទកហេតុកេ សឧបាទិស្កទកសហេតុកំ

[១១៣២] ឧទាទិដ្ឋំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧទា-

ទិដ្ឋោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណី ។

អនុទាទិដ្ឋំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧទាទិដ្ឋោ នហេតុ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៣៣] ហេតុយា ចត្តារិ ។

[១១៣៤] ឧទាទិដ្ឋំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

អនុទាទិដ្ឋោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា ឯកំ ។ អនុទាទិដ្ឋំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុយោមប្បដិសន្ធិយប្បដ្ឋាន

[១១២៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១១៣០] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៣១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ឧបាទិស្ឋទុកហោត្តទុកៈ នឧបាទិស្ឋទុកនហោត្តទុកៈ

[១១៣២] ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន តណ្ហាជាដើម) កាន់យក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យក មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយ កិលេសមិនកាន់យក ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១១៣៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ។

[១១៣៤] ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន កាន់យក មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល កម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យក មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនដែលកម្មប្រកប ដោយកិលេសកាន់យក មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌

ន ឧបាទិដ្ឋោ ន ឧបោតុ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ឯកំ ។

(១១៣៥) ហេតុយា ទ្វេ ។

ទិគោប្បកទុកហេតុកេ ទិគោប្បកទុកនហេតុកំ

(១១៣៦) ឧបាទានំ នហេតុំ ឆម្មំ បដិច្ច នោ-
ឧបាទានោ នហេតុ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
កិលេសំ ហេតុំ ឆម្មំ បដិច្ច នោ កិលេសោ នហេតុ
ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

ទស្សនេនបហាតព្វទុកហេតុកេ

នទស្សនេនបហាតព្វទុកនហេតុកំ

(១១៣៧) នស្សនេន បហាតព្វំ ហេតុំ ឆម្មំ
បដិច្ច ននស្សនេន បហាតព្វោ នហេតុ ឆម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ននស្សនេន បហាតព្វំ
ហេតុំ ឆម្មំ បដិច្ច នននស្សនេន បហាតព្វោ នហេតុ
ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

(១១៣៨) ហេតុយា ចត្តារិ ។

អនុលោមប្បច្ច័យទុក្ខកុប្បដ្ឋាន

ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យក មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ទិគោប្បកទុកហោតទុកៈ ទិគោប្បកទុកនហោតទុកៈ

[១១៣៦] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទាន មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកិលេស មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកិលេស ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

ទស្សនេនបហាតិព្វទុកហោតទុកៈ

នទស្សនេនបហាតិព្វទុកនហោតទុកៈ

[១១៣៧] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៣៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១១៣៩] និស្សនេន បហាតតំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ននិស្សនេន បហាតតោ ននហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ ននិស្សនេន បហា-
 តតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នននិស្សនេន បហាតតោ
 ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៤០] ហេតុយា ទេ ។

ភាវនាយបហាតត្វទកហេតុទកេ

នភាវនាយបហាតត្វទកនហេតុទកំ

[១១៤១] ភាវនាយ បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 នភាវនាយ បហាតតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[១១៤២] ហេតុយា ចត្តារិ ។

[១១៤៣] ភាវនាយ បហាតតំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច នភាវនាយ បហាតតោ ននហេតុ ធម្មោ ឧ-
 ប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ នភាវនាយ បហាតតំ
 នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ននភាវនាយ បហាតតោ ន-
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

[១១៣៩] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
 មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១១៤០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខហេតុទុក្ខៈ

នភាវិនាយបហាតព្វទុក្ខនហេតុទុក្ខៈ

[១១៤១] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១១៤២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

[១១៤៣] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជា
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១១៤៤] ហេតុយា ទ្វេ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកហេតុកុក

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកនហេតុកុក

[១១៤៥] នស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច ននស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក នហេតុ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ននស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកុក ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ននស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកុក នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ភីណិ សព្វត្ថ បញ្ចោ ។

[១១៤៦] នស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក នហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច ននស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក នន-
 ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ននស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកុក នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ននស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកុក ននហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[១១៤៧] ហេតុយា ទ្វេ ។ សន្តិភំ ។

អនុលោមប្បច្ច័ន្តិយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[១១៤៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ទស្សនេនិបហាតព្វហេតុកុក្កហេតុកុក្កៈ

និទស្សនេនិបហាតព្វហេតុកុក្កនិហេតុកុក្កៈ

[១១៤៥] ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ក្នុងបញ្ញា
ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ។

[១១៤៦] ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុ
ត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែន
ជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

សវណាទុក្ខហោតុទុក្ខេ នសវណាទុក្ខនិហោតុទុក្ខំ

[១១៤៩] សវណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសវ-
 ណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។ អវណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសវណោ
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៥០] ហេតុយា ចត្តារិ ។

[១១៥១] សវណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នអ-
 វណោ ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឯកំ ។ អវណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នសវណោ
 ននហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៥២] ហេតុយា ទ្វេ ។

សវណាទុក្ខសហោតុកិទុក្ខេ

នសវណាទុក្ខនិសហោតុកិទុក្ខំ

[១១៥៣] សវណំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សវណោ នសហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឯកំ ។ អវណំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអវណោ នសហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បដ្ឋន្តិយប្បដ្ឋាន

សវណាទុកហោតុទុកៈ នសវណាទុកនិហោតុទុកៈ

[១១៤៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិន មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជាហេតុ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១១៤៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

[១១៥០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជា ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ រណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១១៥១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

សវណាទុកសហោតុកទុកៈ នសវណាទុកនិសហោតុកទុកៈ

[១១៥២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកបដោយ ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ប្រកបដោយហេតុ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន មានរណៈ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

អនុលោមប្បដិសន្ធិយុទ្ធកម្មវិធី

[១១៥៣] ហេតុយា ទ្វេ ។

[១១៥៤] សរណំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អរណោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច

ន សរណោ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៥៥] ហេតុយា ទ្វេ ។

សរណំ ទុក្ខំ ហេតុសម្មយុត្តំ ទុក្ខំ

ន សរណំ ទុក្ខំ ហេតុសម្មយុត្តំ ទុក្ខំ

[១១៥៦] សរណំ ហេតុសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

ន សរណោ ន ហេតុសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បច្ចយា ។

[១១៥៧] ហេតុយា ទ្វេ ។

សហេតុកុក្ខំ កុសិន្ទិនំ ។

អនុលោមប្បច្ច័យវុកកុប្បជាន

[១១៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១១៥៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាមិនមាន

ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ មិនមានហេតុ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ

រណៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិន

មានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សរណទុកហោតសម្បយត្ថទុកៈ

នសរណទុកនហោតសម្បយត្ថទុកៈ

[១១៥៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកប

ដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ប្រកបដោយហេតុ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ដូចគ្នានឹងសហេតុកុកៈដែរ ។

សរណទុក្ខហោតិសហោតិកទុក្ខំ

និសរណទុក្ខនិហោតិសហោតិកទុក្ខំ

[១១៥៨] សរណំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខ ធម្មំ
បដិច្ច ន អរណោ ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ ហេតុញ្ចេវ-
សហេតុកក្ខ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន ហេតុចេវ-
ន អហេតុកោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។

[១១៥៩] ហេតុយា ទ្វេ ។

[១១៦០] សរណំ សហេតុកក្ខញ្ចេវ ន ហេតុ
ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន អហេតុកោចេវ ន ន^(១) ហេតុ-
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ
សហេតុកក្ខញ្ចេវ ន ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
ន សហេតុកោចេវ ន ន ហេតុច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៦១] ហេតុយា ទ្វេ ។

១ ម. ននបហេតុ ។

អភិធម្មបិដក ភិក្ខុបទដ្ឋកថាបិដក

សរណទុក្ខហេតុសហេតុកុកុកៈ

នសរណទុក្ខនហេតុសហេតុកុកុកៈ

[១១៥៨] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាហេតុ
តាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជា
ហេតុតាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាហេតុតាំងមិន
មែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ជាហេតុតាំង
ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១១៦០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាមិនមាន
ហេតុតាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយ
រណៈ ប្រកបដោយហេតុតាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិន
មែនប្រកបដោយហេតុតាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមានរណៈ ប្រកបដោយហេតុតាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អនុលោមប្បវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រ

សរណទុកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក

នសរណទុកនហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក

[១១៦២] សរណំ ហេតុត្បោស ហេតុសម្បយុត្តកា
ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ-
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុចេវ សហេតុ-
កទុក សទិសំ ។

សរណទុកនហេតុសហេតុកទុក

នសរណទុកនហេតុនសហេតុកទុក

[១១៦៣] សរណំ ន ហេតុ សហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សរណោ ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ អរណំ ន ហេតុ-
សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន ហេតុ ន ស-
ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[១១៦៤] ហេតុយា ទេ ។

[១១៦៥] អរណំ ន ហេតុ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សរណោ ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

អនុលោមប្បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

សវណ្ណទុកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

និសវណ្ណទុកនិហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

[១១៦២] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាហេតុទាំង
មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជា
ហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ដូចគ្នា
នឹងហេតុចេសហេតុកុកៈដែរ ។

សវណ្ណទុកនិហេតុសហេតុកុកៈ

និសវណ្ណទុកនិហេតុនិសហេតុកុកៈ

[១១៦៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ
មិនមែនជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែន
ជាហេតុទាំងមិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមាន
រណៈ មិនមែនជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១១៦៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិន
មែនជាហេតុទាំងមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៦៦] ហេតុយា ឯកំ ។

សវណ្ណទុក្ខប្បវដ្តនវិទកំ នសវណ្ណទុក្ខប្បវដ្តនវិទកំ

[១១៦៧] អរណោ អប្បច្ចយោ ធម្មោ នសរ-
ណាស្ស នអប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អរណោ អសង្ខតោ ធម្មោ នសរណាស្ស
នអសង្ខតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អរណោ សនិទស្សនោ ធម្មោ នអរណាស្ស
នសនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ . . . នសរណាស្ស នសនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណ ។ បេ ។

សវណ្ណទុក្ខអាសវិទកំ នសវណ្ណទុក្ខនោអាសវិទកំ

[១១៦៨] សរណំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នសរ-
ណោ នោអាសវេ ធម្មោ . . . នអរណោ នោអា-
សវេ ធម្មោ . . . នសរណោ នោអាសវេ ច ន-
អរណោ នោអាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។ សរណំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នអរណោ
ននោអាសវេ ធម្មោ . . . ឯកំ ។

[១១៦៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

សរណទុក្ខបិទ្បន្តទុក្ខៈ នសរណទុក្ខបិទ្បន្តទុក្ខៈ

[១១៦៧] ធម៌ មិនមានរណៈ មិនមានបដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋយ ដោយការ
ម្នាប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមានរណៈ ជាអសន្ធិតៈ ជាបដ្ឋយ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាអសន្ធិតៈ ដោយការម្នា-
ប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយការឃើញ ជាបដ្ឋយ នៃ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ដោយ
ការម្នាប្បដ្ឋយ ... នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញ ដោយការម្នាប្បដ្ឋយ ។ បេ ។

សរណទុក្ខអាសវិទុក្ខៈ

នសរណទុក្ខនោអាសវិទុក្ខៈ

[១១៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាភាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ជាភាសវៈ ... ធម៌ មិនមែន
ជាមិនមានរណៈ មិនមែនជាភាសវៈ ... ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
រណៈ មិនមែនជាភាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិនមែនជា
ភាសវៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកប
ដោយរណៈ មិនមែនជាភាសវៈ ... មានវារៈ ១ ។

សវណាទុក្ខសាសវិទុកោ នសវណាទុក្ខនសាសវិទុកំ

[១១៦៩] អរណំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-

រណោ នសាសវោ ធម្មោ . . . ។ អរណំ អនាសវំ

ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ នអនាសវោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

ឯតេន ឧចាយេន សព្វត្ថំ វិត្តារេតតំ ។

សង្ខតំ ។

សវណាទុក្ខសាវម្មណាទុកោ

នសវណាទុក្ខនសាវម្មណាទុកំ

[១១៧០] សរណំ សាវម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-

សរណោ នសាវម្មណោ ធម្មោ . . . អរណំ សា-

វម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នសរណោ នសាវម្មណោ

ធម្មោ . . . ។

សង្ខតំ ។

អនុលោមប្បព្វន័យទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

សវណ្ណទុក្ខសាសវីទុក្ខៈ នសវណ្ណទុក្ខនសាសវីទុក្ខៈ

[១១៦៩] ធម៌ មិនមែនជាប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយអាសវៈ
... ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់

តាមឧបាយនេះចុះ ។

សេចក្តីបំប្រញ ។

សវណ្ណទុក្ខសាវម្ពណ្ណទុក្ខៈ

នសវណ្ណទុក្ខនសាវម្ពណ្ណទុក្ខៈ

[១១៧០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកបដោយ
ការម្ពណ៍ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ប្រកបដោយការម្ពណ៍
... ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការម្ពណ៍
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយការម្ពណ៍ ... ។

សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមប្បបូជនីយប្បដ្ឋានំ

សវណាទុក្ខទស្សនេនបហាតព្វទុក្ខេ

នសវណាទុក្ខនទស្សនេនបហាតព្វទុក្ខំ

[១១៧១]   សវណំ   នទស្សនេនបហាតព្វំ   ធម្មំ
 បដិច្ច   នសវណោ   នទស្សនេនបហាតព្វោ   ធម្មោ . . .
 ឯកំ ។   អវណំ   នទស្សនេនបហាតព្វំ   ធម្មំ   បដិច្ច
 នអវណោ   នទស្សនេនបហាតព្វោ   ធម្មោ . . . ។
 សង្ខតំ ។

សវណាទុក្ខសធិត្តវទុក្ខេ   នសវណាទុក្ខនសធិត្តវទុក្ខំ

[១១៧២]   អវណំ   សធិត្តំ   ធម្មំ   បដិច្ច   នស-
 វណោ   នសធិត្តោ   ធម្មោ   ឧប្បជ្ឈតិ   ហេតុប្បច្ចយា ។
 អវណំ   អនុត្តំ   ធម្មំ   បដិច្ច   នសវណោ   នអនុត្តោ
 ធម្មោ   ឧប្បជ្ឈតិ   ហេតុប្បច្ចយា ។

សហជាតវាម្យំ   បញ្ញារម្យំ   វិត្តារេតព្វំ ។

អនុលោមប្បបូជនីយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ   និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមប្បវត្តន៍យប្បដ្ឋាន

សំណេរទុកទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

និសំណេរទុកទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

[១១៧១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ . . . មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរណៈ មិន
មែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។

សេចក្តីបំប្រញ ។

សំណេរទុកសឱត្តរទុកៈ

និសំណេរទុកនិសឱត្តរទុកៈ

[១១៧២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិនមែនប្រកបដោយ
ឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ មិន
មែនជាមិនមានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានរណៈ មិនមានឧត្តរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បវត្តន៍យទុកទុកប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស សោឡសមោ ភាគោ

អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

មាតិកាបត្តានំ

មាតិកា	អង្កេត
អនុលោមប្បច្ចនីយតិកប្បដ្ឋានំ	១
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ	៥៣
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកតិកប្បដ្ឋានំ	៨៤
អនុលោមប្បច្ចនីយតិកទុកប្បដ្ឋានំ	១៤១
អនុលោមប្បច្ចនីយតិកតិកប្បដ្ឋានំ	១៤៨
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ	២៨៧

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន សោឡសមភាគ

អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន	១
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន	៥៣
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកត្ថិកប្បដ្ឋាន	៨៤
អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន	១៤១
អនុលោមប្បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន	១៤៨
អនុលោមប្បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន	២៨៧

វិវត្តនាវិវត្តបត្រ

វិវត្តនាវេហ	អវិវត្តនាវេហ	អង្គ	រដ្ឋលេខាយ
អាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ	ត្រូវលើកមកដាក់		
បដិច្ច ន អាសវ-	បន្ទាត់ខាងក្រោម		
សម្បយុត្តោ ច	បង្កសិក្សា	៦៧	២
អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ	អនុលោមប្បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ	១៨០	១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។	ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ។	៨៣	៥
បិត្តសម្បយត្ថ-	បិត្តសម្បយត្ថ-	១១១	២
ហេតុប្បច្ច័យ ។	ហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៣ ។	១១៤	៤
ជាអកុសល	ជាអកុសល	១២៥	១៣
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវជឿ	មិនមែនត្រូវជឿ	១៥៦	២០
មិនមែនជា	ជា	២០១	១២
និងមិនមែនប្រកប	និងប្រកប	២០៦	៩
និងប្រព្រឹត្តទៅ	និងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ	២១៨	១៤
ច្រឡំនិងតាំងឡើងដោយចិត្ត	ដែលមិនមែនច្រឡំ និងតាំងឡើងអំពីចិត្ត	២២៧	១២
ឃើញនិងមិនមានការប៉ះ	ឃើញតែប្រកបដោយ		
ពាល់	ការប៉ះពាល់	២៤៦	៦
ធម៌ ប្រកបដោយ	ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ	២៨៣	១០

**សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ ៖**

Printing costs were kindly met by the follwing organizations

**Rengein Tanjoji Temple,
Special Head Temple of Shingonrisshu Buddhism
Rev. Eisho Kawahara
2288 Tsuiji Tamana-shi, Kumamoto Japan**

この本は次の方によって復刻されました。

真言律宗 別格本山 蓮華院誕生寺 貫主 川原英照
熊本県玉名市築地2288

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.109

"ABHIDHAMMA PITAKA"

Published by the Buddhist Institute, phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition 1994

printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・アビダルマピタカ第109巻

発 行：プノンペン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

発 行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

